

**የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት
ከተማና መስረተ ልማት ቢሮ**

**የ2019 በጀት ዓመት
የአሻጋሪ እድገትና ዘላቂ ልማት ዕቅድ**

**ሰኔ 2018 ዓ.ም
ባህርዳር**

I.	መግቢያ	3
	ክፍል አንድ	
	የሁኔታ ትንተና እና የዕቅድ መነሻዎች	
1.	የሁኔታ ትንተና	4
1.1.	የክልሉ ከተሞች አጠቃላይ ሁኔታ	4
1.2.	የተቋማዊ አቅም ሁኔታ	6
1.2.1.	የተቋሙ መዋቅራዊ አደረጃጀት ሁኔታ	6
1.2.2.	የተቋሙ አሰራር እና የህግ ማዕቀፎች ሁኔታ	6
1.2.3.	የተቋሙ አመራርና ባለሙያ ሁኔታ	7
1.3.	የተግልጋይና የባለድርሻ አካላት ሁኔታ	9
1.3.1.	የከተማ ነዋሪው ህዝብ ሁኔታ	9
1.3.2.	የከተማው ወጣት ሁኔታ	9
1.3.3.	የግል ባለሀብቱ ሁኔታ	10
1.3.4.	በከተማ ዕዳት፣ ውበትና አረንጓዴ ልማት የተሰማሩ ማህበራት	11
1.3.5.	ሌሎች ባለድርሻ አካላት	11
1.4.	የልማት አቅሞች ሁኔታ ዳሰሳ	11
1.4.1.	ሰብዓዊ ሀብት	12
1.4.2.	የመሬት ሀብት	12
1.4.3.	የውሃ ሀብት	12
1.4.4.	ታዳሽ ሀይል	13
1.4.5.	ቴክኖሎጂ	13
1.4.6.	ፋይናንስ	13
2.	የዕቅድ መነሻዎች	13
2.1.	የተቋሙ የ2018 በጀት ዓመት ዕቅድ አፈፃፀም እንደ መነሻ	13
2.1.1.	ተቋማዊ የማስፈጸም አቅም ግንባታ ስራዎች አፈፃፀም	13
2.1.2.	የሀገራዊና ክልላዊ ኢንቨስትሜንት አፈፃፀም	16
2.1.2.1.	የኮሪዶር ልማት ኢንቨስትሜንት	16
2.1.2.2.	አንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ኢንቨስትሜንት	18
2.1.2.3.	የቤት ልማት ኢንቨስትሜንት	18
2.1.2.4.	የጭቃ ቤት ቅንሳ ኢንቨስትሜንት	19
2.1.2.5.	የዲጅታል አድራሻ ስርዓት ዝርጋታ ኢንቨስትሜንት	20
2.1.3.	የአበይት ተግባራት እቅድ አፈፃፀም	20
2.1.3.1.	የከተሞች መልካም አስተዳደር አቅም ግንባታ ስራዎች	20
2.1.3.2.	የከተማ ሴፍቲ ኔትና ምግብ ዋስትና ፕሮግራም ስራዎች	22
2.1.3.3.	የከተሞች ጽዳት፣ አረንጓዴ ልማትና ውበት ሥራዎች	23
2.1.3.4.	የቤቶች ልማትና አስተዳደር ስራዎች	25
2.1.3.5.	የከተማ መስረተ- ልማት ስራዎች	25
2.1.3.6.	የባለብዙ ዘርፍ ስራዎች አፈፃፀም	26
2.1.3.7.	የስራ እድል ፈጠራ ስራዎች አፈፃፀም	26
2.2.	የክልሉ የ25 ዓመት ፍኖተ ካርታና የ5 ዓመት የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ እንደ መነሻ	27

2.3.	የተቋሙ የ5 ዓመት (2018-2022) የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ እንደ መነሻ	27
3.	የተቋሙ ርዕይ፣ ተልኮ እና ዕሴት	28
4.	የአቅዱ ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች፣ የትኩረት መስኮችና የትኩረት አቅጣጫዎች	29
4.1.	ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች	29
4.2.	የአቅዱ የትኩረት መስኮች	29
4.3.	የአቅዱ የትኩረት አቅጣጫዎች	29
ክፍል ሁለት		
የአቅዱ ዓላማ፣ ግቦችና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት		
2.1	የአቅዱ ዓላማ፣ ግቦችና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	30
2.1.1	የማስፈጸም አቅም ግንባታ (የቁልፍ ተግባር) ዕቅድ (6 ግቦች)	30
	የትኩረት መስክ 1. ዘመናዊ የመረጃ ሥርዓት እና ተቋም ግንባታ	30
2.1.2	የልዩ ተገላሽነት ዕቅድ /ኢኒቨርሽን/ (10 ግቦች)	32
2.1.3	የልዩ ሜጋ ፕሮጀክቶች ዕቅድ (2 ግቦች)	32
	የትኩረት መስክ 2. የኔ ዘመን ትውልድ ከተማ ግንባታ	32
2.1.4	የአባይት ተግባራት ዋና ዋና ግቦችና ተግባራት (14 ግቦች)	38
	የትኩረት መስክ 3. የከተማ-ገጠር ትስስር እና አካታታም	38
	የትኩረት መስክ 4. የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኔት	39
	የትኩረት መስክ 5፡- የከተማ ጽዳት እና አረንጓዴ ልማት	40
	የትኩረት መስክ 6. ተደራሽ የቤት ልማት እና አስተዳደር	41
	የትኩረት መስክ 7. የተቀናጀ ምርታማ እና ዘላቂ የከተማ መሠረተ ልማት	41
2.1.5	የባለብዙ-ዘርፍ ጉዳዮች እቅድ (2 ግቦች)	42
2.1.6	የሰራ እድል ፈጠራ እቅድ (1 ግብ)	43
2.2	የማስፈጸሚያ ስልቶች፣ ስጋቶች እና እሳቤዎች	43
2.2.1	ማስፈጸሚያ ስልቶች	43
2.2.2	ስጋቶችና ታሳቢዎች	45
2.2.3	የእቅድ ማስፈጸሚያ በጀት	45
ክፍል ሶስት		
የአፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ስርዓት		
3.1	የእቅድ አፈፃፀም ክትትል ስርዓት	46
3.1.1	መደበኛ የአፈፃፀም ሪፖርት ልውውጥ ማከናወን	46
3.1.2	የመስክ ክትትልና ድጋፍ ማከናወን	46
3.1.3	የእቅድ አፈፃፀም ግምገማ እና ግብረ-መልስ ስርዓት	46
3.1.3.1	የአፈፃፀም ምዘናና ግብረ-መልስ ማከናወን	46
3.1.3.2	መደበኛ የአፈፃፀም ግምገማ መድረክ (የሴክተር ጉባኤ) ማካሄድ	46
3.2	ማጠቃለያ	46
3.3	የ2019 በጀት ዓመት ዕቅድ ድርጊት መርሃ ግብር	48

I. መግቢያ

ከተሞች የዓለማችን ግማሽ ሕዝብ የሚኖርባቸው እና የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊና የፖለቲካ ማዕከላት ናቸው። የሰው ልጅ የማህበራዊ ሕይወቱንና ኑሮውን ለማሻሻል ከተሞችን እንደ ዋና የመኖሪያና የመስሪያ ማዕከልነት የመጠቀም እና የመከተም ፍላጎቱ በከፍተኛ ሁኔታ አድጓል። ይህም ፈጣን የከተማነት ሂደት ከማንኛውም ጊዜ በላይ በከተሞች ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ልማት እና አገልግሎቶች አቅርቦት ላይ ከፍተኛ ጫና እየፈጠረ ይገኛል።

የከተማ ልማት ስራ በባህሪው ውስብስብና ባለብዙ ዘርፍ የልማት ስራዎችን ያካተተ ከመሆኑም በላይ መሬት ላይ የሚያርፉ ማንኛውንም ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ መስረተ ልማቶችንና አገልግሎቶችን እንዲሁም የከተማ-ከተማ እና የከተማ-ገጠር ትስስርንና ተመጋጋቢነትን አቀናጅቶ መምራት የሚጠይቅ ተግባር ነው። የምንመራው የአብዛኛው ከተማና መስረተ-ልማት ቢሮም በከተሞች ጉዳይ ላይ ቁልፍ ሚና ያለውና ከተሞች የመጭው ዘመን የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ለውጥ ሞተርና ማዕከል እንዲሆኑ እንዲሁም ውብ፣ ጽዱና ለኑሮ ተስማሚ እንዲሆኑ በማድረግ ለክልላችን ብሎም ለአገራችን ብልፅግና ወሳኝ የሆኑ ተግባራት የሚከናወኑበት ነው።

በመሆኑም ቢሮው የክልሉ ከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የመኖሪያ ቤት እና መስረተ ልማት የተስፋፋባቸው፣ ውብና ፅዱ፣ የልማትና የአገልግሎት ማዕከል እንዲሆኑ በማድረግ የዜጎችን ተጠቃሚነት ማረጋገጥን እንደ ተልዕኮ ይዞ ባለፉት ዓመታት ባከናወናቸው ተግባራት በርካታ ለውጦች ተመዝግበዋል።

በአሁኑ ወቅት በክልላችን በየአካባቢው አዳዲስ ከተሞች መፈጠር፣ ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረግ ፍልሰት እና የነባር ከተሞች ወደ ጎን መስፋት ከተፈጥሮዊው የህዝብ ዕድገት ጋር ተዳምሮ የከተሞች ህዝብ ብዛት ከሚጠበቀው በላይ በፍጥነት የጨመረበት ሁኔታ ተፈጥሯል። ይህን ተከትሎም በከተሞች የአገልግሎት አሰጣጡ ተደራሽ እና አርኪ ያልሆነበት፣ ሌብነት በስፋት የሚስተዋልበት፣ የመኖሪያ ቤት እና የመስረተ ልማት ፋላጎት በእጅጉ የጨመረበት እንዲሁም ሥራ አጥነት እና የከተማ ድህነት የተስፋፋበት ሁኔታ ተፈጥሯል። በተለይም በከተሞች የሚታየውን ሌብነት መታገል እና በአገልግሎት አሰጣጥ ዙሪያ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን መፍታት ልዩ ትኩረት የሚሻው ጉዳይ ነው።

በመሆኑም እነዚህንና ሌሎች በከተሞች የሚስተዋሉ ውስብስብ ችግሮችን በዘላቂነት ለመፍታት ከተቋሙ የ5 ዓመት (2018-2022) መሪ የልማትና መልካም አስተዳደር እቅድ የተቀዳ የ2019 በጀት ዓመት እቅድ የተዘጋጀ ሲሆን በዘርፉ የተቀረፁ ፖሊሲዎችን፣ ስትራቴጂዎችንና ፕሮግራሞችን መሰረት በማድረግ የተቋሙ አገልግሎት አሰጣጥ የሚሻሻልበትን፣ የመኖሪያ ቤት ፈላጊዎች የቤት ባለቤት የሚሆኑበትን፣ በከተሞች ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መስረተ-ልማቶች የሚስፋፋበትን እንዲሁም ውብ፣ ጽዱና ለኑሮ ተስማሚ የሚሆኑበትን፣ ዜጎች የምግብ ዋስትና እና የስራ እድል ተጠቃሚ የሚሆኑበትን...ወዘተ ነባራዊ ሁኔታ ታሳቢ ያደረጉ አላማዎች፣ ግቦችና ግቦችን ለማሳካት የሚከናወኑ ተግባራት ታቅደዋል።

ክፍል አንድ

የሁኔታ ትንተና እና የዕቅዱ መነሻዎች

1. የሁኔታ ትንተና

1.1. የክልሉ ከተሞች አጠቃላይ ሁኔታ

“ከተማ” ማለት ማዘጋጃ ቤት የተቋቋመበት ወይም የህዝብ ቁጥሩ 2,000 እና ከዚያ በላይ የሆነና ከዚህም ውስጥ ቢያንስ 50 በመቶ የሚሆነው ከግብርና ውጭ በሆነ የስራ መስክ የተሰማራ ህዝብ የሚኖርበት ነው። ይህም ትርጉም ከ1944 ዓ.ም ጀምሮ በኢትዮጵያ ከተማ ለመሆን እንደመስፈርት ይወሰድ የነበረ ሲሆን የህዝብ ቁጥራቸው ባይሞላም የወረዳ ማዕከላትም እንደ ከተማ እንዲቆጠሩ ሲደረግ ቆይቷል። በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የተሻሻለው የከተሞች እንደገና ማቋቋሚያ፣ ማደራጃና ሥልጣንና ተግባራት መወሰኛ አዋጅ ቁጥር 245 /2009 ዓ.ም መሰረት “ከተማ” ማለት 2,000 እና ከዚያ በላይ የሆነ ህዝብ በአንድ ላይ ተሰባስቦ የሚኖርበትና የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት በሚያወጣቸው መመዘኛዎች መሠረት ክልሉ “ከተማ” ብሎ የሚሰይመው ማናቸውም አካባቢ እንደሆነ ተቀምጧል።

በዚህ መስፈርት መሰረትም ባለፉት ሁለት አሥርት ዓመታት ብቻ የኢትዮጵያ ከተሞች ቁጥር ከ980 ወደ 2,550 እንዲሁም የክልላችን ከተሞች ቁጥር ከ193 ወደ 728 ያደገ ሲሆን በአሁኑ ሰዓት በክልላችን 8 ሪጂዮ-ፖሊታን ከተሞች፣ 11 መካከለኛ ከተማ አስተዳደሮች፣ 66 አነስተኛ ከተማ አስተዳደሮች፣ 149 መ/ማዘጋጃ ከተሞች፣ 104 ን/ማዘጋጃ ከተሞች፣ 390 ታዳጊ ከተሞች በድምሩ 728 ከተሞች ይገኛሉ። በክልላችን የከተሞች ህዝብ ብዛት እና የከተሞች ምጣኔውም በፍጥነት እያደገ የመጣበት ሁኔታ ተፈጥሯል። እንደ ማዕከላዊ ስታትስቲክስ መረጃ በተለያዩ ሳቢ እና ገፊ ምክንያቶች የክልሉ የከተማ ነዋሪ ሕዝብ ምጣኔ በ1991 ዓ.ም ከነበረበት 8.3 በመቶ በ2013 ዓ.ም 19.6 በመቶ ደርሷል።

የተቋሙ አስተዳደራዊ መረጃ እንደሚያሳየው ደግሞ በክልላችን በሚገኙ 729 ከተሞች የሚኖረው ህዝብ ብዛት 7,606,326 ሲሆን ከጠቅላላ የክልሉ ህዝብ 32.3 በመቶ ይሸፍናል። አመታዊ የከተሞች እድገት ምጣኔውም በአለም አጅግ ፈጣን የሚባል 5.4 በመቶ ነው። ለዚህ የከተማነት ዕድገት ምጣኔ ፈጣን መሆን ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረግ ፍልሰት እና የከተሞች ተፈጥሯዊ የሕዝብ ዕድገት ዋነኛ ምክንያቶች ሲሆኑ የገጠር ማዕከላት ወደ ከተማነት መሸጋገር፣ የከተማ ወደ ጎን መስፋፋት እንዲሁም አዳዲስ የልማት ፕሮጀክቶችን ተከትሎ የሚኖር የሕዝብ ዕድገት በቅደም ተከተል አስተዋጽኦ አድርገዋል።

ከተማነት አይቀሬ እና የሥልጣኔ ምልክት ቢሆንም ዕድልም ሥጋትም ይዞ የሚመጣ አለም አቀፋዊ ክስተት ነው። ዓለም ባንክ እ.አ.አ መስከረም 2017 "opportunities and challenges of urbanization planning for un precedents future" በሚል ሪፖርቱ ከተሞች ቁልፍ የእድገት ሞተሮች መሆናቸው ቢታወቅም የከተማ ኗሪዎች ቁጥር መጨመር ተስፋም ስጋትም እንዳለው አስቀምጧል።

ይህ ፈጣን የከተሞች መስፋፋትና እድገት ዘመናዊ በሆነ መንገድ ከተሞች ያላቸውን ጸጋ መሰረት ባደረገ ስትራቴጂክ እቅድ ከተመራ የስራ ዕድል የተስፋፋባቸው፣ የተሻሻለና ተደራሽ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሰረተ ልማቶችና አገልግሎቶች ያሏቸው፣ ለነዋሪዎቻቸው ምቹና ማራኪ የሆኑ፣ ከግብርናውና ከኢንዱስትሪው ጋር ተመጋጋቢ የሆነ ጤናማ እድገት ያላቸው ተወዳዳሪ ከተሞችን መገንባት ይቻላል። በአንፃሩ ደግሞ በአግባቡ ካልተመራ ድህነት፣ ስራ አጥነት፣ የመኖሪያ ቤት እጥረት፣ የመሰረተ ልማትና አገልግሎት አቅርቦት ችግር፣ የአካባቢ ብክለት፣ የትራንስፖርት እጥረትና የትራፊክ መጨናነቅ፣ የደህንነት ስጋት እንዲሁም ሌሎች ተዛማጅ ኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ፖለቲካዊ ችግሮች የከተሞች ስጋት ይሆናሉ። ለአብነትም በአሁኑ ሰዓት በከተሞች ስር የሰደደ ድህነት (Poverty) እና ስራ አጥነት (Unemployment) ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ የመጣበት ሁኔታ ተፈጥሯል።

ሰንጠረዥ 1:- የከተሞች ቁጥር በፈርጅ ደረጃቸው

ተ.ቁ	ዞን/ከተማ	ከተማ አስተዳደር	መ/ማዘጋጃ	ን/ማዘጋጃ	5/ታዳጊ	የከተማ	ተ.ቁ
-----	--------	------------	--------	--------	-------	------	-----

		ሪፖርት ፖሊታን		መካከለኛ (ፈርጅ 1)	አገልግሎት (ፈርጅ 2)				
		ከተማ	ከ/ከተማ						
1	ባህርዳር	1	6			2	1		4
2	ጐንደር	1	6						1
3	ደሴ	1	5						1
4	ደ/ማርቆስ	1	4						1
5	ደ/በርሃን	1	5				1	1	3
6	ኮምበልቻ	1	4						1
7	ደ/ታቦር	1	3						1
8	ወልዲያ	1	3						1
9	ሰ/ወሎ			2	5	13	7	38	65
10	ሰ/ሸዋ				9	20	9	31	69
11	ደ/ጎንደር				7	13	10	36	66
12	ሰ/ጎንደር			2	1	6		22	31
13	ማዕ/ጐንደር				4	20	10	32	66
14	ምዕ/ጐንደር			1	2	5	6	10	24
15	ደ/ወሎ				9	19	17	53	98
16	ሰ/ጎጃም				3	8	5	19	35
17	ምዕ/ጐጃም			1	4	9	5	28	47
18	ምስ/ጐጃም				8	12	10	46	76
19	ዋግኸምራ			2	1	6	4	15	28
20	ኦሮሞ			1	3	3	5	15	27
21	አዊ			1	6	7	8	37	59
22	ወ/ጠ/ሴ/ሀመራ			1	4	6	6	7	24
ጠቅላላ ድምር		8	36	11	66	149	104	390	728
		85							

ምንም እንኳን ባለፉት 20 አመታት በተሰሩ ስራዎች በክልላችን የከተማ ድህነትን በ1997 ዓ.ም ከነበረበት 37.8% 2008 ዓ.ም ወደ 11.6% ዝቅ እንዲል ወይም በ26.2% እንዲቀንስ የተደረገ ቢሆንም ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በነበረው የኮቪድ 19 ወረርሽኝ፣ የክልሉ ፖለቲካዊ አለመረጋጋት፣ የዋጋ ንረት እና አልፎ አልፎ በሚከሰት ድርቅ ወዘተ ምክንያት የከተማ ድህነት መልሶ የመባባስ ሁኔታ እየሳየ ይገኛል። በከተሞች ከሚኖረው ከአንድ አራተኛ በላይ የሚሆነው ሕዝብ ከአጠቃላይ የድህነት ወለል በታች የሚኖር እና መሠረታዊ ፍላጎቶችን የመግዛት አቅም ውስንነት ያለበት ነው። የክልላችን የከተማ ስራ አጥነት ምጣኔም በ2005 ዓ.ም ከነበረበት 13.9% በ2013 ዓ.ም ከአገር አቀፉ የሥራ አጥነት ምጣኔ እኩል ወደ 17.9 በመቶ አሻቅቧል። በተለይም ዕድሜያቸው ከ15 - 29 ዓመት የሆኑ ወጣቶች የሥራ አጥነት ምጣኔ በ2013 ዓ.ም በክልሉ 23.6 በመቶ የነበረ ሲሆን ይህም ከአገር አቀፉ 17.9 በመቶ የወጣት የሥራ አጥነት ምጣኔ በላይ ነው።

ሌላው የክልላችን የዋጋ ግሽበት (Inflation) ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ መጥቶ በ2008 ዓ.ም ከነበረበት 10.3% በ2015 ዓ.ም ወደ 33.1% የደረሰ ሲሆን ይህም አሃዝ ከአገር አቀፉ ጭማሪ (ከ9.6% ወደ 32.5%) በላይ ነው። ይህን የዋጋ ግሽበት ለመቆጣጠር በመንግስት በኩል እየተወሰደ ያለው እርምጃም ከችግሩ ስፋትና ውስብስብነት አንጻር በቂ አይደለም። ሕብረተሰቡንና ባለድርሻ አካላትን በተቀናጀ መልኩ በማሳተፍ በኩልም ከፍተኛ ከፍተኛ ይታይበታል። እንደ ክልል በከተሞች የሚስተዋለውን ድህነትና ስራ አጥነት ለመቀነስ በተለያዩ አካላት እየተደረገ ያለው እንቅስቃሴም የተቀናጀና በችግሩ ስፋት ልክ አይደለም። ከተሞች የተረጋጋ እና ዘላቂ የኢኮኖሚ መሰረት ከሌላቸው ደግሞ አንዳንድ የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊና የፖለቲካ ችግሮች በተፈጠሩ ቁጥር የነዋሪው ተጋላጭነት ይጨምራል። ይህም በሀገራችንና በክልላችን በተለያዩ ጊዜ እየጋጠመን ያለ ችግር ነው።

ስለሆነም የከተሞችን መስፋፋት ጤናማ ለማድረግ በኢኮኖሚ ዕድገት፣ በነዋሪዎች የኑሮ መሻሻል እንዲሁም በድህነት እና ስራ አጥነት ቅነሳ ላይ የተመሰረተ እቅድ በማዘጋጀት የከተሞችን ሀላፊነትና እድገት በጥብቅ ዲሲፕሊን መምራት ያስፈልጋል።

1.2. የተቋማዊ አቅም ሁኔታ

1.2.1. የተቋሙ መዋቅራዊ አደረጃጀት ሁኔታ

በዚህ ወቅት እየተመዘገበ ያለውን ፈጣን የከተማነት እድገት የሚመራው ተቋም የአብዝመ ከተማና መስረተ ልማት ቢሮ በ12 ዳይሬክቶሬቶች (5 ዓላማ ፈፃሚ እና 7 ድጋፍ ሰጭ)፣ በ22 መምሪያዎች (14 ዞን እና 8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞች)፣ በ114 ወረዳ ጽ/ቤቶች እንዲደራጅ ተደርጓል፡፡

ይህ ተቋም አሁን ባለው አደረጃጀት እንኳን ከሚያስፈልገው የሰው ኃይል ውስጥ 40 በመቶ የሚሆነውን ይዞ በክልሉ የሚገኙ ከተሞች ግብርናው የሚፈጥረውን የመከተም እድል የሚሰጡና የሚሸከሙ፣ መስረተ-ልማት የተስፋፋባቸው፣ ውብና ፅዱ፣ የልማትና የአገልግሎት ማዕከል እንዲሆኑ፣ የመኖሪያ ቤት ፋላጊዎች የቤት ባለቤት እንዲሆኑ፣ የከተማ ድህነት ቅነሳ እና የስራ እድል ፈጠራ በማስፋፋት የዜጎችን ዘላቂ ተጠቃሚነት ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ተግባራት እያከናወነ ይገኛል፡፡

ይሁን እንጂ ከአደረጃጀት አንፃር ባለፉት ዓመታት ተቋሙ በርካታ ግዙፍ ተግባራትን የተሸከመ በመሆኑ ሊታለፉ የማይገባቸው የተደራሽነትና የውጤታማነት ችግሮች እንዳሉበት በመገምገም ከፍተኞችን ለመሙላት በርካታ ስራዎች የተሰሩ ቢሆንም የተቋሙ መዋቅራዊ አደረጃጀት አሁንም ከከተሞች መስፋፋት ጋር ተያይዞ እያደገ እና እየሰፋ የመጣውን ተግባርና ኃላፊነት እንዲሁም ህብረተሰቡ የሚጠይቀውን የአግልግሎት ፍላጎት ሊሸከም የማይችል፣ የተፈጠሩ አደረጃጀቶች በሰው ኃይል አለመሟላታቸው እና ጤናማ የሰው ኃይል ስምሪት (በዘርፉ ተገቢው እውቀት፣ ክህሎት፣ ልምድና ብቃት ያለው የሰው ሀይል) አለመኖሩ፣ ከJEG ፍረጃ ጋር ተያይዞ የስራ መደቦች ደረጃ ዝቅተኛ መሆኑ እና የሰራተኛ ጥቅማጥቅም አለመሟላት፣...ወዘተ ችግሮች በስፋት የሚስተዋሉ ናቸው፡፡

በመሆኑም ተቋሙ የሚጠበቅበትን ተግባርና ኃላፊነት በጥራትና በብቃት መወጣት እንዲችል በጥናት ላይ የተመሰረተ የመዋቅራዊ አደረጃጀት ማስተካከያ ማድረግ ይኖርበታል፡፡ ከተሞችም ከራሳቸው ተጨባጭ ሁኔታ ጋር የሚጣጣም ተቋማዊ አደረጃጀት በመፍጠር እና የሚያስፈልጋቸውን የሰው ኃይል በዓይነትም በመጠንም በማሳደግ ውጤታማ የሚያደርጋቸውን የሥራ ስምሪት እንዲፈፅሙ ማድረግ ይጠይቃል፡፡

1.2.2. የተቋሙ አሰራር እና የህግ ማዕቀፎች ሁኔታ

ከአሰራር ጋር ተያይዞ የሚታየው ዋናው ጉዳይ ተቋሙ የሚመራባቸው የህግ ማዕቀፎች አግባብነትና ችግር ፈችነት ነው፡፡ ከዚህም አኳያ የነበሩ ችግሮችን በመፍታት የዘርፉን ሥራዎች ለማሳለጥ አጋዥ የሆኑ እና ግልጽነትና ተጠያቂነትን የሚያሰፍኑ ዝርዝር የሕግ ማዕቀፎች (አዋጆች፣ ደንቦች፣ የአፈጻጸም መመሪያዎች) እና ማንዋሎች ተዘጋጅተውና ተሻሽለው ሥራ ላይ እንዲውሉ የተደረጉና ሊያሰሩ የሚችሉ የህግ ማዕቀፎች ያሉ ቢሆንም ተቋሙ የሚመራባቸው አንዳንድ መመሪያዎች የህግ ክፍተት ያለባቸው፣ አግባብነትና ችግር ፈችነት የነደላቸው፣ ቢሮክራሲ ማራዘም የተጠናወታቸው እና ከወቅቱ ጋር የማይሄዱ በመሆናቸው እያደገ የመጣውን የህዝብ የልማትና መልካም አስተዳደር ጥያቄ የማይመልሱ ናቸው፡፡

በመሆኑም በተቋሙ ተዘጋጅተው በወረዱ የአሰራር መመሪያዎች ላይ የክፍተት ትንተና እና የፋይዳ ግምገማ ጥናቶችን በማድረግ እንዲሁም የማሻሻያ ሃሳቦችን በማቅረብ እንዲሻሻሉ እና አስፈላጊ የሆኑ አዳዲስ የህግ ማዕቀፎችም እንዲዘጋጁ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

በተቋሙ የሚታየውን ብልሹ አሰራርና ሌብነት ለመታገል እንዲሁም ፈጣንና ቀልጣፋ አገልግሎት በመስጠት የተገልጋይ እርካታን ለማሳደግ ተቋማዊ አሰራሮችን ማሻሻልና ማዘመን አስፈላጊ ነው፡፡ ከዚህም አኳያ በልማትና መልካም አስተዳደር ስራዎች ላይ ህብረተሰቡን በማሳተፍ እና የሚያስከትለውን ሁለንተናዊ አደጋ በውል ተገንዝቦ በዘርፉ ከላይ እስከታችኛው መዋቅር ድረስ ምንጮችን በመለየትና ወደ ሌብነት ተግባር የገቡ አመራሮችንም ሆነ ባለሙያዎችን ታግሎ በማስተካከል ችግሩን ለመቀነስ የሚደረገው ጥረት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተሻሻለ መጥቷል፡፡

የቤት መረጃ አደረጃጀትና አስተዳደር ሶፍትዌር በሚኒስቴር መ/ቤቱ በኩል ለምቶ አገልግሎት ላይ የዋለ ሲሆን እስከ አሁን በዞኖችና ከተሞች 51,499 በላይ የመንግስት ቤቶችን፣ 1,196 የኮንዶሚኒየም ቤቶች እና 6,850 የግለሰብ ቤቶችን በድምሩ 59,545 ቤቶችን ወደ ዘመናዊ የቤት መረጃ ስርዓት (system software) ማስገባት ተችሏል፡፡ ይሁን እንጂ ቴክኖሎጂው በዘርፉ የሰለጠነ የሰው ኃይል እና የቴክኖሎጂ መስረተ ልማቶችን ለማሟላትና system software ለማልማት ከፍተኛ የፋይናንስ ወጪ የሚጠይቅ

መሆኑ፤ እንዲሁም በግል የጥቅም ፍላጎት እና በእውቀት/ግንዛቤ ማነስ ምክንያት በአመራሩና በባለሙያው ዘንድ ቴክኖሎጂን ያለመቀበል እና በዘልማዳዊ አሠራር የመቀጠል ፍላጎት ከወዲሁ በስፋት ይስተዋላል።

ስለሆነም ከላይ የተጠቀሱ ተግዳሮቶችን በመሻገር የከተማ ልማት ስራን በዘመናዊ ቴክኖሎጂ እንዲታገዝ ከማድረግ አኳያ የሚሰጡ አገልግሎቶች ከዘልማዳዊ አሠራር ወጥተው ወደ ዲጂታል አሠራር (ወረቀት አልባ አሰራር) ማሸጋገር ያስፈልጋል። የከተማ ነዋሪዎች የቤተሰብ ሁኔታና አድራሻ፣ የከተሞች የመሬት እና የቤቶች ይዞታ እንዲሁም ሌሎች ወሳኝ የከተማ ነክ መረጃዎች በአይቲ መደገፍ ይኖርባቸዋል። ከዚህም በላይ መረጃዎችም በኔትዎርክ አማካኝነት በአስተዳደር ደረጃዎች እና በተቋማት መካከል ሊተሳሰሩ ይገባል።

ከከትትል፣ ድጋፍና አፈፃፀም ግምገማ ስርዓት አኳያ፡- በየበጀት ዓመቱም በርካታ የግንዛቤ መፍጠሪያ የህዝብ ንቅናቄ መድረኮችና ተከታታይነት ያላቸው የአፈፃፀም ግምገማ መድረኮች እና ኩነቶች የተከናወኑ ሲሆን በልማትና መልካም አስተዳደር ስራዎች ላይ የተሸላ አፈፃፀም ላስመዘገቡ ተቋማት፣ ከተሞችና ባለሙያዎችም እውቅና የመስጠት ስራዎች ሲከናወኑ ቆይተዋል።

ይሁን እንጂ የጠራ ግልፅነትና ተጠያቂነት የሚያረጋግጥ አሰራር በመከተል በኩል ከፍተኞች ነበሩ በተለይም የተገልጋይን እርካታ በጥናት በማረጋገጥ እና የማስተካከያ ርምጃ በመውሰድ፣ በዘርፉ ውጤታማ የሆኑ ተሞክሮዎችን በመቀመርና በማስፋት በኩል ሰፊ ክፍተቶች ነበሩ። ሌላው በየደረጃው የተከናወኑ የአፈፃፀም ግምገማ ሂደቶች በአብዛኛው በተደራጀ መንገድ ከውጤት (outcome) ጋር በማስተሳሰር የተፈፀሙ ሳይሆን ከጥቃቅን ተግባራትና ሂደቶች (processes) ጋር ብቻ የማዛመድ ዝንባሌ የሚታይባቸው ነበሩ። ይህን ተከትሎ የሚሰጡ ግብረ-መልሶችም ለቀጣይ የሚኖራቸውን ፋይዳ በውል ተገንዝቦ ወደ ዕቅድ እየለወጡና እያካተቱ በመሄድና ከዚህም ትምህርት በመውሰድ በኩል ክፍተቶች ነበሩ።

ከዚህም አኳያ በተለያዩ አስቸኳይ ፈታኝ ሁኔታዎች ውስጥ በማለፍ የሚፈለገውን የእቅድ አፈፃፀም ውጤት ለማስመዝገብ ውጤታማ የከትትል፣ የድጋፍና የግምገማ ስርዓት በመዘርጋት በጥብቅ ዲሲፕሊን መፈፀም ዋናው ቁልፍ ማስፈፀሚያ ስልት ተደርጎ መወሰድ ይገባል።

በአጠቃላይ ተቋማዊ የመፈጸምና የማስፈጸም አቅማችንን ከመገንባት አንጻር ጥሩ ጅምሮች ቢኖሩንም በአፋጣኝ መፈታት ያለባቸው እና ያልተሻገርናቸው በርካታ ማነቆዎች እንዳሉም መገንዘብ ተችሏል። የመልካም አስተዳደር ችግሮችን የመፍታትና በተገልጋይ በኩል ለሚቀርቡ ቅሬታዎች ፈጣን ምላሽ የመስጠት አቅም በሚፈለገው ደረጃ አልደረሰም። ተገልጋዮችንም በእኛ ላይ ሙሉ እርካታና አመኔታ አልፈጠረም። አሁንም የዘርፉ አገልግሎት አሰጣጥ ዋና የመልካም አስተዳደር ችግር ምንጭ ሁኖ ቀጥሏል። ከአገልግሎት አሰጣጥ ጋር በተያያዘ በከተሞች የሚታየውን ሌብነት ለማረም ሰፊ ጥረት ቢደረግም አሁን ካለው ተጨባጭ እውነት (ወቅታዊ ሁኔታ) አንፃር ችግሩን ተሻግረናል ማለት አይቻልም።

1.2.3. የተቋሙ አመራርና ባለሙያ ሁኔታ

ወቅታዊ ሁኔታው ለአመራሩም ሆነ ለባለሙያው የማይመች ቢሆንም በየደረጃው ያለው አመራርና ባለሙያ ችግሩን ተቋቁሞ ተግባሩን ለመፈፀም የሚያደርገው ጥረት አበረታች መሆኑ፤ ለአብነትም አመራሩ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ሁኔታውን ተገንዝቦ ለመምራት፣ ተግባሩን ለማወቅ እና ለመገንዘብ እንዲሁም የህዝብ አመኔታ ለመገንባት የሚያደርገው ጥረት አበረታች መሆኑ፤ በተጨማሪም የተመደበውን አነስተኛ በጀት በህዝብ ተሳትፎ እና በቁጠባ ተጠቅሞ ለውጥ ለማምጣት የሚያደርገው ጥረት አበረታች መሆኑ፤ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመናበብና በመነጋገር ችግሮችን እየፈቱ እያረሙ በመሄድ በኩል ይስተዋል የነበረው የቅንጅታዊ አሰራር መሰረታዊ ችግር እየተቀረፈ መምጣቱ...ወዘተ በጥንካሬ የሚታዩ ናቸው።

ይሁን እንጂ በመሆኑም ባለፉት ዓመታት የዘርፉን ልዩ ባህሪ ተገንዝቦ ስትራቴጂካዊ አመራር መስጠት የሚችል የከተማ አመራር ለመፍጠር እና በዘርፉ የተሰማራውን ፈፃሚ በአመለካከት፣ በእውቀትና በክህሎት ለማብቃት በዘርፉ በተለያዩ ጊዜ በወጡ ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎች እና ሌሎች የህግ ማዕቀፎች ላይ በየደረጃው ሰፋፊ ስልጠናዎች በዙር የተሰጡ ቢሆንም የከተማ ልማት ስትራቴጂና ፖሊሲን ተገንዝቦና ተረድቶ እንዲሁም በዘርፉ ልምድና እውቀት አዳብሮ በመምራት በኩል የአቅም ውስንነት ያለበት መሆኑ፤ በተቋምና በህዝብ መካከል ያለን ትስስር አጠናክሮ በመምራት በኩል ውስንነት መኖሩ፤ ተግባራትን ለፈፃሚ ቆጥሮ ሰጥቶ ቆጥሮ በመቀበል፣ በማረምና በማብቃት በኩል ውስንነት መኖሩ፤ ከመስና ፀድቶ መስና እና ብልሹ አሰራሮችን ተቆጣጥሮ በማረም እረገድ ጅምሮች ቢኖሩም አሁንም ሰፊ ጉድለት የሚስተዋልበት መሆኑ፤ የሚገነቡ የመሰረተ ልማት ኘሮጀክቶችን ከቅድመ ዝግጅት

እስከ ፍፃሜው በወቅቱ ጀምሮ በወቅቱ በመጨረስ በኩል /የፕሮጀክት አመራርና አስተዳደር/ ችግር ያለበት መሆኑ...ወዘተ በአመራሩ በኩል በድክመት የሚታዩና በቀጣይ ትኩረት ስጥተን ልናርማቸው የሚገቡ ጉድለቶች ናቸው፡፡

ሌላው ከአመራር ስምሪት ጋር ተያይዞ መታየት ያለበት ጉዳይ በከተማ ደረጃ የሚመደቡ አመራሮች እና ፈፃሚዎች ተረጋግተው እና ለችግሮች ዘላቂ መፍትሔ አስቀምጠው የሚፈፅሙበት ምቹ ሁኔታም በሚፈለገው ደረጃ ተፈጥሯል ማለት አይቻልም፡፡ በርካታ አመራሮች ያለሙያቸው ተመድበው ወደ ስራ ከመግባታቸው በተጨማሪ በፍጥነት በመቀያየራቸው ምክንያት ስራዎች መሰረት ይዘው እየተከናወኑ አይደለም፡፡ በሌላ መልኩ ይህ የአመራር መቀያየር ለሌቦችና ለደላሎች ምቹ ሁኔታ እየፈጠረ ይገኛል፡፡ ከዚህም ትምህርት እየተወሰደ አይደለም፡፡ በየደረጃው ያለው ከተማ አመራር ለከተማ ም/ቤቶችና ለነዋሪው ተጠያቂ የሚሆንበትም ሥርዓትም የተጠናከረ አይደለም፡፡

ከባለሙያው አኳያ በአብዛኛው የሚሰራው ስራ እና የሚከፈለው ክፍያ የሚመጣጠን ባለመሆኑ በውስጡ ቅሬታ ቢኖረውም ተግባሩን አክብሮ የሚሰራ እና ለውጤት የሚታትር በርካታ ሰራተኛ ያለ መሆኑ፤ የተገልጋዩን ዘለፋና ወቅሳ ተቋቁሞ ችግር ለመፍታት ደፋ ቀና የሚል ሰራተኛ ያለ መሆኑ፤ በብልሹ አሰራር እና በሙስና የሚጨማለቁ ሰራተኞችን የሚያወግዝ፤ የሚያርም እና ራሱን ከብልሹ አሰራር ያፀዳ ቀላል የማይባል ሰራተኛ መኖሩ...ወዘተ በጥንካሬ የሚወሰድ ነው፡፡ ሌላው አዳዲስ የለውጥ ጽንሰ-ሃሳቦችን በዕምነት በመቀበልና የአሠራር መሣሪያዎች አድርጎ በመጠቀም፤ በዘርፉ ስራዎችና እንቅስቃሴዎች አዎንታዊና ይመለከተኛል የሚል አስተሳሰብ በመፍጠር፤ ለተቋም ከማይጠቅሙ ልማዳዊ አሠራሮች በመላቀቅ ተግባርና ኃላፊነትን በእውቀት ላይ ተመስርቶ በመፈፀም እንዲሁም ስራዎችን ከተጀመሪያ አስከመጨረሻ /end to end/ ድረስ ተናብቦ በመስራት በኩል መሻሻሎች ታይተዋል፡፡

ይሁን እንጅ በየደረጃው በተመደበበት ሙያ እና ስራ ብቁ ያልሆነ እና በእውቀቱና በአመለካከቱም ብቃት የሚጉድለው በቅርቡ መደገፍ ያለበት ሰራተኛ ቀላል ግምት የሚሰጠው አለመሆኑ፤ አዳዲስ አሰራር እና ዘመናዊ ቴክኖሎጂ የማይጠቀምና ከተማን የሚመጥን ዝግጅት የሚጉድለው ሰራተኛ መኖሩ፤ የወቅቱን ሁኔታ የተገነዘበ አገር ፈተና ላይ መሆኗን የተረዳና ለመፍትሔው የሚጨነቅ የበኩሌን ላበርከት ብሎ የሚሰራ ሰራተኛ ያለውን ያህል በሰሻል ሚዲያ ተጠምዶ የተሰጠውን ተልዕኮ የማይወጣ ጥቅሙን ብቻ የሚያሳድድ ሰራተኛ መኖሩ፤ ሁሉም ነገር ያለ መንግስት በጀት አይሰራም ብሎ የሚያምን (የህዝብን አቅም መጠቀም ላይ በአመለካከት የማይቀበል) እና የህዝብ ተሳትፎን በማረጋገጥና በቅርብ ያሉ ከተሞችን ደግፎ ለማብቃት ዝግጁ ያልሆነ ሰራተኛ መኖሩ...ወዘተ ከባለሙያው አኳያ የሚታዩ ድክመቶች ናቸው፡፡

በአጠቃላይ በየደረጃው ያለው አመራር በዘርፉ የተጀመረውን ለውጥ ከማስቀጠል አንጻር ሰፊ የአመለካከት፤ የክህሎት እና የአቅም ክፍተቶች ያሉበት ሲሆን ይህ ክፍተት የዕቅድና የአፈጻጸም ሪፖርት ዝግጅት፤ የአፈጻጸም ክትትል፤ ድጋፍ እና ግምገማ እንዲሁም በዚህ ላይ ተመስርተው የሚሰጡ ግብረ-መልሶች በሚጠበቀው ደረጃ፤ ጥራትና ጊዜ እንዳይከናወኑ ምክንያት ሆኗል፡፡ ዕቅድን በብቃት ለመፈፀም የሚያስችሉ የፖሊሲ ሃሳቦችን ከማመንጨት ጀምሮ ልዩ ልዩ አዋጆችንና ደንቦችን በመቅረብ እና አውቆ በመተግበር /በማስተግበር በኩል በርካታው አመራር ክፍተት ይታይበታል፡፡ ፈፃሚውም የህዝብ አገልጋይነት ስሜት ተላብሶ በኃላፊነት የያዛቸውን ተግባራት ሳያንጠባጥብ በጊዜ ያለማከናወን፤ በሥራ አፈጻጸም ሂደትም ከሌላው ለመማርና ሌላውንም ለማስተካከልና ለመደገፍ የሚያደርገው ጥረት አናሳ መሆን እንዲሁም በሥራ የሚፈጠሩ ችግሮችን ወደ ራስ ከመውሰድ ይልቅ ውጫዊ የማድረግ ችግሮች የሚታዩበት ነው፡፡

ሌላው ብቃትና ክህሎት ያለውና ዕቅዶቻችንን ማስፈፀም የሚችል የሰው ኃይል በማሟላት፤ ለስራው የሚያስፈልጉ መሣሪያዎችን /ግብዓቶችን በወቅቱና በዓይነት አሟልቶ በማቅረብ እና የሥራ ተነሳሽነትን የሚጨምሩ ምቹ የሥራ አካባቢዎችን በመፍጠር ረገድ የተከናወኑት ሥራዎች (በነበረው የበጀት አጥረት ምክንያት) ክፍተት የነበረባቸው በመሆኑ መሻሻል የሚገባቸው ናቸው፡፡ በመሆኑም ባለሙያውን በቅርብ በመከታተልና በመደገፍ በተሰማራበት መስክ ውጤታማ እንዲሆን ከቁሳዊ ጥቅም ይልቅ ሞራላዊ ጥቅሙን አጉልቶ እንዲያይ ማድረግና ያለበትን የሙያ እና የልምድ ክፍተት መሙላት ያስፈልጋል፡፡ ተደግፎ ለመለወጥ ዝግጁ ያልሆነውን ሀይል ደግሞ ህግና አሰራርን የተከተለ የእርምጃ እርምጃ በመውሰድ የሴክተሩን ባለሙያ ወደ ተሻለ ደረጃ ለማሸጋገር በትኩረት መስራት ይጠይቃል፡፡

በአጠቃላይ በከተማ አጀንዳዎች ዙሪያ ውጤት ላይ ያተኮሩ እቅዶችን አቅዶ የሚፈፅም፤ ዘመናዊ አሰራሮችንና ቴክኖሎጂዎችን የሚጠቀም እንዲሁም ስትራቴጂካዊ አመራር መስጠት የሚችልና በዘርፉ በቂ ዕውቀት እና ክህሎት ያለው አመራርና ፈጻሚ

ባለተፈጠረበት ሁኔታ ቀልጣፋና ቀጣይነት ያለው ልማት ማረጋገጥ፤ የዜጎችን ዕርካታ ማሳደግ አዳጋች እና በቀጣይ ብዙ መስራት የሚጠይቅ በመሆኑ በቀጣይ ዕቅዳችን የከተማ ፕላን እና የከተማ አመራር ማሰልጠኛ ተቋማትን በማደራጀትና ሰፊ ስልጠና በቀጣይነት በማመቻቸት በልዩ ትኩረት አጠናክሮ የማስቀጠል ጉዳይ ለስትራቴጂው መፈጸም ወሳኝ መሆኑ እንደ አንድ መስረታዊ መነሻ መውሰድ ይገባል፡፡

1.3. የተገልጋይና የባለድርሻ አካላት ሁኔታ

1.3.1. የከተማ ነዋሪው ህዝብ ሁኔታ

ማዕከላዊ ስታስቲክስ ባለስልጣን በ214 የክልሉ ከተሞች ብቻ ባደረገው ጥናት በክልሉ ከተሞች የሚኖረው ህዝብ ከጠቅላላ የክልሉ ህዝብ ብዛት 21 በመቶ እንደሚሸፍን ያሳያል፡፡ እንደ ፕላንና ልማት ቢሮ 2016 ዓ.ም መረጃ በከተማ የሚኖረው 5,197,996 (22.07 በመቶ) (ወንድ 2,450,151 ሴት 2,747,845) ነው፡፡ ይሁን እንጂ የተቋሙ አስተዳደራዊ መረጃ እንደሚያሳየው አሁን ባሉን 728 ከተሞች የሚኖረው ህዝብ ብዛት 7,606,326 ሲሆን ከጠቅላላ የክልሉ ህዝብ ብዛት 32.3 በመቶ ይሸፍናል፡፡

ይህ የከተማ ነዋሪ ህዝብ የተቋሙ ቀጥተኛ ተገልጋይ እና የልማቱም ዋነኛ ባለድርሻ አካል ሲሆን ሰላም፣ ልማት እና ብልጽግና የሚሸት እና ለእነዚህ አላማዎች የሚተጋ ከመሆኑም በላይ በተግባር ከገጠር ወደ ከተማ በየዓመቱ የሚተም እና ለራሱ ገበያ እየፈጠረ ያለ ህዝብ ባለቤቶች መሆናችን፤ በከተሞች በርካታ የመልካም አስተዳደር ችግሮች እየተፈጠሩ ያሉ ቢሆንም በሂደት ይፈታልናል የሚል ተስፋ ይዞ በትዕግስት አቤቱታውን እያቀረበ ያለ ህዝብ መሆኑና የመልካም አስተዳደር ችግሮች እንዲፈቱለት ፊት ለፊት በመታገል በብልሹ አሰራር ውስጥ ያሉትን አመራር እና ለባለሙያ ማጋለጥ መጀመሩ፤ የክልላችን ህዝብ የሚኖርባቸውን ከተሞች እንዲለወጡና እንዲለሙ፤ በጉልበቱ፤ በገንዘብና በቁሳቁስ የሚያደርገው ተሳትፎ እያደገ የመጣ መሆኑ፤ እንዲሁም የሚኖርበትን ከተማና አካባቢ በማልማት በተለይም ከመንገድ ከፊታ እስከ አስፖልት መንገድ ግንባታ፤ አካባቢውን በማፅዳት፤ ለጽዳት የሚከፈል ክፍያን በማሰባሰብ፤ ችግኝና ፍራፍሬ በመትከል... ወዘተ ተጨባጭ ተግባር ውስጥ የገባ ህዝብ መሆኑ፤ በዚህም በ2018 በጀት ዓመት 10 ወር ውስጥ በጥሬ ገንዘብ 1,986,549,252.38 ብር፤ በጉልበት 1,078,283,649.20 ብር፤ በቁሳቁስ 950,391,766.43 ብር በድምሩ 4,015,224,668.01 ብር የሚያወጣ የህዝብ ተሳትፎ መደረጉና ወንድ 2,540,204 ሴት 2,223,860 በድምሩ 4,764,064 የህብረተሰብ ክፍል (ከዚህም ውስጥ ወንድ 859,171 ሴት 854,302 በድምሩ 1,713,473 ወጣቶች) በቀጥታ በጉልበቱ የተሳተፈ መሆኑና መሠል ጥንካሬዎች ያሉት ቢሆንም ወደ ፊት በትኩረት መታረም እና መስተካከል ያለባቸው ድክመቶችም ይስተዋሉበታል፡፡

ለአብነትም የሚኖርበትን ከተማ የእድገት፤ የልማትና የብልጽግና መንስኤ እና ባለቤት ራሱ መሆኑን ተገንዝቦ ለማልማት ያለው እንቅስቃሴ ውስንነት ያለበት መሆኑ (የልማቱ ባለቤት ከመሆን ይልቅ ለመንግስት ብቻ መግፋት)፤ ከህጋዊ ተጠቃሚነት ይልቅ መሬት ወረራና ህገ ወጥ ግንባታ ላይ መሳተፍ፤ ጽዳትና ውብ ከተማ የሚመኝ ህብረተሰብ ያለውን ያህል ለከተማ ጽዳትና ውበት የማይጨነቅ፤ መንገድ በማበላሸትና የጎርፍ ማስተላለፊያ ቱቦዎችን በመዝጋት ሳያውቀው ለጎርፍና ለተለያዩ አደጋዎች የተጋለጠ መሆኑ ወዘተ በድክመት የሚወሰዱ ናቸው፡፡ በአጠቃላይ የከተማ ነዋሪውም መስረተ-ልማትና ማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች እንዲሟሉለት መመገት መጀመሩ መልካም አጋጣሚ ቢሆንም ሁሉንም ነገር መንግስት ሊሰራለት እንደሚገባ አድርጎ የመመልከት እና በህገ-ወጥ ግንባታና መሬት ወረራ ላይ በመሳተፍ ያላግባብ የመጠቀም ዝንባሌ በስፋት ይስተዋላል፡፡ በመሆኑም ህዝባችን በቅርበት መደገፍና ማነሳሳት፤ ማደራጀትና ያሉበትን ክፍተቶች ማረም እንዲሁም ህግና ስርዓት እንዲይዝ ማድረግ ከቻልን ከተሞችን ለመለወጥና ለማሳደግ አማራጭ የሌለው ትልቅ አቅም አድርጎ መጠቀም ይገባል፡፡

1.3.2. የከተማው ወጣት ሁኔታ

እንደ ፕላንና ልማት ቢሮ 2016 ዓ.ም መረጃ ከክልሉ ሕዝብ 56.22 በመቶ (13,240,152) የሚሆነው በሥራ ሊሰማራ የሚችል (15 - 64 ዓመት የዕድሜ ክልል ውስጥ የሚገኝ) ሲሆን ከዚህም ውስጥ 26.12 በመቶ (3,458,366) የሚሆነው በከተማ የሚገኝ ነው፡፡ እንዲሁም ከአምራች ሀይሉ ውስጥ 53.6 በመቶ (7,096,000) የሚሆነው በወጣትነት (15 - 29 ዓመት) የዕድሜ ክልል ውስጥ የሚገኝ ሲሆን 29.95 በመቶ (2,125,364) የሚሆነው በከተማ የሚገኝ ነው፡፡

እንደ ማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ እ.ኤ.አ. 2020 በአማራ ክልል በአጠቃላይ 891,911 (321,833 ወንድ እና 570,078 ሴት) ሥራ አጥ ዜጎች የነበሩ ሲሆን 523,042 (187,881 ወንድ እና 335,161 ሴት) ወጣቶች ናቸው፡፡ ከነዚህም ውስጥ 471,786 (155,946 ወንድ እና 315,840 ሴት) ሥራ አጥ በከተሞች የሚገኙ ሲሆን 302,144 ወጣቶች (94,014 ወንድ እና 208,160 ሴት) ናቸው፡፡

በከተሞች የለውጥ ሀይል የሚሆን የሰለጠነ ግን ስራ ያጣ እና በስራ ላይ ያለ ወጣት ይታያል፡፡ ይህ አምራች ሀይል የሆነው ወጣት በቅርበት ቢደገፍ እራሱን ለውጦ በከተሞች ዕድገት ላይ የሚያመጣው ተጽዕኖ በጥንካሬ የሚወስድ ነው፡፡ ለአብነትም ወጣቱ የቆሸሹ አካባቢወችን በማጽዳት በማልማት እና ገቢ ማስገኛ በማድረግ የከተማ ውበት የመጠበቅ ሚናው እየተጠናከረ የመጣ መሆኑ፤ በበጎ ፈቃድ አገልግሎት ተግባር በተናጠልና በጋራ በመስማራት ያረጁና የወደቁ ቤቶችን በመጠገን እና አረጋግያንን በመደገፍ ጉልህ ሚና ያለው መሆኑ፤ የከተማውን ድምቀት የሚያሳድጉ አገልግሎቶችን በመስጠት /የፖርቲኪንግ፣ ላቪያጅ፣ የቤትና የቢሮ እቃዎች ምርት እና በግንባታ/ ላይ በመስማራት የሚያበረታታ ተጨባጭ ለውጦች እየታዩ ያሉ መሆኑ፤ በአካባቢያቸው ተደራጅተው የአካባቢውን ደህንነት የሚጠብቁ ቅንና ተነሳሽነት ያላቸው ወጣቶች እየተበራከቱ የመጡ መሆናቸው... ወዘተ ከወጣቶች አኳያ በጥንካሬ የሚታዩ ናቸው፡፡

ይሁን እንጅ ሳይለፉ እና ሳይደክሙ በህገ-ወጥ ተግባራት በመሳተፍ በአቋራጭ ለመክበር የሚፈልጉ ወጣቶች ቁጥር እያደገ መምጣቱ፤ አልባሌ ቦታዎች ላይ የሚውሉና በሱስ የተጠመዱ ቀላል ማይባል ቁጥር ያላቸው ወጣቶች መኖራቸው...ወዘተ ወጣቶች ላይ የሚስተዋሉ ችግሮች ናቸው፡፡ በመሆኑም ወጣቱ የኢንቨስትመንት አቅም እንጅ ጠንቅ በማይሆንበት ደረጃ በቅርበት በመደገፍና ድክመቱን በማረም የከተሞች የለውጥ ሀይል አድርጎ በየመንደሩ በማስማራት ልዩ ልዩ የመሠረተ ልማት ስራዎችን ማከናወን እንዲችል በትኩረት መስራት ይገባል፡፡

1.3.3. የግል ባለሀብቱ ሁኔታ

ነጻ ገበያ ስርዓት በሚገነባ ሀገር የግል ባለሀብቱ የኢኮኖሚው ዋና ሞተር ነው፡፡ የከተሞች የገቢ መስረትም ከግል ባለሀብቱ ማደግ ጋር የሚቆራኝ ነው፡፡ ከዚህም አኳያ የከተሞች ለውጥ እና ዕድገት ዋነኛው ባለቤት የሆነው ባለሀብት ከታዳጊ እስከ ሪጅኦፖሊታን ከተሞች ሀብቱን በማፍሰስ እያደገ ያለው እንቅስቃሴ የሚበረታታ ከመሆኑም በላይ ሆኖ ሆስፒታልና ት/ቤት በመገንባትና የአምራች ኢንዱስትሪዎችን ለመትከል ኘሮጀክት ቀርቦ በመቅረብ ያለው ዝንባሌ የሚያበረታታ መሆኑ፤ የሚጠበቅበትን ግብር እና የአገልግሎት ክፍያ በመክፈል የከተሞችን ገቢ በማሳደግም የማይተካ ሚና ያለው ሀይል መሆኑ፤ የሚፈለገውን ያህል ባይሆንም በቤት ልማት ስትራቴጂው በመሳተፍና ቤት ለሌላቸው አካላት ቤት ገንብቶ በማስረከብ የቤት ችግሩን የመጋራት ልምዱ እያደገ መምጣቱ፤ የወሰዱትን የኘሮጀክት ቦታም በፍጥነት ገንብቶ ለማልማት ጥረት የሚያደርጉ በርካታ ባለሀብቶች መኖራቸው፤ እንዲሁም ከተሞች የተረጋጋ ገበያና የኢኮኖሚ ማዕከል በመሆን የአገልግሎቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ የማይተካ ሚና እየተጫወቱ መሆኑ በጥንካሬ የሚወስድ ነው፡፡

ይሁን እንጅ ባለሀብቱ ኘሮጀክት ቀርቦ መሬት በመያዝና እሴት ሳይጨምር በመሸጥ በአቋራጭ ለመክበር መሞከሩ፤ አብዛኛው ባለሀብት ያልተገባ ጥቅም ለማግኘት ለአመራሩም ሆነ ለባለሙያው መደለያ በመስጠት የብልሹ አሰራር ተባባሪ መሆኑ፤ በየከተሞች የተወሰዱ ኘሮጀክቶች ከጅመር ህንፃ፣ ከመጋዘን ኪራይ እና ከአጥር ማስቀመጥ ያለፈ ተግባር የማይፈጽሙ ባለሀብቶች ቁጥር ቀላል አለመሆኑ፤ የገጠር ከተማ ትስስርን መሠረት ያደረገ ኢንቨስትመንት አለመከተል ለምሳሌ የአርሶ አደሩን ምርት ኘሮስስ የሚያደርግ ፋብሪካ ላይ ያለማተኮርና አርሶ አደሩም ለፋብሪካ ብሎ እንዲያመርት አለማድረግ፤ በአካባቢው የሚገኝ አርሶ አደርን አውቶግሮውር አድርጎ አለመጠቀም፤ ከገጠር ከተማ እየፈለሰ ያለውን የሰለጠነ ወጣት አቅምና ሰፊ ጉልበት አለመጠቀም፤ እንዲሁም ህብረተሰቡን በሚጠቅም የአካባቢና ማህበራዊ ልማት ያለመሳተፍ ሁኔታ መኖሩ...ወዘተ ከግል ባለሀብቱ አኳያ በቀጣይ መታረም ያለባቸው ድክመቶች ናቸው፡፡

በአጠቃላይ በግል ባለሀብቱ በኩልም የህዝብና የመንግስት የሆነውን ውስን ሀብት/መሬትን በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ ያላግባብ ይዞ በአቋራጭ ለመበልፀግ የሚደረገው እንቅስቃሴ አልተገታም፡፡ በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውም ጥቂት የማይባሉ ስራ ተቋራጮች አገራዊ ፋይዳውን ተረድተው ዘላቂ ጥቅማቸውን ከማስጠበቅ ይልቅ ጊዜያዊ ጥቅም የመፈለግ ዝንባሌያቸው ከፍተኛ ነው፡፡ በመሆኑም የከተማ እና መሠረተ ልማት ዋነኛ አቅም የሆነውን ባለሀብት ጥንካሬውን በማጥፋትና ድክመቱን በማረም በከተማ መስረተ

ልማትና አገልግሎት አቅርቦት፣ በፋይናንስ አቅራቢነት፣ በቤት ልማትና ግንባታ ስራዎች በግልና ከከተሞች ጋር በሽርክና ማሳተፍ ውጤታማና አዋጭ በመሆኑ የስትራቴጂው አካል ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

1.3.4. በከተማ ፅዳት፣ ውበትና አረንጓዴ ልማት የተሰማሩ ማህበራት

በከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አሰባሰብና አወጋገድ እንዲሁም በአረንጓዴ ልማት ስራ ላይ የተሰማሩ በርካታ ቁጥር ያላቸው ማህበራት አሉ፡፡ ለአብነትም በ90 ከተሞች ደረቅ ቆሻሻን በመሰብሰብና በማስወገድ ስራ ብቻ ተሰማሩ 4,818 አባላት ያሏቸው 231 ማህበራት አሉ፡፡ እነዚህ የደረቅ ቆሻሻ አገልግሎት ሰጪ ማህበራት ቆሻሻን ሳይጸየፉ የፅዳት ስራውን በተገቢው መንገድ በማከናወን ቆሻሻን ከመሰብሰብና ከማስወገድ ባሻገር በመልሶ መጠቀም ተጨማሪ ገቢ የሚያገኙበት ሁኔታ ተፈጥሯል፡፡ የጽዳትና አረንጓዴ ልማት ስራው የሚያስፈልጉ ተሽከርካሪዎች (ገልባጭ፣ ካሬታ፣ ዶዘር ወዘተ)፣ መሳሪያዎች (እካፋ፣ ኢዲማ፣ መቀስ፣ መኮትኮቻ)፣ የደህንነት መጠበቂያ እቃዎች እና አልባሳት እንዲሁም የስራ ማስኬጃ በጀት በከተሞች እንዲሟላ እተደረገ ያለው ጥረት አበረታች ነው፡፡

ይሁን እንጂ የአገልግሎት አሰጣጥ ከስታንዳርድ ቦታች መሆን፣ የሚጠቀሙባቸው ተሽከርካሪዎች ከደረጃ ቦታች መሆን፣ ከኮምፖስት ውጭ ላሉ የቆሻሻ መልሶ መጠቀም ምርቶች የገበያ ትስስር አለመኖር፣ የማህበር አባላት የጤና መድን አገልግሎት እዲያገኙ እየተደረገ አለመሆኑ፣ ዘላቂ የፋይናንስ ስርዓት አለመዘርጋትና አለመስቀጠል፣ የመንግስት ባለሙያዎችና ኃላፊዎች ክትትል እና ድጋፍ የላላ መሆን እንዲሁም ማህበራትን ከአጋር አካላት (ረጅ ድርጅቶች እና ሲቪክ ማህበራት ... ወዘተ) ጋር አቀናጅቶ ያለመምራት ችግሮች ይስተዋላሉ፡፡

1.3.5. ሌሎች ባለድርሻ አካላት

ሌሎች ባለድርሻ አካላት የተባሉት የተቋሙን ተግባራት የሚጋሩና ለጋራ ውጤት ተቀናጅተው መስራት ያለባቸው ሌሎች አቻ የመንግስት ተቋማት ሲሆኑ ለአብነትም ከመሬት ቢሮ ጋር በከተሞች ማስፋፊያ አካባቢ የመሬት አቅርቦትና ዝግጅት፣ በመሬት መረጃ ማዘመን (ካዳስተር) ስራዎች፣ በልማት ተነሽዎች የካሳ አከፋፈል፣ በገጠር አገልግሎት መስጫ ማዕከላት የከተማነት እውቅና አሰጣጥ ዙሪያ፣ ከአካባቢና ደን ጥበቃ ባለስልጣን ጋር በከተሞች ፅዳትና አረንጓዴ ልማት፣ ከፖሊስ፣ ከፍ/ቤት፣ ከፍትህና ከፀረ-መሰና ጋር በተለያዩ መመሪያዎች /ሰነዶች ዝግጅት፣ በህግ ማማከር፣ በህገ-ወጥ መሬት ወረራና ግንባታን በመከላከል ረገድ፣ በተቋሙ የሚታዩ ብልሹ አሰራሮችን ከማስተካከልና ሌብነትን ከመታገል አንፃር፣ ከገቢዎች ቢሮ ጋር በከተማ አገልግሎት ገቢ አሰባሰብ ዙሪያ፣ ከገንዘብ ቢሮ ጋር በበጀትና ፋይናንስ ጉዳዮች፣ ከፕላን እና ልማት ቢሮ ጋር በከተሞች አስተዳደር ወሰን፣ በከተማ እውቅና እና ደረጃ ሽግግር፣ ከኦዲት ቢሮ ጋር በፋይናንሽያልና ክዋኔ ኦዲት ዙሪያ፣ ከህ/ስ/ማህበራት ማደራጃ ጋር በመኖሪያ ቤት ህ/ስ/ማህበራት አደረጃጀትና አሰራር ዙሪያ፣ ከሰራተኛ ሰልጠና ቢሮ ጋር በስራ እድል ፈጠራ ዙሪያ፣ ከኢንዱስትሪና ኢንቨስትመንት ቢሮ ጋር የምደባ ቦታ የሚፈልጉ የልማት ፕሮጀክቶችን በመለየት፣ በመወሰንና ወደ ልማት በማስገባት ረገድ፣ ከወጣቶችና ስፖርት ቢሮ እንዲሁም ሴቶች ህፃናትና ማህበራዊ ጉዳይ ቢሮ ጋር በወጣቶች፣ በሴቶች፣ በህፃናት፣ በአካል ጉዳተኞችና አረጋዊያን ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተጠቃሚነት ዙሪያ፣ ከሲቪል ሰርቪስና የሰው ኃብት ልማት ኮሚሽን ጋር በመቀራረብ አደረጃጀት ዙሪያ...ወዘተ በቅንጅት እየተሰራ ይገኛል፡፡

ይሁን እንጂ ከነዚህ ተቋማት እንዲሁም ከሌሎች መስረተ ልማት አቅራቢና ተዛማጅ ተቋማት (መብራት፣ መንገድ፣ ውሃ፣ ቴሌ) ጋር ያለው ቅንጅታዊ አሰራር ደካማ ከመሆኑም በላይ በዕቅድ ዝግጅትም ሆነ በትግበራ ወቅት ተቀናጅቶ የመስራት ልምዱ ውስንነት ያለበት ነው፡፡ ለከተማ ልማት ወሳኝ ሚና ካላቸው ሌሎች የመንግስት ተቋማት እንዲሁም መንግስታዊ ካልሆኑና የግል ተቋማት ጋር ያለው ግንኙነትም ሆነ የመናበብና ተቀናጅቶ የመስራት ልምድም በሚፈለገው ደረጃ ላይ የደረሰ አይደለም፡፡ በተዋረድ በሚገኙ እርከኖችም ቢሆን ከተሞችን ለመምራትና ለመደገፍ የተዘረጉት መዋቅሮችና ተቋማት ተናበውና ተቀናጅተው በጥብቅ ትስስር፣ ተመጋጋቢነትና ተደጋጋፊነት ባለው መልኩ እየተመሩ አይደለም፡፡

1.4. የልማት አቅማችሁ ሁኔታ ዳሰሳ

ለዘርፉ ልማት ወሳኝ ከሆኑት ሰብዓዊና ቁሳዊ ሀብቶች (ፀጋዎች) መካከል የመጀመሪያው ራሱ ሰው ሲሆን መሬት፣ ውሃ፣ ሀይል፣ ቴክኖሎጂ እና ፋይናንስ ደግሞ ከሰው ሀይል ቀጥሎ በሁለተኛ ደረጃ የሚታዩ ናቸው፡፡ ሥለሆነም እነዚህን ሀብቶች በማልማት በግብዓትነት መጠቀም ያስፈልጋል፡፡

1.4.1. ሰብዓዊ ሀብት

የከተማ ልማት ስራ ውስብስብና ፈርጅ-ብዙ ከመሆኑም በላይ የተለየ የአመራር ጥበብን እና ምናልባትም ከ50 እና 100 ዓመታት በኋላ የሚደረስበትን ውጤት አሁን ላይ ሁኖ ለማቀድ የሚያስችል እይታን የሚጠይቅ ነው። በዚህ ልክ አርቆ ማየት ካልተቻለ ደግሞ በሰለጠኑ ሀገራት እድታየው አሁን እኛው የገነባነውን ግዙፍ ህንፃ (መስረተ-ልማት) ቀጣዩ ትውልድ በላይ ከመጨመር ይልቅ እያፈረሰ የሚቀጥልበት ሁኔታ ሊፈጠር ይችላል። ከዚህም አኳያ የከተማ አመራር ጥበብ እና እይታ ለሁሉም የከተማ ልማት ስራዎች ውጤታማነት ወሳኝ ሚና ያለው ቢሆንም ከተማን በጥላን መምራት የሚችል ልምድ ያካበተ የአመራር አቅም እና በዘርፉ የሰለጠነ የሰው ሀይል በሰፊው አልነበረም። ይህን ክፍተት ለመሙላትም ከኢ.ፌ.ዲ.ሪ ከተማና መስረተ ልማት ሚኒስቴር ከሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርሲቲ ጋር በመተባበር በመጀመሪያ ዲግሪ፣ በ2ኛ ዲግሪ እና በ3ኛ ዲግሪ ከክልል እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ ያሉ የዘርፉ አመራሮችንና ፈፃሚዎችን በከተማ ልማት ዘርፍ እውቀታቸውን እንዲያሻሽሉ እየተደረገ ያለ ሲሆን በሀገሪቱ ያሉ በርካታ ዩኒቨርሲቲዎችም ለዘርፉ እድገት በሚያስፈልጉ የሙያ አይነቶች (በከተማ አስተዳደር፣ በጥላን፣ በመሬት እና በፋይናንስ ወዘተ) ባለሙያዎችን እያስመረቁ ይገኛሉ። በዘርፉ የተሰማራውን የሰው ኃይል የእውቀትና የክህሎት ክፍተት ለመሙላትም በተመረጡ ዘርፎች ላይ የባለሙያዎች ስልጠና እና ምዘና ስርዓት በመዘርጋት የማስልጠን እና የማስመዘን ስራ እየተሰራ ይገኛል።

ለላው የሀገራችን የትምህርት ፖሊሲ ለሳይንስና ለምህንድስና ዘርፍ ከሰጠው ልዩ ትኩረት ጋር በተያያዘ ብዙ ቁጥር ያላቸው የኮንስትራክሽን ባለሙያዎች በየዓመቱ እየተመረቁ ወደ ኢንዱስትሪው መቀላቀላቸው እንደ አንድ መልካም አጋጣሚ የሚወሰድ ቢሆንም እነዚህ ምሩቃን ከኢንዱስትሪው ጋር በተግባር የተቆራኙ ክህሎት አዳብረው ለኢንዱስትሪው እድገት የበኩላቸውን ሚና በተሻለ ደረጃ እንዲወጡ ከማድረግ አኳያ የዩኒቨርሲቲ-ኢንዱስትሪ ትስስርን በማጠናከር ወደ ኢንዱስትሪው በቀጥታ ከመቀላቀላቸው በፊት ለተወሰኑ ጊዜያት ተጨማሪ ተግባር ተኮር ስልጠና የሚወስዱበት ሁኔታ ተፈጥሯል። ይሁን እንጂ በከተሞች የስነምግባር፣ የልምድ እና የሙያ ዝግጅት የሌላቸው አመራሮች በስፋት መመደባቸው አሁን ካለው የአመራር በፍጥነት መቀያየር ጋር ተዳምር ከተሞችን በአግባቡ ለመምራት የሚያስችል አቅም እንደሌለ ያሳያል። የባለሙያዎች የችግር ፈቺነትና መፍትሄ አመንጭነት አሁንም ትልቅ ስራ የሚጠይቅ ነው።

1.4.2. የመሬት ሀብት

መሬት በባህሪው አዲስ የማይፈጠር ውስን ሀብት በመሆኑ በልዩ ሁኔታ መታየት ያለበት ጉዳይ ነው። ስለዚህ ለከተማ ግንባታ ወሳኝ የሆነው ይህ ሀብት ከልላችን ካለው የቆዳ ስፋትና የየብስ ክፍል አንፃር ሲታይ እንደ ሲንጋፖር ራስን በጠበበ ሁኔታ የሚወጥር አይደለም። አብዛኛው የመሬት ክፍልም ለከተማ ግንባታ ብዙ አስቸጋሪ አይደለም። በህገ-መንግስትና በፖሊሲ ደረጃም መሬት የህዝብና የመንግስት በመሆኑ ለተፈለገው ልማት ለማዋል በአንፃራዊነት ሰፊ ዕድል አለው።

ይሁን እንጂ ይህ ሀብት የተጠቀሱት አስቸኳይ ሁኔታዎች የሚታዩበት ቢሆንም ከባህር ዳር ውጭ ያሉ አብዛኞቹ የክልላችን ከተሞች (ጎንደር፣ ደሴ፣ ወልደያ፣ ደ/ታቦር፣ ደ/ብርሃን፣ ላሊበላ፣ ...ወዘተ) በተራራ አካባቢ የተቆረቆሩ ስለሆነ ለመስፋፋትና ለመስረተ-ልማት ዝርጋታ አመች አይደሉም። ከጥላን ጉድለት በተነሳም በአንፃራዊነት ለእርሻና ለደን መሆን የሚገባውን መሬት ለከተማ ማስፋፊያነት በማካተት ለመስረተ-ልማት ወጭ መጨመር ምክንያት ከመሆኑም በላይ የመሬት አጠቃቀም ውጤታማነትን ይቀንሳል።

1.4.3. የውሃ ሀብት

ከውሃ ሀብት ልማት አንፃር ክልላችን የውሃ ማማ እንደመሆኑ መጠን ለከተሞችም የሚሆን በቂ የውሃ ሀብት እንዳለ የሚያጠራጥር አይደለም ነገር ግን አብዛኞቹ ከተሞቻችን ከውሃ ምንጭ ርቀው ተራራ ላይ የተቆረቆሩ በመሆናቸው እና ለከተሞች የሚቀርበውን ውሃ ከምንጩ በማጣራት ንፅህናውን ጠብቆ በየደጃ እንዲደርስ ለማድረግ ከፍተኛ መዋለንዋይ እና ቴክኖሎጂ የሚጠይቅ በመሆኑ ከተሞቻችን ለልማት ቀርቶ ለመጠጥ አገልግሎት እንኳን በቂ ውሃ እያቀረቡ አይደሉም። በተለይም ሰፊ ህዝብ የሚኖርባቸው ነባሮቹ ከተሞች እንኳን የፍላጎታቸውን 50 በመቶ ማቅረብ አልቻሉም። በውሃ ሀብት ከሌሎቹ ከተሞች የተሻለ መልካም አጋጣሚ/አስቸኳይ ሁኔታ ያሏት (የአባይና የጣና ውሃ አካላት ዙሪያዎን የከበቧት) ባህር ዳር ከተማ እንኳን እስከ አሁን የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ችግርን መፍታት አልቻለችም። ስለዚህ ይህን መስረታዊ ችግር መፍታት ካልቻልን ከተሞችን በአረንጓዴ ማልማት፣ ውብ እና ለነዋሪዎቻቸው ምቹ ማድረግ ቀርቶ የማህበረሰቡን ጤና ማስጠበቅ አይቻልም።

1.4.4. ታዳሽ ሀይል

ከሀይል ልማትና አቅርቦት አንፃርም ኢትዮጵያ ከራሷ አልፎ ለውጭ ማቅረብ የሚችል ታዳሽ እምቅ አቅም እንዳላት ይታወቃል። ይህን አቅም ለፍላጎታችን ለማዋልም ከህዳሴ ግድብ በተጨማሪ ሌሎች በርካታ የሀይል ማመንጫዎች የተገነቡ ሲሆን ከነበርንበት 2000 ሜጋ ዋት ቢታች አቅርቦት ወደ በ2016/17 ከ4000 ሜጋ ዋት በላይ ማደጉን የኢትዮጵያ ልማት ጥናት ተቋም መረጃ ያሳያል። የዚህ ሀይል ከፍተኛ ተጠቃሚዎችም ከተሞች ናቸው። ወደፊትም ከተሞች የኢንዱስትሪ ማዕከል እና የበርካታ ህዝብ መኖሪያ እንደመሆናቸው መጠን የሀይል ፍላጎታቸው ከፍተኛና አዳጊ ነው።

በዘርፉ እስከ አሁን በተደረገው ጥረት እንደ ሀገር ጥሩ ለውጥ ቢኖርም የክልላችን ከተሞች አሁንም በሀይል ዕጥረቱ በከፍተኛ ደረጃ ተጎድዎች ናቸው። በየደረጃው ውስብስብ ቢሮክራሲዎችን አልፈው በከተሞቻችን ከተገነቡት ኢንዱስትሪዎች መካከል አብዛኞቹ በሀይል አቅርቦት ችግር ምክንያት ወደ ስራ ያልገቡ/በሙሉ አቅማቸው የማይሰሩ ናቸው። እንደ ክልል ችግሩን ከማቃለል አንፃር በከተማ ደረጃ ጥቅም ላይ ሊውል የሚችል አማራጭ የሀይል ምንጭ (የፀሃይ ብርሃን) እየለማ አይደለም።

1.4.5. ቴክኖሎጂ

ከቴክኖሎጂ ልማትና አጠቃቀም አንፃር የከተማ ልማት ስራ ከፍተኛ የቴክኖሎጂ ግብዓት የሚጠይቅ ውስብስብ ይዘት ያለው ነው። አሁን ባለንበት አለምም ይህን ስራ ለመደገፍ የሚችል በርካታ የቴክኖሎጂ ውጤት መኖሩ ትልቅ ተስፋ ነው። ይሁን እንጂ ቴክኖሎጂውን ለመገረጃና ለማላመድ ከፍተኛ ሀብትና የመጠቀም ብቃትን የሚጠይቅ በመሆኑ ከተሞች ወቅቱ የሚፈልገውን ቴክኖሎጂ በበቂ መጠን ማቅረብ ያለመቻላቸውን ያህል አጠቃቀም ላይም ሰፊ ከፍተኛ አለባቸው።

1.4.6. ፋይናንስ

ሌላው ሀብት ፋይናንስ/ገቢ ሲሆን ከላይ ላየናቸው ሌሎች ግብዓቶች አስቸይህ ሁኔታ ፈጣሪና ለከተሞች የመስረተ-ልማት ማደግ ወሳኝ ግብዓት ነው። ከተሞች የግብርና እና የኢንዱስትሪ ምርቶች እንዲሁም የአገልግሎት ግብይት ማዕከላት በመሆናቸው የፋይናንስ ዝውውር ማዕከልም ናቸው። በክልሉ ለሚከናወነው ሁለንተናዊ ልማት የሚያስፈልገውን ፋይናንስ/ገቢ ከፍተኛውን ድርሻ የሚያመነጩት ከተሞች ናቸው። ከዚህም ለከተሞች ልማት ፋይናንስ ወሳኝ እንደሆነ ሁሉ የከተሞች ማደግም የገቢ መስረቶችን በማስፋትና በማሳደግ ለፋይናንስ ልማቱ የማይተካ ሚና እንዳለው መረዳት ይቻላል። ይሁን እንጂ አሁንም የከተሞች የልማት ፋይናንስ አቅርቦት ከፍላጎታቸው በእጅጉ የራቀ ነው። አብዛኛው ከተሞች የድንገተኛ ጥገኞች ናቸው። ይህም የሆነበት ዋናው ምክንያት ከተሞች የገቢ መስረታቸውንና ሃብታቸውን ለይተው አለማወቃቸው እና የፋይናንስ ልማትን ከከተማ ልማት ጋር በተገቢው መንገድ አስታሳስሮ በማቀድና ተመጋግበው እንዲያድጉ በማድረግ በኩል ከፍተኛ በመኖሩ ነው። ስለሆነም ከተሞችን ለማሳደግ የገቢ መስረቶችን ከማስፋት በተጨማሪ የሚመነጩትን ገቢ አሟጦ መስብስብ ያስፈልጋል።

2. የዕቅዱ መነሻዎች

2.1. የተቋሙ የ2018 በጀት ዓመት ዕቅድ አፈፃፀም እንደ መነሻ

2.1.1. ተቋማዊ የማስፈፀም አቅም ግንባታ ስራዎች አፈፃፀም

የእቅድ ዝግጅት፡- በዝግጅት ምዕራፍ ከሚከናወኑ ዋና ተግባራት ውስጥ አንዱና ዋናው ዕቅድን በጥራት ማቀድ ነው። በመሆኑም ከተቋሙ የ5 ዓመት (2018-2022) መሪ የልማትና መልካም አስተዳደር እቅድ የተቀዳ፤ የተቋሙን ራዕይ እና ተልዕኮ መሰረት ያደረገ፤ የተለጠጠ (ሰፊ) ግን ሊደረስበት የሚችል፤ ከፌዴራልና ከክልል፤ እንዲሁም ከድጋፍ ሰጭ ድርጅቶች ጋር የተናበበ፤ ጥራት ያለው፤ በጊዜ የተገደበና የተተነተነ፤ በውጤት ላይ ያተኮረ፤ የህዝብ ተሳትፎን ዋነኛ አቅም ያደረገ እንዲሁም ቅንጅታዊ አሰራርን መሰረት ያደረገ የ2018 በጀት አመት የልማትና መልካም አስተዳደር ዕቅድ ተዘጋጅቶ ወደ ተግባር ተገብቷል።

ከሐምሌ 1/2017 ዓ/ም ጀምሮ ጥራት ያለው የክረምት ተግባራት እቅድ በማዘጋጀት በእቅዱ ላይ ከፈፃሚ አካላት ጋር የጋራ መግባባት ተፈጥሮ ወደ ስራ ተገብቷል። ሌላው የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲ ኔት የፕሮጀክት እቅድ ተዘጋጅቶ ወደ ስራ

ተገብቷል፡፡ በተጨማሪም የተቋሙን ዋና ዋና ግቦችን ያካተተ የመግባቢያ ሰነድ በማዘጋጀት ከፌዴራል ከተማና መሠረተ ልማት ሚኒስቴር ጋር የፈርማ ስነ ስርዓት ተካሂዷል፡፡

የአቅድ አረንቴሽን፡- ጥራት ያለው ዕቅድ ማቀድ አንዱ ተግባር ሲሆን በዕቅዱ ላይ ከፈጻሚ አካላት ጋር በቂ መግባባት መፈጠር ደግሞ ሌላኛው ትኩረት የሚሰጠው ተግባር ነው፡፡ በመሆኑም በየደረጃው ያለውን እምቅ አቅም ግምት ውስጥ ያስገባ እቅድ በማቀድ በመነሻ ሁኔታውና በሚከናወኑ ተግባራት ላይ ከ10,262 ፈፃሚና አስፈፃሚ፣ ከ8,932 ከባለድርሻ አካላት እንዲሁም ከ99,692 ከተማ ነዋሪ ጋር በቂ መግባባት ለመፍጠር ታቅዶ በክልል፣ በዞኖች እና በከተሞች በተካሄዱ የ2017 በጀት ዓመት ዕቅድ አፈጻጸም ግምገማና የ2018 በጀት ዓመት እቅድ አረንቴሽን መድረኮች ወንድ 5,180 ሴት 2,541 በድምሩ 7,721 (75.23%) አመራሮችና ፈፃሚዎች፣ ወንድ 9,009 ሴት 5,590 በድምሩ 14,599 (ከ100% በላይ) የህዝብ ክንፍ /አጋር አካላት እና ወንድ 316,468 ሴት 265,429 በድምሩ 581,897 (ከ100% በላይ) የከተማ ነዋሪ ህዝብ ተሳትፏል፡፡

የአቅም ግንባታ ስልጠና፡- የከተማ ልማትና መልካም አስተዳደር ስራዎቻችን በላቀ ደረጃ ለማስፈጸም በተቋሙ አዋጆች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎችና ማንዋሎች ላይ በየደረጃው ለሚገኙ 12,500 (35% ሴቶች) አመራሮች፣ ባለሙያዎችና አጋር አካላት በተለያዩ የስልጠና ሰነዶች ላይ ስልጠና ለመስጠት ታቅዶ ከሚኒስቴር መስሪያ ቤቱ ጋር በመተባበር እንዲሁም በክልልና በከተሞች በተሰጡ የአቅም ግንባታ ስልጠናዎች ወንድ 16,438 ሴት 24,546 ድምሩ 40,984 (ከ100% በላይ) አመራሮችና ፈፃሚዎች ተሳትፈዋል፡፡

የመልካም አስተዳደርና የአገልግሎት አሰጣጥ ማሻሻያ ስራዎች፡- በተቋሙ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን ለይቶ በመፍታት እንዲሁም በዘርፉ የሚሰጠውን አገልግሎት ቀልጣፋና ውጤታማ በማድረግ የተገልጋዮች እርካታ በአማካይ 65% እንዲደርስ ለማድረግ ግብ ተይዞ በየደረጃው ባለው መዋቅራችን በህብረተሰቡ የሚነሱት የልማት ፍላጎት እና የመልካም አስተዳደር ችግሮች ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተበራከቱ በመምጣታቸው በተቋሙ የሚታዩ የአገልግሎት አሰጣጥ ችግሮች የሚታዩባቸውን ዘርፎችና ችግሮች በመለየት ከቢሮው ጀምሮ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ ያሉ ሁሉም ተቋማት ከስራ ባህሪያቸው አንፃር ራሱን የቻለ የመልካም አስተዳደር ችግር መፍቻ እቅድ አቅደው ወደ ተግባር እንዲገቡ ተደርጓል፡፡ በተቋሙ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮች ለመፍታት የሚያስችል ጥናት ባለፈው በጀት ዓመት የተጠና ሲሆን እንደ ችግሮች ከብደትና ቅለት በቅደም ተከተል ለመፍታት እቅድ ተይዞ በዞኖችና ከተሞች በእቅድ ከተለዩት 534 የመልካም አስተዳደር ችግሮች ውስጥ 408 (76.40%) የተፈቱ ናቸው፡፡

ሌላው በ29 ከተሞች የከንቲባና ስራ አስኪያጅ አስተዳደር ፍትህ መድረክ በማቋቋም ለበርካታ ጊዜ ሲንገላቱ የቆዩ ተገልጋዮችን ችግር ለመፍታት በተደረገው ጥረት አበረታች ውጤት እየተመዘገበ ይገኛል፡፡ የከንቲባና ስራ አስኪያጅ አስተዳደር ፍትህ መድረክ ያቋቋሙ ከተሞች ሰ/ሸዋ (ሸዋሮቢት፣ መ/ሜዳ፣ ሞላሌ፣ አረርቲ፣ ቡልጋ፣ አስከተማ፣ ደብረሲና፣ እነዋሪና አጣየ፣ ደ/ጎንደር (ወረታ፣ አ/ዘመንና አብናት)፣ ደ/ወሎ (ሀርቡ)፣ ም/ጉጃም (ደ/ወርቅ፣ ግ/ወይንና ደጃን)፣ ኦሮሞ (ከሚሴና ባቲ)፣ ዋግኸምራ (ሰቆጣ)፣ ሰ/ጎጃም (መራዊና ዱርቤቴ)፣ ባ/ዳር፣ ጉንደር፣ ደሴ፣ ደ/ብርሃን፣ ደ/ማርቆስ፣ ኮምቦልቻ፣ ደ/ታቦር እና ወልደያ ከተሞች ናቸው፡፡

የህግ እና የአሰራር ማሻሻያ ስራዎች፡- ከአሰራር ጋር ተያይዞ የሚታየው ዋናው ጉዳይ ተቋሙ የሚመራባቸው የህግ ማዕቀፎች አግባብነትና ችግር ፈችነት ነው፡፡ ከዚህም አኳያ ብዙ ሊያሰሩ የሚችሉ የህግ ማዕቀፎች ያሉ ቢሆንም ተቋሙ የሚመራባቸው አብዛኛው አሰራሮችና መመሪያዎች የህግ ክፍተት ያለባቸው፣ አግባብነትና ችግር ፈችነት የጎደላቸው፣ ቢሮክራሲ ማራዘም የተጠናወታቸው እና ከወቅቱ ጋር የማይሄዱ በመሆናቸው እያደገ የመጣውን የህዝብ የልማትና መልካም አስተዳደር ጥያቄ የማይመልሱ ናቸው፡፡

በመሆኑም በተቋሙ ተዘጋጅተው በወረዱ የህግ እና የአሰራር ማዕቀፎች ላይ የክፍተት ትንተና እና የፋይዳ ግምገማ ጥናቶችን በማድረግ እንዲሁም የማሻሻያ ሃሳቦችን በማቅረብ 5 ነባር 2 አዲስ በድምሩ 7 የህግ እና የአሰራር ማዕቀፎችን ለማዘጋጀት ታቅዶ 1 የከተሞች አገልግሎት ገቢ አሰባሰብና ታሪፍ ማሻሻያ ደንብ ተዘጋጅቶ በመስተዳድር ምክር ቤት ፀድቆ አገልግሎት ላይ ውሏል፡፡

ተቋማዊ አሰራርን ማዘመን (E- Service):- በተቋሙ የሚታየውን ብልሹ አሰራርና ሌብነት ለመታገል እንዲሁም ፈጣንና ቀልጣፋ አገልግሎት በመስጠት የተገልጋይ እርካታን ለማሳደግ ተቋማዊ አሰራሮችን ማሻሻልና ማዘመን አስፈላጊ በመሆኑ አሰራርን ማዘመን በበጀት ዓመቱ ሰፊ ትኩረት ተሰጥቶት እየተሰራ ይገኛል።

ከዚህም አኳያ የቤት መረጃ ኢደረጃጃትና አስተዳደር ሶፍትዌር በሚኒስቴር መ/ቤቱ በኩል ለምቶ አገልግሎት ላይ የዋለ ሲሆን በቢሮው በኩል ለደንበኞች የተቀላጠፈ አገልግሎት መስጠት የሚያስችሉና የሰራተኛ ምርታማነትን የሚጨምሩ 6 ሲስተሞች (HRM Mgt System፣ Inventory Mgt System፣ Internal Letter Mgt System፣ Service delivery System እና Integrated Infrastructure System እና Website /bui.gov.et) በኢኖቬሽንና ቴክኖሎጂ ቢሮ አማካኝነት እየለሙ ይገኛሉ። ከነዚህም ውስጥ 4 ሲስተሞች ማለትም Inventory management system, Internal letter management system, Service delivery እና Website /bui.gov.et ለምተው ተጠናቀው ለሰራተኛው ስልጠና እየተሠጠ ይገኛል። Inventory management system እና የቢሮው Website (bui.gov.et) አገልግሎት መስጠት ጀምረዋል። ሌላው በቴሌ Host የተደረገው የቢሮው የተሽከርካሪ ነዳጅ አጠቃቀም ሥርዓት (Tele Digital Fuel Management System) አገልግሎት ላይ እንዲውል ተደርጓል። እንዲሁም የሁሉን የቢሮ ሠራተኞች የት/ት ማስረጃ በመሰብሰብ፣ ስካን በማድረግና በማደራጀት ወደ ሲስተም የማስገባት ስራ ተሰርቷል።

ሌላው በከተማ ደረጃ ደ/ብርሃን፣ ደሴ፣ ወልድያ፣ ባ/ዳር፣ እንጅባራና አዘና መሪ ማዘጋጃቤት የመሬት መረጃ ሶፍት ዌር በማስለማት አገልግሎት በመስጠት ላይ የሚገኙ ናቸው። በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች የsmart city እሳቤን ተግባራዊ ከማድረግ አኳያ ባህርዳር፣ ደሴ ጎንደርና ኮምቦልቻ የሰማርት ካሜራ አገልግሎት ያስጀመሩ ሲሆን ሌሎች ከተሞች በዝግጅት ላይ ናቸው።

ቅንጅታዊ አሰራር:- ከሌሎች አቻ ተቋማት ጋር ቅንጅታዊ አሰራርን ከማጠናከር አኳያ ከመሬት ቢሮ ጋር በገጠር አገልግሎት መስጫ ማዕከላት የከተማነት እውቅና አሰጣጥ ዙሪያ፤ ከአካባቢና ደን ጥበቃ ባለስልጣን ጋር በከተሞች ፅዳትና አረንጓዴ ልማት፤ ከፖሊስ፤ ከፍ/ቤት፤ ከፍትህና ከፀረ-መስና ጋር በተለያዩ መመሪያዎች /ሰነዶች ዝግጅት፤ በህግ ማማከር፤ በተቋሙ የሚታዩ ብልሹ አሰራሮችን ከማስተካከልና ሌብነትን ከመታገል አንፃር፤ ከገቢዎች ቢሮ ጋር በከተማ አገልግሎት ገቢ አሰባሰብ ዙሪያ፤ ከገንዘብ ቢሮ ጋር በበጀትና ፋይናንስ ጉዳዮች፤ ከጥላን እና ልማት ቢሮ ጋር በከተሞች አስተዳደር ወሰን፤ በከተማ እውቅና እና ደረጃ ሽግግር፤ ከኦዲት ቢሮ ጋር በፋይናንሽያልና ከዋኔ ኦዲት ዙሪያ፤ ከስራና ስልጠና ቢሮ ጋር በስራ እድል ፈጠራ ዙሪያ፤ ሴቶች ህፃናትና ማህበራዊ ጉዳይ ቢሮ ጋር በወጣቶች፤ በሴቶች፤ በህፃናት፤ በአካል ጉዳተኞችና አረጋጂዎች ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተጠቃሚነት ዙሪያ፤ ከሲቪል ሰርቪስና የሰው ኃብት ልማት ቢሮ ጋር በመዋቅራዊ አደረጃጀት ዙሪያ...ወዘተ በቅንጅት እየተሰራ ያለ ቢሆንም ከሌሎች መስረተ ልማት አቅራቢና ተዛማጅ ተቋማት (መብራት፤ መንገድ፤ ውሃ፤ ቴሌ) ጋር በዕቅድ ዝግጅትም ሆነ በትግበራ ወቅት ተቀናጅቶ የመስራት ልምዱ ውስንነት ያለበት ነው፡፡

ተሞክሮ መቀመርና ማስፋት:- የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመኖሪያ ቤት ኪራይ ቁጥጥርና አስተዳደር ስራን ቀድሞ የተገበረና ከተማው ተግባሩን ለመፈጸም የተጠቀመውን አሰራር ልምድ በክልሉ በሚገኙ ከተሞች በቀላሉ ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል መሆኑ ስለታመነበት ተሞክሮው ተቀምሮ እንዲሰፋ ተደርጓል፡፡

ከትትልና ድጋፍ:- በበጀት ዓመቱ የታቀዱ ተግባሮቻችን ውጤታማ ለማድረግ አመራሩና ባለሙያው በቀጠና ተከፋፍሎ የተለያዩ አማራጮችን በመጠቀም ጠንካራ የከትትልና ድጋፍ ስርዓት በመዘርጋት ተግባሩን ለመምራት ጥረት ተደርጓል፡፡ ከዚህም አኳያ በዝግጅት ምዕራፍ ወቅት በክላስተር በቢሮና በዞኖች የ2017 በጀት ዓመት እቅድ አፈፃፀም ግምገማ እና የ2018 በጀት ዓመት እቅድ ላይ መድረኮችን በማመቻቸት ውይይት ተደርጓል፡፡ ዞን መምሪያዎችንና ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞችን በ2017 በጀት ዓመት እቅድ አፈፃፀም ላይ በመመስረት የማወዳደሪያ መስፈርት ተዘጋጅቶ በየደረጃቸውና በአፈፃፀማቸው ተወዳድረው በደረጃ እንዲለዩ ደረሰዋል፡፡ ግብረ-መልስም ተሰጥቷል፡፡ የ2017/18 የክረምት ተግባራት እቅድ በማዘጋጀት ተግባራትን ሳይንጠባጠቡ ለመምራት ጥረት ተደርጓል፡፡

የ2018 በጀት ዓመት እቅድ የዞን መምሪያዎች ድርሻ ተከፋፍሎ ተዘጋጅቶ የዞኖችና የከተሞች መምሪያ ሃላፊዎችና ከንቲባዎች በተገኙበት ውይይት ተደርጎበት በዳይሬክቶራቶች በኩል ወደ ታች እንዲወርድ ተደርጓል፡፡ በተመሳሳይም በቢሮውና በየደረጃው ባለመዋቅር የ2018 በጀት ዓመት እቅድ የ1ኛ ሩብ ዓመት፤ የ2ኛ ሩብ ዓመት እና የ3ኛ ሩብ ዓመት እቅድ አፈፃፀም ግምገማ ተደርጓል፡፡

ሌላው በቢሮው የኮር አመራሮች የተመራ የድጋፍና ከትትል ቡድን በተመረጡ ዞኖችና ከተሞች በመገኘት ድጋፍና ከትትል ተደረርሷል፡፡ በተለይም አማራ ሚዲያ ኮርፖሬሽን (አሚኮ) እንዲሁም ሶሻል ሚዲያውን (ፌስቡክ፤ ቴሌግራም፤ ዋትስአፕና ሌሎችን) በመጠቀም ቢሮው እያከናወነው ያሉ ተግባራትን ለማስተዋወቅ እና ገፅታ ለመገንባት ጥረት ተደርጓል፡፡

2.1.2. የሀገራዊና ክልላዊ ኢንቨስትሞት አፈፃፀም

2.1.2.1. የኮሪደር ልማት ኢንቨስትሞት

የኮሪደር ልማት ሀገራዊ ኢንቨስትሞት ሲሆን ከ2016 በጀት ዓመት መጨረሻ ጀምሮ በክልላችን ከተሞች እየተተገበረ ያለና በከተሞች የደቀቁና ከደረጃ ቦታች የሆኑ አካባቢዎችን ከመቀነስና ከማሻሻል አንጻር አበረታች ውጤት የተመዘገበበት ኢንቨስትሞት ነው፡፡ በክልላችን የኮሪደር ልማት የሚተገበርባቸው ከተሞች ብዛት 35 ሲሆኑ ከቅድመ ዝግጅት ስራዎች አኳያ በነዚህ 35 ከተሞች የኮሪደር ልማት የሚተገበርባቸውን አካባቢዎች የመለየት፤ የኮሪደር ልማት ስራ ዕቅድ የማዘጋጀትና ለአካባቢው ነዋሪ ግልጽነት የመፍጠር እንዲሁም በልማት ስራው ህብረተሠቡ በገንዘቡ፤ በጉልበቱና በእውቀቱ እንዲሳተፍ የማድረግ ስራዎች ተሰርተዋል፡፡ በዚህም 35 ከተሞች (8 የሪጂዮፖሊታን ከተሞች እና 25 መካከለኛና አነስተኛ ከተሞች) የ2018 በጀት ዓመት የኮሪደር ልማት እቅድ አዘጋጅተው ወደ ስራ

እንዲገቡ የተደረገ ሲሆን በነዚህ ከተሞች 1740,217 ነዋሪዎች ግንዛቤ ለመፍጠር ታቅዶ 1718,236 (97.03%) ማህበረሰብ ግንዛቤ መፍጠር ተችሏል፡፡

በበጀት ዓመቱ የተከናወኑ የመንገድና ተያያዥ መሠረተ ልማት ግንባታ ስራዎችን በተመለከተ፡- 22.83 ኪ.ሜ አሰፋልት መንገድ ለመገንባት ታቅዶ 16.55 ኪ.ሜ (72.49%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 90.51 ኪ.ሜ እግረኛ መንገድ ለመገንባት ታቅዶ 61.36 ኪ.ሜ (67.79%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 84.29 ኪ.ሜ የሳይክል መንገድ ለመገንባት ታቅዶ 52.88 ኪ.ሜ (62.74%) ማከናወን ተችሏል፡፡ ሌላው 42.72 ኪ.ሜ የጎርፍ ማፋሰሻ ቦዮችን ለመገንባት ታቅዶ 17.87 ኪ.ሜ (37.45%)፣ 28.59 ኪ.ሜ የጎርፍ መከላከያ ግንብ ለመገንባት ታቅዶ 10.49 ኪ.ሜ (36.69%) ተገንብቷል፡፡

ከአረንጓዴ ልማት ሥራዎች አኳያ፡- 53.05 ሄ/ር የመንገድ ዳር አረንጓዴ ቦታዎችን ለማልማት ታቅዶ 40.7 ሄ/ር (76.72%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 22.02 ሄ/ር የመንገድ አካፋይ አረንጓዴ ለማልማት ታቅዶ 13.88 ሄ/ር (63.03%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 15.85 በሄ/ር የመናፈሻ ቦታ ለማልማት ታቅዶ 10.3 ሄ/ር (64.98%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 6.85 ሄ/ር የመዝናኛ ቦታ ለማልማት ታቅዶ 1.83 ሄ/ር (26.72%) ማከናወን ተችሏል፡፡

የህዝብ መገልገያ መስረተ ልማት ሥራዎችን በተመለከተ፡- በቁጥር 25 የህዝብ መፀዳጃ ቤት ለመገንባት ታቅዶ 11 (44%) ማከናወን ተችሏል፡፡ በቁጥር 29 ፋውንቴን ለመስራት ታቅዶ 17 (58.62%) ማከናወን ተችሏል፡፡ በቁጥር 19 አደባባዮችን ለማስዋብ ታቅዶ 4 (21.05%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 10 ፓርኮችን ለማልማት ታቅዶ 5 (50%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 12 የልጆች መጫዎቻ ቦታዎችን ለማልማት ታቅዶ 5 (41.67%) ማከናወን ተችሏል፡፡ በቁጥር 7 የስፖርት ማዘውተሪያ ቦታዎችን ለመስራት ታቅዶ 7 (100%) ማከናወን የተቻለ ሲሆን በቁጥር 142 መለስተኛ ካፍቴሪያ ለመስራት ታቅዶ 168 (118.31%) ማከናወን ተችሏል፡፡ እንዲሁም በቁጥር 16 የኤሌክትሪክ መኪና ቻርጂንግ ስቴሽን ለመስራት ታቅዶ 5 (31.25%) ማከናወን ተችሏል፡፡

የውሃ፣ የመብራትና የቴሌ መስመሮችን አቀናጅቶ መዘርጋትን በተመለከተ፡- 80.36 ኪ.ሜ የንጹህ መጠጥ ውሃ መስመር ለመዘርጋት ታቅዶ 68.31 ኪ.ሜ (85%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 99.79 ኪ.ሜ የመንገድ መብራት መስመር ለመዘርጋት ታቅዶ 64.44 ኪ.ሜ (64.58%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 82.25 ኪ.ሜ የቴሌኮም መስመር ለመዘርጋት ታቅዶ 58.96 ኪ.ሜ (71.68%) ማከናወን ተችሏል፡፡ 12.87 ኪ.ሜ የፍላጎት ቆሻሻ መስመር ለመዘርጋት ታቅዶ 7.6 ኪ.ሜ (59.05%) ማከናወን ተችሏል፡፡

ከስማርት ከተማ ግንባታ አኳያ የተከናወኑ ሥራዎች፡- በቁጥር 747 ስማርት የመብራት ፖል ለመትከል ታቅዶ 136 (18.21%) ማከናወን የተቻለ ሲሆን በቁጥር 104 የደህንነት ካሜራዎችን ለመትከል ታቅዶ 9 (8.65%) በመትከል የደህንነት ካሜራዎቹ የሽፋን ደረጃ 8.45 ሄ/ር ለማድረስ ታቅዶ 3.15 ሄ/ር (37.28%) ማድረስ ተችሏል፡፡

የከተሞች አፈፃፀም ደረጃ፡- በክልላችን የኮሪደር ልማት የሚተገበርባቸው 35 ከተሞች የኮሪደር ልማት ፕሮጀክቶች ግንባታው ያለበት የአፈፃፀም ደረጃ በአማካኝ ከ67.52% በላይ ሲሆን 8 ከተሞች ከ80% በላይ፣ 1 ከተማ ከ65% እስከ 80%፣ 7 ከተሞች ከ35% እስከ 65% (የመሬት ቆረጣ እና የሙሌት ስራ በማከናወን ላይ) እና 19 ከተሞች ደግሞ ከ35% በታች እና በዝግጅት ምዕራፍ ደረጃ (ለማህበረሰቡ ግንዛቤ በመፍጠ፣ ሃብት በማሰባሰብና በጨረታ ሂደት) ላይ የሚገኙ ናቸው፡፡

በኮሪደር ልማቱ የተሸፈነ አካባቢ ስፋት በሄ/ር፡- በአጠቃላይ ባለፉት 10 ወራት የኮሪደር ልማቱ 119.07 ሄ/ር ለመሸፈን ታቅዶ የሸፈነው አካባቢ ስፋት በሄ/ር 90.82 (76.27%) ሁኖ ተመዝግቧል፡፡

በኮሪደር ልማቱ የተፈጠረ የስራ እድል፡- በኮሪደር ልማቱ 1163,173 ዜጎች የስራ እድል ለመፍጠር ታቅዶ 118,561 (72.66%) ዜጎች የስራ እድል ተፈጠሯል፡፡

የበጀት አጠቃቀም፡- ለኮሪደር ልማት ስራው በመንግስት የተመደበ በጀት 7,501,347,251.56 ብር ሲሆን 3,487,317,614.64 ብር (46.49%) አገልግሎት ላይ እንዲውል ተደርጓል፡፡ ከህብረተሰብ ተሳትፎ በጥሬ ገንዘብና በአይነት

5,961,881,883.00 ብር ለማሰባሰብ ታቅዶ 2,431,115,169.74 ብር (40.78%) በማሰባሰብ አገልግሎት ላይ እንዲውል ተደርጓል። በጠቅላላው ከህብረተሰብ ተሳትፎ እና ከመንግስት በጀት 13,463,229,134.56 ብር ለልማቱ የተመደበ ሲሆን 5,918,432,784.38 ብር (43.96%) አገልግሎት ላይ እንዲውል ተደርጓል።

የኮሪደር ልማት የፈጠረው አወጥጥ (ጥንካሬ):- በከተሞች መነቃቃትን የፈጠረ መሆኑ፣ የስራ ባህልን የቀየረ መሆኑ፣ የመስረተ ልማት አቅረቢ ተቋማት ተቀናጅቶ የመስራት ባህልን ያዳበረ መሆኑ እንዲሁም የከተማው ነዋሪ ህዝብ የልማቱ ተሳታፊና ባለቤት የመሆን ፍላጎቱና ተሳትፎው ያሳደገ መሆኑ ተጠቃሾች ናቸው።

በኮሪደር ልማት አፈፃፀም የተስተዋሉ ችግሮች:- ጥልቅ ውይይት እና ምክክር ተደርጎበት በተለያዩ አማካሪዎች የሚቀርብ ዲዛይን አለመኖር፣ የግንባታ ግብዓት ፈጣን የዋጋ ተለዋዋጭነት፣ አጠቃላይ የአቅም ውስንነት (በዘርፍ ብቃት ያለው የሰው ሃይልና የፋይናንስ እጥረት መኖር)፣ እንዲሁም በተወሰኑ ከተማ አስተዳደሮች በፀጥታ ችግር ምክንያት የተጀመሩ ስራዎችን በተቀመጠላቸው የጊዜ ገደብና በጀት አለማከናወን እና በአንዳንድ ከተሞች ከኮሙኒቲ ወደ ስራ አለመግባት ያጋጠሙ ዋና ዋና ችግሮች በመሆናቸው በቀጣይ ትኩረት የሚሹ ሲሆን ፕሮጀክቶች በተያዘላቸው ጊዜ እንዲጠናቀቁ አስፈላጊውን ክትትልና ድጋፍ ማድረግም ያስፈልጋል።

2.1.2.2. አንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ኢኒሽቲቭ

ይህም ሀገራዊ ኢኒሽቲቭ ሲሆን ከ2017 በጀት ዓመት ጀምሮ በክልላችን ከተሞች እየተተገበረ ያለና የህዝብን የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ፍላጎት ከመመለስ አኳያ አበረታች ውጤት የተመዘገበበት ኢኒሽቲቭ ሲሆን ከልላዊ የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ማስፈፀሚያ ዕቅድ የተዘጋጀ ሲሆን በማስፈፀሚያ እቅዱ ዙሪያ ለመምሪያ ኃላፊዎች ኦሬንቴሽን ተሰጥቷል።

የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ልየታ:- በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞች ከሚገኙ 37 ክፍለ-ከተሞች 22 ክፍለ-ከተሞች፣ ከ62 ከተማ አስተዳደሮች 48ቱ ከተሞች እንዲሁም ከ138 መሪ ማዘጋጃ ቤቶች 81 መ/ማዘጋጃ ቤቶች በድምሩ በ151 ክፍለ-ከተሞች፣ ከተማ አስተዳደሮች እና መሪ መዘጋጃ ቤቶች 281 የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ላይተው እየተገበሩ ይገኛሉ። ፕሮጀክቶቹ የተለዩትና የሚተገበሩት የአካባቢው ማህበረሰብ ቅድሚያ ያስፈልገኛል የሚለውን መሰረት አድርጎ ሲሆን ለአብነትም የህብረተሰቡን ፍላጎት መሰረት አድርገው ከሚተገበሩት ፕሮጀክቶች መካከልም ት/ቤቶች፣ የቢሮ ግንባታ፣ የህዝብ ፋርማሲ፣ የውስጥ ለውስጥ የጠጠር መንገድ፣ የወጣት ተኮር ማዕከላትና መዝናኛ፣ የህዝብ ፋርማሲ፣ የአስፋልት፣ የኮብል ስቶን መንገዶች፣ ቤተ-መጽሐፍ፣ የህዝብና የጋራ መፀዳጃ ቤቶች፣ የህፃናት ማቆያ፣ ንፁህ መጠጥ ውሃ ፕሮጀክት፣ ሁለገብ የስፖርት ማዘዉተሪያ ቦታዎች ይገኙበታል።

የሀብት ማሰባሰብ ሂደት:- በየከተሞቹ ለፕሮጀክት ማስፈፀሚያ የሚውለውን ሀብት (ገንዘብ፣ ጉልበት፣ ቁሳቁስ፣ እውቀት ወ.ዘ.ተ.) ቀድሞ ፕሮፖዛል በማዘጋጀት እንዲመራ ለማድረግ ጥረት ተደርጓል። በዚህም ለ281 ፕሮጀክቶች ትግበራ 3.4 ቢሊዮን ብር በላይ ሞባላይዝ ተደርጓል።

የፕሮጀክቶች አፈፃፀም ደረጃ:- በ151 ክፍለ-ከተሞች፣ ከተማ አስተዳደሮች እና መሪ መዘጋጃ ቤቶች ከተለዩ 281 ፕሮጀክቶች ውስጥ 96 ፕሮጀክቶች የተጠናቀቁ ሲሆን 62 ፕሮጀክቶች ደግሞ አፈፃፀማቸው ከ50% በላይ ነው። 52 ፕሮጀክቶች ከ50% በታች አፈፃፀም ያላቸው ናቸው። እንዲሁም 24 ፕሮጀክቶች በጅማሮ ላይ ያሉ ሲሆን 47 ፕሮጀክቶች ደግሞ ስራ ያልጀመሩ ከነዚህም ውስጥ ደ/ጎንደር ላይ ያሉ 9 ፕሮጀክቶች በፀጥታ ችግር ምክንያት ወደ ስራ ያልገቡ ናቸው።

የተፈጠረ የስራ እድል:- በተጨማሪም በትግበራ ሂደት በሚገኙት አንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ግንባታ ሂደት ለ29,868 (ወንድ 16,941 ሴት 12,927) ዜጎች ጊዜያዊ ስራ እድል ተፈጥሯል።

2.1.2.3. የቤት ልማት ኢኒሽቲቭ

ይህ ኢኒሽቲቭ በመኖሪያ ቤት ልማቱ የተሰማሩ ነባር ሪል ስቴቶችን እና ማህበራትን በማጠናከርና ችግሮቻቸውን በመፍታት የጀመሯቸውን ቤቶች ጨርሰው ወደ አገልግሎት እንዲያስገቡ በማድረግና የቤት ፍላጎቱና ችግሩ ከፍተኛ በሆነባቸው ከተሞች ደግሞ አዳዲስ የሪል ስቴት አልሚዎችንና ማህበራትን ወደ ቤት ልማቱ በማስገባት በከተሞቻችን የሚታየውን የቤት አቅርቦትና ፍላጎት

ለማጣጣምና የመሬት ስርጭቱንም ፍትሃዊ ለማድረግ የተቀረፀ ሀገራዊና ክልላዊ ኢኒሹቴሽን ነው። ከዚህም አኳያ የዜጎችን የመኖሪያ ቤት ችግር በዘላቂነት ለመፍታት በሀገር አቀፍ ደረጃ የታቀደውን የ1.5 ሚሊዮን ቤቶች ግንባታ ግብ ለማሳካት በክልላችን መጠነ ሰፊ የቅድመ ዝግጅትና የትግበራ ስራዎች እየተከናወኑ ይገኛሉ።

የፖሊሲ ግንዛቤና የንቅናቄ መድረኮችን ማዘጋጀት፡- በከተማና መስረተ ልማት ሚኒስቴር አዘጋጅነት፣ የሚመለከታቸው የክልላችን አካላት በአዲሱ የቤት ልማት ፖሊሲ ላይ የአቅም ግንባታ ስልጠና እንዲወስዱ ተደርጓል። የክልሉ ርዕሰ መስተዳድር በተገኙበት የዞንና የጅጅዮፖሊታን ከተሞች አመራሮች፣ የባንክ ተወካዮችና አጋር አካላት የተሳተፉበት ታላቅ ክልላዊ የቤት ልማት የንቅናቄ መድረክ ተካሂዷል። ለዞኖችና ከተሞች በተዋረድ የንቅናቄ መድረኩን ለማድረግ የሚያስችላቸውን ዝግጅት እንዲያደርጉ መልዕክት የተላለፈ ሲሆን ይህንንም ተፈጻሚ ለማድረግ የሚያስችል ታስክ ፎርስ ተቋቁሟል። በዚህም አብዛኞቹ ዞኖችና ከተሞች በስራቸው ለሚገኙ አመራሮች፣ ባለሙያዎች እና የማህበረሰቡ ክፍሎች የተሳተፉበት የንቅናቄ መድረክ አካሂዷል።

የመኖሪያ ቤት ልማትን በዘላቂነት ለመፍታት የተለያዩ የቤት ልማት አማራጮችን (PPP) እና በተመረጡ የሪል ስቴት አልሚዎች፣ ከመንግስት የልማት ድርጅቶች እና ሌሎች አቅም ያላቸው እና ለሰራተኞቻቸው የመኖሪያ ቤት አፓርትመንት ሰርተው ለማስተላለፍ ከሚችሉና ፍላጎት ካላቸው ተቋማትና ድርጅቶች ጋር ውይይት ለማድረግ የሚያስችል ሰነድ በማዘጋጀት ከሚመለከታቸው አካላት ጋር የጋራ ውይይት ተካሂዷል። ከውይይቱ በኋላም ለ(public private partnership) የቤት ልማት መነሻ የሚሆን የአዋጭነት ጥናት የሚያጠና ኮሚቴ ተዋቅሮ ወደ ስራ ገብቷል።

የግንባታ ቴክኖሎጂ ሽግግርና የፋይናንስ ትስስርን በተመለከተ፡- የሚገነቡ የመኖሪያ ቤቶችን በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የተደገፉ እንዲሆኑ ለማድረግ እየተሰራ የሚገኝ ሲሆን በዚህም ለግንባታ ግብዓት የሚውል ጡብ በጥራት የሚያመርቱ ማሸኖችን በክልል ደረጃ ለማምረት የሚያስችል ኮሚቴ ተቋቁሞ ወደ ስራ ተገብቷል። የሚመረተውን ማሸን ዲዛይን በማውጣትም በተዘጋጀው ዲዛይን ላይ ውይይት በማድረግ ምርጥ የዲዛይን አማራጮችን ያቀረቡ የክልል ሙያ ቴክኒክ ኮሌጆች ተለይተው ወደ ስራ እንዲገቡ አቅጣጫ ተሰጥቷል። እንዲሁም በክልሉ ከሚገኙ ባንኮች ጋር በመኖሪያ ቤት የፋይናንስ አቅርቦት ላይ ውይይት ተካሂዷል።

የመኖሪያ ቤት ግንባታ ማከናወን፡- ክልሉ በከተሞች እየተሰተዋለ ያለውን ከፍተኛ የሆነ የመኖሪያ ቤት ችግር በዘላቂነት ለመፍታት ለቤት ፈላጊዎች የመስሪያ ቦታን በወቅቱ ለማቅረብ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር የተቀናጀ ስራ እየተሰራ ይገኛል። በዚህም እስከዚህ 10 ወር ድረስ በአጠቃላይ በሁሉም ዞኖችና ከተሞች ላይ ከተደራጁት 12,581 የመኖሪያ ቤት ህብረት ሥራ ማህበራት እንዲሁም ከተዘጋጀው 5,069.916 ሄ/ር መሬት ውስጥ 1,248 (9.92%) ለሚሆኑ ማህበራት 987.06 ሄ/ር መሬት እንዲሰጣቸው ተደርጓል።

በተጨማሪም ቦታ ወስደው ግንባታ ባልጀመሩ ማህበራትና የሪል ስቴት አልሚዎች ላይ ጥብቅ የክትትልና የድጋፍ ስራ እየተከናወነ የሚገኝ ሲሆን 3 አዳዲስ የሪል ስቴት አልሚዎች ወደ ግንባታ እንዲገቡ ተደርጓል። ባለፉት 10 ወራት ውስጥ በሪልስቴት ልማት 1305 ቤቶች፣ በመኖሪያ ቤት ህብረት ሥራ ማህበራት 37185 ቤቶች፣ በግለሰቦች 21783 ቤቶች፣ ዝቅተኛ ገቢ ላላቸው ነዋሪዎች 1726 ቤቶች በድምሩ 61999 ቤቶች መገንባት የተቻለ ሲሆን ከቀጣይ በጀት አመት ጀምሮ የቤት ልማቱ ከፖሊሲው በተቀመጠው አቅጣጫ መሰረት የሚመራ ይሆናል። በአጠቃላይ የመኖሪያ ቤት ልማት ተግባራት በቅንጅት የሚሰሩ በመሆናቸው ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመነጋገርና በመግባባት በቅንጅት እየተሰራ ይገኛል። ከዚህም አኳያ በዞኖችና ከተሞች የተከናወኑ ተግባራት እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ቀርቦታል።

ተሞክሮ የመቀመርና የማስፋት ስራ፡- ኮምቦልቻ ከተማ የኢንዱስትሪ ማዕከል እንደመሆኗ መጠን ዉስን የሆነውን የመሬት ህብት በቁጠባ ለመጠቀም በከተማው G+4 እና በላይ የመኖሪያ ቤት ህ/ስ/ማህበራት የጋራ ህንፃ ግንባታ ለማከናወን የሚያስችል 25 ሄክታር መሬት በመለየት ለ6,514 አባላት ተጠቃሚ ለማድረግ የተከናወነውን ተግባር ሌሎች ዞኖችና ከተሞች ልምድ እንዲወስዱበት ለማድረግ ተሞክሮው ተቀምሮ እንዲሰፋ ተደርጓል።

2.1.2.4. የጭቃ ቤት ቅነሳ ኢኒሹቴሽን

የከተሞቻችንን ገጽታ በመቀየርና የዜጎችን የመኖሪያ አካባቢ ደረጃ በማሻሻል ሂደት ውስጥ የጭቃ ቤት ቅነሳ ኢንሹራንስ ቀዳሚ ተግባር ሆኖ ተለይቷል። ይህ ኢንሹራንስ በጭቃ ተገንብተው ለረጅም ዓመታት አገልግሎት በመስጠታቸው ምክንያት የተጎሳቆሉና ለጤናም ሆነ ለደህንነት አስጊ የሆኑ ቤቶችን በዘመናዊ የግንባታ ግብዓቶች (በብሎኬትና በጡብ) የመተካት ሰፊ ንቅናቄ ነው።

የዚህ ተግባር ዋና ዓላማ ነዋሪዎች ከወቅቱ ጋር የሚመጥኑ፣ መስረተ ልማት የተሟላላቸውና ሰብአዊ ክብራቸውን የሚጠብቁ ንጹህ የመኖሪያ ቤቶች ባለቤት እንዲሆኑ ማድረግ ነው። ይህ ንቅናቄ ከተሞችን ከድህነት ምልክትነት በማላቀቅ ዘመናዊና ማራኪ ገጽታ እንዲላበሱ ከማድረጉም ባለፈ፣ ነባር ሰፈሮችን በጥላንና በስርዓት መልሶ ለማልማት (Redevelopment) ትልቅ ዕድል ፈጥሯል። በመሆኑም፣ ይህንን ታላቅ ሀገራዊና ክልላዊ ራዕይ መነሻ በማድረግ ባለፉት ወራት በየደረጃው በሚገኙ ዞኖችና ከተሞች የተከናወኑ የጭቃ ቤት ቅነሳ፣ የግንባታ ዝግጅትና የተሳካ የትግበራ ውጤቶች በዝርዝር እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ቀርቦታል።

በአጠቃላይ ከቤት ልማትና የጭቃ ቤት ቅነሳ ኢንሹራንስ አኳያ አሁንም የተጠናከረ የቤት ልማት የፋይናንስ አቅርቦት አለመኖር፣ የግንባታ ጥሬ እቃዎች ዋጋ መናር እንዲሁም ወቅታዊ የፖለቲካ አለመረጋጋት በግንባታ ስራዎች ላይ ችግር እየፈጠሩ በመሆናቸው በታቀደው ልክ እንዳይፈፀም አሉታዊ ተፅዕኖ እያሳደረ ይገኛል።

2.1.2.5. የዲጂታል አድራሻ ስርዓት ዝርጋታ ኢንሹራንስ

የዲጂታል አድራሻ ስርዓት (Digital Addressing System /DAS) በ9 ከተሞች የሚተገበር ክልላዊ ኢንሹራንስ ሲሆን ቢሯችን ከስፔስ ሳይንስ እና ጂኦስፓሻል ኢንስቲትዩት (SSGI) ጋር በመሆን በክልላችን ያሉ 9 ከተሞችን (ባሕርዳር፣ ደ/ብርሀን፣ ጎንደር፣ ኮምቦልቻ፣ ደሴ፣ ወልድያ፣ ከሚሴ፣ ደ/ማርቆስ እና ደ/ታቦር) የዲጂታል አድራሻ ስርዓት (Digital Addressing System /DAS) ተጠቃሚ ለማድረግ አስፈላጊውን መረጃ በመሰብሰብ እና የማስፈፀሚያ ዕቅድ በማዘጋጀት በvideo Conference የዕቅድ አረንጓዴነት ታህሳስ 3/2018 ዓ/ም ተሰጥቶ ወደ ተግባር ተገብቷል። ኢንስቲትዩቱ ከዕቅዱ በላይ 2 ከተሞችን (ደ/ማርቆስ እና ደ/ታቦር) በመጨመር ከተሞቹ የሥርዓቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ከፍተኛ ድጋፍ አድርጓል።

በዚህም መሰረት ሁሉም ከተሞች የስራ ዕቅድ አውጥተው የግንዛቤ ፈጠራ ስራ ሠርተዋል። በዕቅዱ መሠረትም ሁሉም ከተሞች አስፈላጊ ኮሚቴዎችንም በማዋቀር ወደ ስራ ገብተዋል። ደሴ፣ ወልድያ እና ከሚሴ ለሲስተሙ የግብዓት መረጃ ማለትም የከተማ መዋቅራዊ ፕላን እንዲልኩ ተደርጓል። ኮምቦልቻ፣ ደሴ፣ ወልድያ እና ከሚሴ የካዳስተር መረጃ እንዲልኩ ተደርጓል። ጎንደር እና ኮምቦልቻ በጥሩ ሁኔታ እየፈጸሙ የሚገኙ ሲሆን ደሴ፣ ወልድያ እና ደ/ታቦር ወደ መረጃ መሰብሰብ ስራ ያልገቡ ናቸው። እንዲሁም ደ/ብርሀን፣ ደሴ እና ወልድያ Progress የሌላቸውና ጥብቅ ክትትል የሚፈልጉ ናቸው።

2.1.3. የአባይት ተግባራት እቅድ አፈፃፀም

2.1.3.1. የከተሞች መልካም አስተዳደር አቅም ግንባታ ስራዎች

የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ስታንዳርድ ትግበራ፡- በከተሞች መልካም አስተዳደርን ለማስፈን በመጀመሪያ ሁሉም የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ደረጃ ወጥቶላቸው ግልፅነት፣ ተጠያቂነትና የተገልጋዩን ዕርካታ በሚያረጋግጥ ሁኔታ ተፈፃሚ መሆን አለባቸው። ከዚህም አኳያ በከተሞች የሚሰጡ የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶችን ቀልጣፋና ውጤታማ ለማድረግ እንዲቻል 7 የተለያዩ የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዶች ተዘጋጅተው ወርደው ባለፉት ዓመታት 77ቱ ከተማ አስተዳደሮች ወደ ትግበራ የገቡ ሲሆን በበጀት አመቱ 94 ከተሞች ሁሉም የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች ስታንዳርድ ተዘጋጅቶላቸው እንዲተገበሩ ለማድረግ ታቅዶ በ92 (97.87%) ከተሞች (85 ከተማ አስተዳደሮች እና 5 መሪ ማዘጋጃ ቤት ከተሞች /ለሚ ከሰ/ሸዋ፣ አንዳቤት ከደ/ጎንደር፣ ሰኞገበያ ከደ/ወሎ፣ ወለዲ ከአሮሞ ብ/ዞን፣ አበርገሌ ከዋግህምራ ብ/ዞን፣ ቁጭ ከምእራብ ጎጃም፣ የጁቤ ከምስራቅ ጎጃም) መተግበር ተችሏል።

የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ የአፈፃፀም ምዘና፡- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ አፈፃፀም ምዘና ለማካሄድ የሚያስችሉ ቁልፍ የምዘና መለኪያዎችን (Key Performance Indicators) በማዘጋጀት የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ አፈፃፀም ምዘና ለማካሄድ የሚያስችሉ ቁልፍ የምዘና መለኪያዎችን (Key Performance Indicators) በማዘጋጀት 50 ከተማ

አስተዳደሮች ምዘና በማካሄድ ለከተሞቹ ግብረ መልስ ለመስጠት ታቀዶ በ25 ከተሞች ምዘና የተካሄደ ሲሆን አማካይ ውጤቱ 62.56 በመቶ ነው።

በማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ የተገልጋይ እርካታ ደረጃ፡- የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርድ በሚተገበርባቸው 94 ከተሞች የተገልጋዩ ዕርካታ 70 በመቶ መድረሱ በጥናት ለማረጋገጥ ታቅዶ በ24 በዞኖችና ከተሞች 7,438 ናሙና ተወስዶ ጥናት የተደረገ ሲሆን በአማካይ 64.7 ደረጃ ላይ እንደሚገኝ ይጠቁማል።

የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥን ማዘመን፡- በ8 ሪጅዮ-ፖሊታን ከተሞች እና በ14 ከተሞች (በየዞኑ 1 ከተማ) የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የተደገፈና ፈጣን እንዲሆን ለማድረግ ታቅዶ አዊ ዞን 7 ከተሞች (አዘና፣ ቻግኒ፣ አገው ግ/ቤት፣ ቅዳማጃ፣ እንጅባራ፣ ዳንግላና ቅላጅ)፣ ደ/ወሎ ላይ 14 ከተሞች ኩታበር፣ ተንታ መሪ፣ ተንታ አጅባር፣ ገርባ፣ ደጋን፣ ሰኞ ገበያ፣ ሳልመኔ፣ ማሻ፣ ደጋጋ ንዑስ፣ ወይን አምባ፣ ወረኢሉ፣ ደጎሎ፣ ቢስቲማ እና ወግዲ አንላይን አገልግሎት መስጠት የጀመሩ ናቸው። እንዲሁም ሰ/ጎጃም ላይ የመራዊ ከተማ ወደ ስራ ገብቷል። በጠቅላላ 22 ከተሞች አንላይን አገልግሎት መስጠት የጀመሩ ናቸው።

የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች አቅርቦት፡- በ94 ከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የቁራ አገልግሎት፣ የእሣት አደጋ መከላከልና መቆጣጠር፣ የዘላቂ ማረፊያ እንዲሁም የገበያ ቦታና የንግድ ቤቶች አገልግሎት እንዲሰጥ ለማድረግ ታቅዶ የቁራ ግንባታ ባለባቸው 13 (13.82%) ዞኖችና ከተሞች (በደ/ታቦር 2,184፣ ደሴ 2,383፣ ወልደያ 1,158፣ ደ/ብርሃን 1,945፣ ደ/ማርቆስ 1,276፣ ኮምቦልቻ 1,969፣ ሰ/ወሎ 777፣ ምዕ/ጎጃም 986፣ አዊ 1,325፣ ደ/ወሎ 174፣ ደ/ጎንደር 1,315፣ ኦሮሞ 2,954 እና ሰ/ሸዋ 7,418) በድምሩ 25,864 የቀንድ ከብት፣ የበግና ፍየል የቁራ እርድ አገልግሎት ተሰጥቷል።

የእሳት አደጋ መከላከልና መቆጣጠር አገልግሎትን በተመለከተ በ7 ዞኖችና ከተሞች 73 የእሳት አደጋዎች ተከስተው (ባህር ዳር 35፣ ጎንደር 3፣ ደሴ 12፣ ደ/ብርሃን 7፣ ኮምቦልቻ 10፣ ወልደያ 2 እና ሰ/ሸዋ 4) ሊደርስ ይችላል የነበረውን አደጋ መቀነስ የተቻለ ሲሆን ጎንደር፣ ደሴ፣ ወልደያና ሰ/ሸዋ በተከሰቱ የእሳት አደጋዎች የደረሰው ጉዳት በገንዘብ ሲተመን 24,434,116 ብር ነው።

የባይተዋር ዜጎች ዘላቂ ማረፊያ አገልግሎትን በተመለከተ በ12 ዞኖችና ከተሞች (ባ/ዳር 66፣ ጎንደር 15፣ ደሴ 27፣ ወልደያ 7፣ ደ/ብርሃን 24፣ ደ/ማርቆስ 6፣ ኮምቦልቻ 16፣ ደ/ታቦር 4፣ ሰ/ሸዋ 16፣ ሰ/ወሎ 1፣ አዊ 8 እና ደ/ጎንደር 3) በድምሩ 193 (ወንድ 151 ሴት 42) ቀባሪ ለሌላቸው ባይተዋር ዜጎች የቀበር አገልግሎት ተፈፅሟል።

የማዘጋጃቤታዊ ሰው ሃይል ስታንዳርዳይዜሽንና ምዘና፡- በጽዳትና ውበት አገልግሎት የተሠማሩ 200 ባለሙያዎች ብቃታቸው በምዘና ተረጋግጦ ወደ ሥራ እንዲሰማሩ ለማድረግ ታቅዶ ጎንደር ከተማ ላይ በአረንጓዴ ልማት እና በደረቅ ቆሻሻ አሰባሰብ እና አወጋገድ 65 ባለሙያዎች (ወንድ 21 ሴት 44) ተመዝነው ከተመዘኑት ውስጥ 50 (76.9%) ባለሙያዎች (ወንድ 16 ሴት 34) የበቁ ሲሆን 15 ባለሙያዎች (ወንድ 5 ሴት 10) ያልበቁ ናቸው።

የከተማ አገልግሎት ገቢ አሰባሰብ፡- በ643 መሪ፣ ንዑስና ታዳጊ ከተሞች 5,943,786,666.64 ብር የአገልግሎት ገቢ ለመሰብሰብ ታቅዶ 1,276,814,185.74 ብር (21.48%) መሰብሰብ ተችሏል። በገቢዎች ቢሮ በኩል ከ85 ከተማ አስተዳደሮች 12,916,666,666.29 ብር የአገልግሎት ገቢ ለመሰብሰብ ታቅዶ 8,031,492,459.00 ብር (62.18%) መሰብሰብ ተችሏል። በጠቅላላው በ728 ከተሞች 18,860,453,332.93 ብር ለመሰብሰብ ታቅዶ 9,308,306,644.74 ብር (49.35%) መሰብሰብ ተችሏል። ይሁን እንጂ የከተሞችን የገቢ አቅም ከማሳደግ አንጻር አሁን ባለው ወቅታዊ የፀጥታ ችግር ምክንያት በሁሉም የገቢ አርዕስቶች አሟጦ ባለመሰብሰቡ ምክንያት የበጀት አመቱ የአገልግሎት ገቢ አሰባሰብ አፈፃፀማችን ዝቅተኛ ነው።

በነዚህ ከተማ አስተዳደሮች መሪ፣ ንዑስና ታዳጊ ከተሞች መሰብሰብ ካለባቸው 59 የገቢ አርዕስቶች ውስጥ በአማካይ 45 የገቢ አርዕስቶችን ተደራሽ እንዲሆኑ ለማድረግ ታቅዶ በአማካይ በ39 (86.66%) የገቢ አርዕስቶች የአገልግሎት ገቢ መሰብሰብ ተችሏል።

እንዲሁም ያልተማከለ የፋይናንስ ስርዓት በመዘርጋት ማዘጋጃቤት ያላቸው ከተሞች የልማትና የአገልግሎት ወጪያቸውን በራሳቸው ገቢ የመሸፈን አቅም 50 በመቶ ለማድረስ ታቅዶ 45 በመቶ ማድረስ ተችሏል፡፡

የፋይናንስ አጠቃቀም አዲት፡- በበጀት አመቱ የከተሞችን ፋይናንስ አጠቃቀም ውጤታማነት ለማሳደግና ብክነትን ለመከላከል 200 ከተሞች በመንግስትና በግል አዲተሮች ሂሳባቸውን እንዲያስመረምሩ በማድረግ የፋይናንስ አጠቃቀማቸው 100% ከብክነት ነጻ እንዲሆን ለማድረግ ታቅዶ 84 (42%) ከተሞች አዲት አስደርገው በነዚህ ከተሞች 3,549,245.27 ብር ጉድለት የተገኘና ከተገኘው ጉድለት 1,965,124.10 ብር የተመለሰ ሲሆን ቀሪው 1,584,121.17 ብር ያልተመለሰ ነው፡፡ ከባለፉት ዓመታት በአዲት የተገኘው የተንከባለለ ጉድለት 12,511,182.52 ብር ሲሆን 5,462,660.98 ብር ተመላሽ ተደርጓል፡፡ በጠቅላላው በበጀት ዘመኑ እና ከባለፉት ዓመታት በአዲት ከተገኘው 16,060,427.7 ብር የገንዘብ ጉድለት ውስጥ 7,427,785.08 ብር የተመለሰ ሲሆን ቀሪው 8,632,642.71 ብር ደግሞ ያልተመለሰ ነው፡፡

ይሁን እንጅ የከተሞችን ፋይናንስ አጠቃቀም ውጤታማነት ለማሳደግና ብክነትን ለመከላከል እንዲቻል በወቅቱ አዲት አለማድረግ እና በአዲት ወቅት በተገኙ ጉድለቶች ላይም ፈጥኖ የማስተካከያ እርምጃ አለመወሰድ በአብዛኛው ከተሞች የሚታይ ክፍተት ነው፡፡

2.1.3.2. የከተማ ሴፍቲ ኔትና ምግብ ዋስትና ፕሮግራም ስራዎች

በከተሞች በኑሮ ደረጃቸው ከድህነት ወለል በታች የሆኑና የመስራት አቅም ያላቸው የከተማ ነዋሪዎች በህብረተሰብ ልማት ስራዎች ማለትም በከተማ አረንጓዴ ልማት፣ በተፋሰስ ልማት፣ በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ፣ በከተማ ማህበራዊ መስረተ ልማት ግንባታና ጥገና ስራዎች፣ በከተማ ግብርና እና በሌሎችም የቤተሰብ ኑሮ ማሻሻያ ስራዎች በማሳተፍና የስራ እድል በመፍጠር ገቢ እንዲያገኙና ከሚያገኙት ገቢም ቆጥበው ዘላቂነት ያለው የራሳቸውን ስራ እንዲሰሩ ለማስቻል እንዲሁም የመስራት አቅም የሌላቸውን የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚ በማድረግ ምግብ ዋስትናን ለማረጋገጥ እየተሰራ ያለ ሲሆን በክልላችን በፕሮግራሙ በታቀፉ 18 ከተሞች 159,173 ዜጎችን በአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ በማሳተፍ እና 36,672 ዜጎችን በቀጥታ ድጋፍ በጠቅላላው 195,845 ዜጎችን የምግብ ዋስትናቸውን ለማረጋገጥ ግብ ተይዞ እየተሰራ ይገኛል፡፡

የአካባቢ ልማት ስራ ተጠቃሚዎች፡- የከተሞችን ገጽታ ሊቀይሩ በሚችሉ የማህበረሰብ አቀፍ ልማት ስራዎች ላይ 50,953 የመስራት አቅም ያላቸውና ከድህነት ወለል በታች የሚገኙ ዜጎችን (ሰሪ ኃይሎችን) በማሳተፍ 159,173 ተጠቃሚዎችን የምግብ ዋስትናቸውን ለማረጋገጥ ታቅዶ በ18ቱ ከተሞች ወንድ 12,574 ሴት 38,104 በድምሩ 50,678 ሰሪ ህይሎችን በማሳተፍ ወንድ 65,879 ሴት 91,638 በድምሩ 157,537 የቤተሰብ አባላትን ተጠቃሚ ማድረግ ተችሏል፡፡

የማህበራዊ አገልግሎቶች ትስስር፡- ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት ለ159,871 ተጠቃሚዎች የትምህርት ቤት ቁሳቁስ (ደብተር እስክቢቶ ዩኒፎርም)፣ 4,418 ተጠቃሚዎች 173 የአካባቢ ልማት እና ለ36,672 የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች የማኅበራዊ አገልግሎት ተጠቃሚነት ትስስር ለመፍጠር ታቅዶ ከአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች አኳያ 24,575 ተጠቃሚዎች የጤና መድን ሽፋን፣ የምግብ ድጋፍ፣ 698 ተጠቃሚዎች የቤት አቅርቦት ድጋፍ፣ 6,301 ተጠቃሚዎች ሌሎች ልዩ ልዩ ድጋፎች በተቀላላው 44,708 ተጠቃሚዎች የማኅበራዊ አገልግሎት ትስስር ተፈጥሯል፡፡ ከቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች አኳያ 32,394 ተጠቃሚዎች የነፃ የጤና መድን፣ 4,432 ተጠቃሚዎች የት/ት ትስስር፣ 13,138 ተጠቃሚዎች የማህበራዊና ሰነ-ልቦናዊ ድጋፍ፣ 291 ተጠቃሚዎች ነፃ የህግ አገልግሎት፣ 90 ተጠቃሚዎች በአዲስ ቤት የተገነባላቸው፣ 266 ተጠቃሚዎች የቤት እድሳት/ስጦታ የተደረገላቸው፣ 12,172 ተጠቃሚዎች የምግብ ድጋፍ ያገኙ እና 2,941 ተጠቃሚዎች ተጨማሪ የጥሪ ገንዘብ ድጋፍ የተደረገላቸው ሲሆን ድጋፉ በገንዘብ ሲገመት 50,464,125 ብር ነው፡፡

የዘላቂ ኑሮ ማሻሻያ ሥራዎች፡- በ10 ወሩ ከድህነት ወለል በታች የሚኖሩና በአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ ተሳታፊ የሆኑ 51,125 የቤተሰብ ሃላፊዎች በዘላቂ ኑሮ ማሻሻያ ፕሮግራም እንዲታቀፉ በማድረግ በዘላቂነት ኑሯቸውን እንዲያሻሽሉ ለማድረግ ታቅዶ ተይዞ ወንድ 12,166 ሴት 38,361 ድምር 50,527 አገልግሎቱን እንዲያገኙ ተደርጓል፡፡ ለ32,513 ተጠቃሚዎች (የቤተሰብ ተጠሪዎች) የህይወት ክህሎት እና የገንዘብ አያያዝና አጠቃቀም ስልጠና ለመስጠት ታቅዶ ወንድ 6,874 ሴት 25,399 ድምር 32,271 ስልጠና

እንዲያገኙ ተደርጓል። የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች በዘላቂነት ኑሮአቸውን እንዲያሻሽሉ ከሚያገኙት ወርሃዊ ክፍያ 20% (155,292,490 ብር) እንዲቆጥቡ ለማድረግ ታቅዶ 156,603,056 (100%) ተቆጥቧል።

የስራ ዕድል መፍጠሪያ አማራጮችን በዳሰሳ ጥናት በመለየት ተጨማሪ ገቢ በሚያስገኙ የሥራ ዕድል መፍጠሪያ ዘርፎች 51,125 የቤተሰብ ተጠሪዎች እንዲሰማሩ ለማድረግ ታቅዶ ወንድ 7,515 ሴት 21,315 ድምር 28,830 (የGMP፣ የ2ኛ ዙር፣ የተጨማሪ ፋይናንስ እና የራይዘን) ተጠቃሚዎችን በከተማ ግብርና በማስማራት 93,690,437 ብር ገቢ ተገኝ ሲሆን ከዚህም ውስጥ 44,108,057 ብር እንዲቆጠብ ተደርጓል። እንዲሁም ወንድ 6,220 ሴት 17,410 ድምር 23,630 ተጠቃሚዎችን ከከተማ ግብርና ውጭ ባሉ የገቢ ማግኛ አማራጮች በማስማራት 102,296,097 ብር ገቢ ተገኝ ሲሆን ከዚህም ውስጥ 37,854,909 ብር ተቆጥቧል። የዘላቂ ኑሮ ማሻሻያ ድጋፎችን ያጠናቀቁ ወንድ 3,702 ሴት 11,130 ድምር 14,832 ተጠቃሚዎች እንዲመረቁ ተደርጓል።

2.1.3.3. የከተሞች ጽዳት፣ አረንጓዴ ልማትና ውበት ሥራዎች

የደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ፡- ከደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ስርዓት ማሻሻያ ሥራዎች አንዱ የከተማውን ህዝብ ግንዛቤ በመፍጠር የጽዳት ቀን ወስኖ ሰፈሩንና አካባቢውን እንዲያጸዳ ማድረግ ነው። ከዚህም አኳያ በበጀት አመቱ በ728 ከተሞች የብዙሃን መገናኛ እና ህዝባዊ መድረኮችን በማመቻቸት እንዲሁም አጫጭር የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠናዎችን በመስጠት የሰፈር አደረጃጀቶችን እና የልማት ኮሚቴዎችን በማጠናከር ለ2,100,000 (50% ሴቶች) የከተማ ነዋሪዎችን በደረቅ ቆሻሻ አያያዝ፣ አሰባሰብና አወጋገድ ዙሪያ ግንዛቤ በመፍጠር በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ስራ ላይ በቀጥታ ለማሳተፍ ታቅዶ በ306 ከተሞች ለወንድ 1,095,569 እና ለሴት 1,114,104 ቢድምሩ 2,209,673 (100%) የህብረተሰብ ክፍሎችን ግንዛቤ በመፍጠር በፅዳት ስራው ላይ በቀጥታ እንዲሳተፉ ተደርጓል።

በ706 ከተሞች ወርሃዊ /ሳምንታዊ/ የጽዳት ቀን በማስወሰን 800,000 የሚሆኑ መኖሪያ ቤቶች እና 83,600 ተቋማት ከ20 - 50 ሜትር ርቀት ግቢያቸውንና አካባቢያቸውን እንዲያጸዱ ለማድረግ ታቅዶ በ616 (87.2%) ከተሞች በ663,804 (82.9%) መኖሪያ ቤቶች እና 72,258 (86.4%) ተቋማትና ድረጅቶች ተግባራዊ ተደርጓል።

በ706 ከተሞች 3,200 ኪ.ሜ መንገዶችን እና 3,200 ኪ.ሜ የውሃ ማፋሰሻ ቦቦችን በመለየት በተከታታይነት የማጽዳት ስራ ለማከናወን ታቅዶ በ583 ከተሞች 4,111 ኪ.ሜ (ከ100% በላይ) መንገዶችን እና 3,238.4 ኪ.ሜ (ከ100% በላይ) ማፋሰሻ ቦቦችን የማጽዳት ስራ ተከናውኗል። በክልሉ በሚገኙ 122 ከተሞችና ከ/ከተሞች ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅንጅት በመስራት የግንባታ ፍርስራሽ ቆሻሻ በልዩ ከትትል ለማስወገድ ታቅዶ በ209 (ከ100% በላይ) ከተሞች ለማከናወን ተችሏል።

በደረቅ ቆሻሻ አወጋገድ የግሉን ዘርፍ በማሳተፍ በ172 ከተሞች 371 ነባር ማህበራትን ለማጠናከር ታቅዶ በ150 (87.21%) ከተሞች 326 (89.8%) የተደራጁ ነባር ማህበራትን እና 8,736 ዜጎችን (2,634 ወንድ እና 5,154 ሴት) የማጠናከር ስራ ተሰርቷል። እንዲሁም ማህበራት የሌላቸውን 67 ከተሞችን በመለየት 137 አዲስ ማህበራትን በማደራጀት በድምሩ 2,000 ዜጎች አዲስ የሥራ ዕድል ለመፍጠር ታቅዶ በ62 (92.54%) ከተሞች 92 (66.42%) አዲስ ማህበራትን በማደራጀት ለ1,808 (90.4%) ዜጎች የስራ እድል በአዲስ መፍጠር ተችሏል።

በ89 ከተሞች 2,886 ነባር እና 615 አዲስ የመንገድ ላይ ደረቅ ቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫቶች ተቀምጠው ተገቢውን አገልግሎት እንዲሰጡ ለማድረግ ታቅዶ በ83 ከተሞች 2,703 (93.6%) ነባር እና 698 (100%) አዲስ ቅርጫቶችን አገልግሎት ላይ ለማዋል ተችሏል።

በከተሞች በዓመቱ ከሚመነጨው 1,500,000 ሜትር ኪዩብ ደረቅ ቆሻሻ እንዲሰበሰብ እና በ20 ከተሞች ከሚመነጨው ቆሻሻ 60 በመቶ የሚሆነው በተገቢው ቦታ እንዲወገድ ለማድረግ ታቅዶ 1,724,473 ሜትር ኪዩብ ደረቅ ቆሻሻ የተሰበሰበ ሲሆን

ከተሰበሰበው ውስጥ 60 በመቶ የሚሆነው ደረቅ ቆሻሻ በአግባቡ ተወግዷል። እንዲሁም በ79 ከተሞች 148 ሞዴል መንደሮችን ለመፍጠር ታቅዶ በ89 ከተሞች 196 (ከ100% በላይ) ሞዴል መንደሮች ተፈጥረዋል።

የቆሻሻ ማስወገድ የፋይናንስ ስርዓት ያላቸውን 105 ነባር ከተሞች ለማጠናከር እና በ30 ከተሞች አዲስ የፋይናንስ ስርዓት ለመዘርጋት ታቅዶ በ104 (99%) ነባርና በ35 (ከ100% በላይ) አዲስ ከተሞች ከውሃ ቢልና ከሌሎች አማራጮች ጋር በማስተሳሰር ቀጣይነት ያለው የፋይናንስ ስርዓት ተግባራዊ ተደርጓል።

ቋሚ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ የሌላቸውን 388 ከተሞች በመለየት ጊዜያዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ ለማዘጋጀት ታቅዶ በ259 (61.6%) ከተሞች ጊዜያዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታዎች ተዘጋጅተዋል።

የአረንጓዴ ልማትና ውበት ሥራዎችን በተመለከተ፦ ከሐምሌ 1/2017 ዓ/ም ጀምሮ የአረንጓዴ አሻራ ችግኝ ተከላ እቅድ በማዘጋጀት በ728 ከተሞች 1,500,000 ሚሊዮን የህብረተሰብ ክፍል በማሳተፍ በፓርኮች፣ በመንገድ አካፋዮችና በወንዞች ዳርቻ 27.4 ሚሊዮን ችግኞችን በመትከል 2,000 ሄ/ር አዲስ አረንጓዴ ቦታዎችን ለማልማት ታቅዶ በ402 (59.20%) ከተሞች ወንድ 869,840 ሴት 701,495 ድምሩ 1,571,335 (ከ100% በላይ) የህብረተሰብ ክፍሎችን በቀጥታ በማሳተፍ 36,490,105 (ከ100% በላይ) ችግኞችን መትከል ተችሏል። በዚህ ችግኝ ተከላ መርሃ ግብርም 2,501.35 (ከ100% በላይ) ሄ/ር አረንጓዴ ቦታ ማልማት ተችሏል።

በ300 ከተሞች የሚኖሩ 20,000 የመንግስትና የግል እንዲሁም የእምነት ተቋማት ግቢና አካባቢያቸውን በ50 ሜትር ራዲየስ እና 200,000 የሚሆኑ ከተማ ነዋሪዎች መኖሪያ ቤታቸውን በ20 ሜትር ራዲየስ በአረንጓዴ እንዲያለሙ ለማድረግ ታቅዶ በ349 ከተሞች 37,843 ተቋማትና 242,672 የከተማ ነዋሪዎች ግቢያቸውንና አካባቢያቸውን በአረንጓዴ እንዲያለሙ በማድረግ ከእቅዱ ከ100% በላይ ማከናወን ተችሏል።

በ37 ከተማ አስተዳደሮች 37 አዲስ አገልግሎት የሚሰጡ የመዝናኛ ፓርኮች በስታንዳርድ ዲዛይን እንዲለሙ እና በ131 ከተሞች ለ246 ነባር የመዝናኛ ፓርኮች እንክብካቤ ለማድረግ ታቅዶ በ37 ከተሞች 38 (100%) አዳዲስ የመዝናኛ ፓርኮች የለሙ ሲሆን በ127 ከተሞች ለ246 (96.75%) ነባር የመዝናኛ ፓርኮች እንክብካቤ ማድረግ ተችሏል።

በ153 ከተሞችና ከ/ከተሞች ለሚገኙ 218 ነባር ችግኝ ጣቢያዎች እንክብካቤ ለማድረግ ታቅዶ በ165 ከተሞች ለሚገኙ 206 (94.5%) ነባር ችግኝ ጣቢያዎች እንክብካቤ ተደርጓል። እንዲሁም 44 ከተሞች 44 አዳዲስ ችግኝ ጣቢያዎችን ለማልማት ታቅዶ በ45 ከተሞች 55 (ከ100% በላይ) ችግኝ ጣቢያዎችን ማልማት ተችሏል።

በ229 ከተሞች በፕላን የተመላከቱ 1,132 አረንጓዴ ቦታዎችን በመለየት የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ ለመስጠት ታቅዶ በ186 ከተሞች 1,402 (ከ100% በላይ) አረንጓዴ ቦታዎችን በመለየት ለ878 (77.56%) አረንጓዴ ቦታዎች የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ ተሰርቶላቸዋል። እስከ አሁን በጠቅላላው ለ3,186 አረንጓዴ ቦታዎች የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ ተሰርቶላቸዋል። በክልሉ በሚገኙ 679 ከተሞች የለሙ 7,772 ሄ/ር ነባር አረንጓዴ ቦታዎችን ተገቢውን እንክብካቤ ለማድረግ ታቅዶ በ364 ከተሞች ለ7,147.79 (91.97%) ሄ/ር ነባር አረንጓዴ ቦታዎች እንክብካቤ ተደርጓል።

2.1.3.4. የቤቶች ልማትና አስተዳደር ስራዎች

የመኖሪያ ቤት ልማት:- በከተሞች እድገትና በተለያዩ ገፊ ምክያቶች እያደገ የመጣውን የመኖሪያ ቤት ፍላጎትና አቅርቦት አለመጣጣም ችግር /የመልካም አስተዳደር ችግር/ መፍታት ልዩ ትኩረት ማግኘት ያለበት ተግባር ነው። በመሆኑም በበጀት አመቱ ይህን ችግር ለማቃለል በተለያዩ የመኖሪያ ቤት ልማት አማራጮች 83,650 ቤቶችን ለመገንባት ታቅዶ ለዝቅተኛ ነዋሪዎች 1,726፣ በሪልስቴት 1,305 ቤቶች፣ በመኖሪያ ቤት ህብረት ሥራ ማኅበራት 37,185 ቤቶች፣ በግለሰቦች 21,783 ቤቶች ቤቶች በድምሩ 61,999 (74.12%) መኖሪያ ቤቶች ተገንብተዋል።

በሪልስቴቱ ዘርፍ ጥራት ያላቸው የቤት አልሚዎችን በማስገባት ቤት ማልማት አንድ አዋጭ ኢንዱስትሪ እንዲሆን ከማድረግ አኳያ በ10 ወሩ 18 ወደ ግንባታ ያልገቡ አዳዲስ የሪልስቴት አልሚዎችን ወደ ግንባታ እንዲገቡ ለማድረግ ታቅዶ 3 አዳዲስ አልሚዎችን ወደ ግንባታ እንዲገቡ ማድረግ የተቻለ ሲሆን ደ/ብርሃን 1 እና ባህርዳር 2 አዳዲስ አልሚዎች ወደ ግንባታ ገብተዋል። እንዲሁም 14 በግንባታ ላይ ያሉ ነባር የሪልስቴት አልሚዎችን ግንባታቸውን እንዲያጠናቀቁ ከትትልና ድጋፍ ለማድረግ ታቅዶ 3 አዲስ ሪልስቴት ወደ ልማት የገቡ ሲሆን ባህር ዳር ከተማ ላይ 3 ነባር ሪልስቴት አልሚዎች (ሙሉጌታ፣ ኢምፓክት እና አካምፕልክ) የመኖሪያ ቤት ግንባታቸውን አጠናቀው ሌሎች አገልግሎት ሰጭ ግንባታዎችን በማከናወን ላይ ይገኛሉ።

በከተሞች ከደረጃ ቢታች የሆኑ በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 2,476 ቤቶችን ጥገና እና ዕድሳት በማድረግ ደረጃቸውን ለማሻሻል እና 1,350 ቤቶችን በመልሶ ማልማት በአዲስ ለመገንባት ታቅዶ 12,622 (ከ100% በላይ) ቤቶች እድሳትና ጥገና የተደረገ ሲሆን 540 (40%) ቤቶች በአዲስ እንዲገነቡ ማድረግ ተችሏል። በተጨማሪም 340 ረዳት የሌላቸውና አቅመ ደካማ የሆኑ ግለሰቦች ቤቶችን ጥገና እና እድሳት የማድረግ እና 383 ቤቶችን መልሶ የመገንባት ስራ ተሰርቷል።

በከረምት ወራት በጎ ፈቃደኞችን በማስተባበር 500 አዲስ የአቅመ ደካማ የህብረተሰብ ክፍሎች ቤቶችን ለመገንባት እና 1,000 የአቅመ ደካማ ቤቶችን ጥገና ለማድረግ ታቅዶ 1,227 የመንግስት ቤቶችና የአቅመ ደካማ የግለሰብ ቤቶችን በአዲስ መገንባት የተቻለ ሲሆን 1,812 ለኑሮ የማይመቹና የተጎሳቆሉ የመንግስት ቤቶችንና የአቅመ ደካማ የግለሰብ ቤቶችን እድሳትና ጥገና ማድረግ ተችሏል።

በከረምት በጎ ፈቃድ ስራውም ወንድ 104,860 ሴት 72,129 በድምሩ 176,989 በጎ ፈቃደኞች በገንዘባቸውና በጉልበታቸው ተሳትፈዋል። የአቅመ ደካማ ቤቶችን በአዲስ መልኩ መልሶ ለመገንባት እና ጥገና ለማድረግ ሀብት የማሰባሰብ ስራ የተሰራ ሲሆን በህብረተሰብ ተሳትፎ 120,093,990 ብር፣ መንግስታዊ ካልሆኑ ድርጅቶችና ባለሀብቶች 25,329,336 ብር፣ ከመንግስት የተበጀተ 34,370,573 ብር በድምሩ 179,793,899 ብር በመሰብሰብ አገልግሎት ላይ ውሏል።

የመንግስት ቤት አስተዳደር:- በክልሉ ከተሞች የሚገኙ 18,791 የመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ ቤቶችን፣ 18,084 የኮንዶሚኒየም ቤቶችን እና 53,125 የግለሰብ ቤቶችን በድምሩ 90,000 ቤቶችን መረጃ ወደ ዘመናዊ የመረጃ ቋት ለማስገባት ታቅዶ 11,921 (63.43%) የመንግስት ቤቶች፣ 1196 (6.61%) የኮንዶሚኒየም ቤቶች እና 6,850 (12.89%) የግለሰብ ቤቶችን በድምሩ 19,967 (21.33%) ቤቶችን መረጃ ወደ ሶፍትዌር ማስገባት ተችሏል።

የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ ያልተሰራላቸው 2,700 የመንግስት ቤቶችን በመለየት ካርታ እንዲሰራላቸው ለማድረግ ታቅዶ 5,121 ቤቶች ካርታ የተሰራላቸው ሲሆን አፈፃፀሙም ከ100% በላይ ነው። እንዲሁም 56,292 የመንግስት ቤቶችን የውል እድሳት ለማድረግ ታቅዶ 47,553 (84.47%) ቤቶች የውል እድሳት ማድረግ የተቻለ ሲሆን የ4,500 የመንግስት ቤቶችን የኪራይ ዋጋ ለማሻሻል ታቅዶ የ18,163 (ከ100% በላይ) ቤቶችን የኪራይ ዋጋ ማሻሻያ ማድረግ ተችሏል።

2.1.3.5. የከተማ መስረተ- ልማት ስራዎች

የከተሞች ተቋማዊና መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ፕሮግራም (UIIDP) አፈፃፀም

የUIIDP ከተሞች የተንከባላይ መዋለ ንዋይ እቅድ (CIP) ዝግጅትን በተመለከተ፡- በፕሮግራሙ አሰራር መሰረት የፕሮግራሙ ከተሞች ከክልሉ መንግስት የተመደበላቸውን በጀት እና የራሳቸውን ገቢ መነሻ በማድረግ በየዓመቱ የሶስት ዓመት (2018-2020) የተንከባላይ መዋለ ንዋይ ዕቅድ ማዘጋጀት ይጠበቅባቸዋል፡፡ በዚህም መሰረት ከነባር 32 የUIIDP ከተሞች ውስጥ 25 ከተሞች እቅድ አዘጋጅተዋል ያስጸደቁ ሲሆን 6 ከተሞች የመጀመሪያ ድራፍት እቅድ ለክልል የላኩ ናቸው፡፡ 1 ከተሞች ደግሞ እቅዳቸውን በማዘጋጀት ላይ ናቸው፡፡

የተንከባላይ ፕሮጀክቶች አፈፃፀምን በተመለከተ፡- በከተሞች ተቋማዊና መሠረተ ልማት ማስፋፊያ ፕሮግራም (UIIDP) በታቀፉ 12 ከተሞች በፕሮጀክት ባህሪያቸውና በአፈጻጸም አቅም ማነስ ምክንያት ከ2016 እና ከ2017 በጀት ዓመት ወደ 2018 በጀት ዓመት የተንከባላይ 29 ፕሮጀክቶች ያሉ ሲሆን (16 ፕሮጀክቶች ከ2016 በጀት ዓመት እና 13 ፕሮጀክቶች ከ2017 በጀት ዓመት ወደ 2018 በጀት ዓመት የተንከባላይ) ባህርዳር ከተማ 2 ፕሮጀክት በባለፈው 9 ወር ተደግሞ ሪፖርት በመደረጉ ምክንያት በ10 ወር አፈጻጸሙ ወደ 27 የቀነሰ ሲሆን ከነዚህም ውስጥ 12 (44.44%) ፕሮጀክቶች የተጠናቀቁ፣ 1(3.7%) ፕሮጀክቶች አፈፃፀማቸው ከ80% በላይ የሆኑ፣ 4 (14.8%) ፕሮጀክቶች አፈጻጸማቸው ከ50%-80% የሆኑ፣ 1 (3.7%) ፕሮጀክቶች አፈጻጸማቸው ከ50% በታች የሆኑ፣ 8 (29.6%) የግንባታ እንቅስቃሴ የሌላቸው ፕሮጀክቶች እና 1 (3.7%) የተቋረጡ ናቸው፡፡ እንዲሁም በUIIDP ፕሮግራም ባልታቀፉ ከተሞች ከ2017 ወደ 2018 በጀት ዓመት የዞሩ 93 ፕሮጀክቶች ያሉ ሲሆን ከነዚህም ውስጥ 93 (100%) ፕሮጀክቶች የተጠናቀቁ ናቸው፡፡

በ2018 በጀት ዓመት የታቀዱ አዲስ ፕሮጀክቶች አፈፃፀምን በተመለከተ፡- በ2018 በጀት ዓመት ከተለዩት 995 ፕሮጀክቶች ውስጥ 470 (47.23%) ፕሮጀክት የተጠናቀቁ ሲሆን 149 (14.97%) ፕሮጀክቶች አፈፃፀማቸው ከ50 - 80% ነው፡፡ 120 (12.06%) ፕሮጀክት አፈፃፀሙ ከ50% በታች ነው፡፡ 139 (13.96%) ፕሮጀክቶች በጨረታ ሂደት ላይ ሲሆኑ 180 (18.09%) ፕሮጀክቶች ደግሞ ወደ ስራ ያልገቡ ናቸው፡፡ ከነዚህ 995 ፕሮጀክቶች መካከል የአካባቢያዊ እና ማህበራዊ ተፅዕኖ ግምገማ ጥናት የሚያስፈልጋቸው 695 ፕሮጀክቶች ሲሆኑ የጥናት ሰነድ የተዘጋጀላቸው 547 ፕሮጀክቶች ናቸው፡፡ የግንባታ የይሁንታ ፈቃድ ያገኙት ደግሞ 503 ፕሮጀክቶች ናቸው፡፡ ለነዚህ 995 ፕሮጀክቶች 4,742,743,290.50 ብር በጀት የተያዘ ሲሆን 1,205,100,640.80 ብር ከፍያ ተፈፅሟል፡፡ በክልሉ የሚገኙ 85 ከተማ አስተዳደሮች የመስረተ ልማት ሃብት ምዝገባ ለማድረግ ታቅዶ77 (90.58%) ከተማ አስተዳደሮች ቆጠራ በማድረግ መረጃውን ወቅታዊ አድርገዋል፡፡

2.1.3.6. የባለብዙ ዘርፍ ስራዎች አፈፃፀም

በተቋሙ የሚወጡ ዕቅዶች የስርዓተ-ጾታ፣ የህፃናት፣ የወጣቶች፣ የአካል ጉዳተኞች፣ የእቅድ- ደካሞችና አረጋጋዊያን እና የኤች አይ ቪ/ኤድስ መከላከል ...ወዘተ ጉዳዮች በተቋሙ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ በወጡ እቅዶችና ሪፖርቶች እንዲካተት ተደርጓል፡፡ ከዚህም አኳያ በዘርፉ በሚከናወኑ የእቅድ ግንባታ ስራዎች (ሥልጠና እና ትምህርት) 35%፣ በልማት ስራዎች 50% ሴቶች ተሳታፊና ተጠቃሚ እንዲሆኑ ለማድረግ ታቅዶ በሥልጠና እና በትምህርት 62.86% ሴቶችን እንዲሁም በአካባቢ ልማት ስራዎች 45.13% ተጠቃሚ ማድረግ ተችሏል፡፡ በአመራርነት (በተቋም/የስራ ክፍል መሪነት) እና በውሳኔ ሰጭነት ደረጃ የሴቶች ተሳትፎ 35% እንዲደርስ ለማድረግ ታቅዶ 31.6% ማድረስ ተችሏል፡፡ በዓመቱ በተቋሙ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ፈንድ ተጠቃሚ ለሆኑ 2 ግለሰቦች ተከታታይነት ያለው ድጋፍ ለማድረግ ታቅዶ በተቋሙ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ፈንድ ተጠቃሚ ለሆኑ 2 ግለሰቦች 22,000.00 ብር የገንዘብ ድጋፍ ተደርጓል፡፡

2.1.3.7. የስራ እድል ፈጠራ ስራዎች አፈፃፀም

በከተማና መስረተ ልማት ስራዎች ለ151,300 (የወጣቶች ድርሻ 113,475) ዜጎች ቋሚና ጊዜያዊ የስራ እድል ለመፍጠር ታቅዶ ለ155,975 (ከ100% በላይ) ቋሚና ጊዜያዊ የስራ እድል የተፈጠረ ሲሆን የወጣቶች ድርሻ 116,981 (ከ100% በላይ) ነው፡፡

ይህን አፈፃፀም መነሻ በማድረግ በቀጣይ በጀት ዓመት የተሻለ ውጤት ለማስመዝገብ እንዲቻል በተለይም አገልግሎት አሰጣጣችን ላይ የሚስተዋሉ ችግሮችን በመፍታት ሰብአዊነት የተላበሰ አገልግሎት የመስጠት ጉዳይ፤ በተቋሙ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን ትኩረት ሰጥቶ የመፍታት ጉዳይ፤ የተቋማችን አሰራር የማዘመንና ዲጂታይዝ የማድረግ እንዲሁም ምቹ የስራ አካባቢ የመፍጠር ስራችን በትኩረት ይዘን የምናከናውናቸው ሲሆን በአጠቃላይ በ2018 በጀት ዓመት የልማትና መልካም አስተዳደር እቅድ አፈፃፀም ላይ በጥንካሬና በድክመት የታዩ ጉዳዮችና የአፈፃፀም ክፍተቶች ትምህርት የሚወሰድባቸው በመሆኑ ለዚህ እቅድ እንደመነሻ ተወስደዋል፡፡

2.2. የክልሉ የ25 ዓመት ፍኖተ ካርታና የ5 ዓመት የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ እንደ መነሻ

በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት የአሻጋሪ ዕድገት እና የዘላቂ ልማት ዕቅድ (2018 – 2042) የከተመት ምጣኔ እድገት በ2013 ዓ.ም ከነበረበት 19.6% በ2022 ዓ.ም ወደ 27.8%፤ በ2027 ዓ.ም ወደ 33.9%፤ በ2032 ዓ.ም ወደ 41.2%፤ በ2037 ዓ.ም ወደ 50.1% እና በመጨረሻም በ2042 ዓ.ም ወደ 61.0% እንደሚደርስ ታቅዷል፡፡ የከተሞች ሕዝብ ቁጥር ዕድገትም ከነበረው በበለጠ ፍጥነት እየጨመረ ሂዶ በ2037 ዓ.ም ከክልሉ ጠቅላላ ህዝብ ውስጥ ከ50 በመቶ በላይ በከተሞች ሊኖር እንደሚችል የታቀደ ሲሆን አሁን በክልሉ የሚገኙ ዋና ዋና ከተሞች ወደ ፊት ሊሸከሙት የሚችሉት የሕዝብ ብዛት ምን ያህል መሆን እንዳለበት እንዲሁም በዙሪያቸው የዚህን ትውልድ አሻራ በሚያሳይ ሁኔታ በዘመናዊ መንገድ በመልሶ ማልማት የሚለሙበት አግባብ በእቅድ መመለስ እንዳለበት ተመላክቷል፡፡ የእያንዳንዱ ከተማ የኢኮኖሚ መሠረትም እንደ ሀብት መሠረታቸው በኢኮኖሚ ቀጠና መታቀድ እንዳለበት እንዲሁም ከተሞች በመሠረተ ልማት ተሳስረውና ተመጋግበው በጋራ መልማት እንዳለባቸው ፍኖተ ካርታው ያትታል፡፡

ከዚህም አኳያ ከተሞች መዋቅራዊ ለውጡን ተከትሎ የሚመጣውን ክልላዊ ኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ፖለቲካዊ ዕድገት እና ፍላጎት በመሸከምና በማስቀጠል ረገድ የሚጫወቱት ሚና ከፍተኛ እንደሚሆን ይገመታል፡፡ ሌላው በክልላችን አስተማማኝ ሰላምና ደህንነት ለማረጋገጥ፣ ፖለቲካውን ለማዘመን፣ በኢኮኖሚ እራስን ለመቻልና ተወዳዳሪ ለመሆን፣ ተለዋዋጭ የሆነውን የዜጎች ፍላጎት ለማሟላት እና አሉታዊ ተፅዕኖችን ለመቀነስ እንዲቻል በከተሞች የሚኖሩ የዜጎችን ማኅበራዊ ንቃት፣ ጠያቂነት እና ተፅዕኖ ፈጣሪነት በመገንዘብ በጥበቅ ዲሲፕሊን መምራት ያስፈልጋል፡፡ ስለሆነም በክልሉ የ25 ዓመት ፍኖተ ካርታና የ5 ዓመት የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ የተካተቱ ከተማን የሚመለከቱ ስትራቴጅክ ጉዳዮችንና ርዕይ እውን ለማድረግ ከተሞች የሚኖራቸውን የጎላ ሚና ለመምራት የሚያስችል ተቋማዊ የመካከለኛ ዘመን እቅድ ማዘጋጀት አስፈላጊ በመሆኑ እንደመነሻ ተወስዷል፡፡

2.3. የተቋሙ የ5 ዓመት (2018-2022) የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ እንደ መነሻ

ከክልሉ የ25 ዓመት ፍኖተ ካርታና የ5 ዓመት የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ የተቀዳ የከተማና መስረተ ልማት ዘርፍ የቀጣይ 5 ዓመት (2018-2022) የልማትና መልካም አስተዳደር እቅድ የተዘጋጀ ሲሆን የሚከተሉት ዋና ዋና አላማዎችና ግቦችም ታቅደዋል፡፡

ከዚህም አኳያ የእቅዱ አጠቃላይ ዓላማ ከትመታችን የገጠር ዕድገትን የሚያፋጥን፣ መሬትንና ሌላ ሃብትን በቁጠባ የሚጠቀም፣ እንቅስቃሴን የሚያፋጥን፣ ለአካባቢ ተጽዕኖ የማይበገር እንዲሆን እና ዘላቂ ልማትን በሚያቀናጅ ተዋረድ ባለው የተሟላ ፕላን መምራት ሲሆን ዝርዝር ዓላማዎችም አገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ተደራሽ እንዲሆን በማድረግ የተገልጋይ ዕርካታን ማሳደግ፣ የከተሞችን የፋይናንስ ልማት እና አስተዳደር ስርዓት በማሻሻልና በማዘመን የመስረተ ልማትና አገልግሎት ወጫቸውን በራሳቸው ገቢ እንዲሸፍኑ ማድረግ፣ በክልሉ የተቀናጀ ዘላቂ የከተማ ፕላን እና የተመጣጠነ የአከታተም ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ፣ በከተሞች የመኖሪያ ቤት አቅርቦትን ተደራሽ ማድረግና የአስተዳዳሪ ስርዓቱን ማሻሻል፣ በከተሞች ደረጃውን የጠበቀና የተቀናጀ መሠረተ-ልማትና አገልግሎት ማስፋፋት፣ በከተሞች የፅዳትና የአረንጓዴ ልማት አገልግሎትን በማስፋፋት ለሚከሰቱ ኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊ፣ አካባቢያዊና ኢኮሎጂዊ ተጽዕኖዎች የማይበገሩ ለኑሮ ምቹ እና ተስማሚ ማድረግ፣ በከተሞች አምራችነት ላይ ያተኮረ የምግብ ዋስትና ሴፍቲኔት ስርዓትን በመዘርጋትና በማስፋፋት ድህነትን መቀነስ፣ ተቋማዊ አደረጃጀትን በማስተካከልና እና አሰራርን በማዘመን የማይለዋወጡ የከተማ ልማት ተቋማትን መገንባት፣ በከተማ ልማቱ የሴቶችን፣ የህጻናትን፣ የወጣቶችን፣ የአረጋዊያን እና የአካል ጉዳተኞችን ልዩ ፍላጎት በማካተት እኩል ተሳታፊነትና ባለቤትነት ማረጋገጥ፣ በከተሞች ዘርፉ የሚፈጥረውን የሥራ ዕድል ምርታማ፣ ምቹና አዳጊ እንዲሆን በማድረግ በከተሞች ስራ አጥነትን መቀነስ የሚሉት ናቸው፡፡

የዘርፉ የ5 ዓመት እቅድ ዋና ዋና ግቦችም አገልግሎት አሰጣጥን በማሻሻል የተገልጋዮችን የዕርካታ መጠን በ2017 ካለበት 61% በ2022 ወደ 85% ማሳደግ፤ በክልሉ የተመጣጠነ አካታተም ሥርዓት እንዲኖር በማድረግ የከተሙን ምጣኔን በ2017 ካለበት 22.77% በ2022 ወደ 27.8% ማሳደግ፤ በ85 ከተማ አስተዳደሮች ስማርት ሲቲን (smart city) ተግባራዊ ማድረግ፤ በከተሞች በተለያዩ አማራጮች 919,598 መኖሪያ ቤቶች እንዲገነቡ በማድረግ የቤት አቅርቦትን 2017 ከነበረበት 915,628 በ2022 ወደ 1,835,226 ማድረስ፤ በከተሞች የጠጠር፣ የጌጠኛ ድንጋይና የአስፓልት መንገድ መስረተ ልማት ሽፋንን በ2016 ካለበት 10,263.18 ኪ.ሜ በ2022 ወደ 15,476.18 ኪ.ሜ ማሳደግ፤ በከተሞች የንፁህ መጠጥ ውሀ መስረተ ልማት ሽፋንን በ2016 ካለበት 7,577.54 ኪ.ሜ በ2022 ወደ 11,687.54 ኪ.ሜ ማሳደግ፤ በከተሞች የመንገድ መብራት መስረተ ልማት ሽፋንን በ2016 ካለበት 5,709.25 ኪ.ሜ በ2022 ወደ 8,503.25 ኪ.ሜ ማሳደግ፤ በከተሞች ዘመናዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ መስረተ ልማትን በ2016 ካለበት 3 በ2022 ወደ 9 ማሳደግ፤ በ8 ሪፎርም ሊታገኝ ከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የእሳት አደጋ መከላከያ ጣቢያ መገንባት፤ በ85 ከተማ አስተዳደሮች የኮሪደር ልማትን ተግባራዊ ማድረግ፤ በከተሞች የሚመነጨውን ቆሻሻ በመልሶ መጠቀምና አዲስ እንዲያልፍ በማድረግ እና ቀሪውን በተገቢው ቦታ በማስወገድ የደረቅ ቆሻሻ አወጋገድ ሽፋንን 60 በመቶ ማድረስ፤ በከተሞች በፕላን ከተመለከቱ አረንጓዴ ቦታዎች መካከል 60 በመቶ የሚሆኑት ደረጃቸውን ጠብቀው እንዲለሙና ተገቢውን እንክብካቤ ማድረግ፤ በ18 ከተሞች በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ 238,377 ዜጎችን የምግብ ዋስትና ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማድረግ የከተማ ድህነትን መቀነስ፤ በምግብ ዋስትና ፕሮግራም ባልታቀፉ 67 ከተማ አስተዳደሮች ከድህነት ወለል በታች ያሉ 33,500 ዜጎችን በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በማሳተፍ ኑሯቸውን እንዲያሻሽሉ ማድረግ፤ በዘርፉ እቅዶችና የህግ ማዕቀፎች የባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮችን በማካተት 50 ከመቶ ቤቶች እና 70 ከመቶ ወጣቶች ከልማቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ማድረግ እንዲሁም በከተሞች በሚከናወኑ የልማት ስራዎች ለ1,453,600 ዜጎች የስራ እድል በመፍጠር የከተማ ሥራ አጥነትን መቀነስ የሚሉት ናቸው፡፡

ስለሆነም በተቋሙ የ5 ዓመት (2018-2022) የመካከለኛ ዘመን ዕቅድ የተካተቱ ስትራቴጂክ ጉዳዮችን እና የእቅዱን ርዕይ እውን ለማድረግ ከታቀዱ ዋና ዋና ግቦች መካከል ለ2019 በጀት ዓመት የታቀዱትን ዋና ዋና ግቦችና ተግባራት እንዳለ በመውሰድ በዚህ እቅድ ማካተት አስፈላጊ በመሆኑ እንደመነሻ ተወስኗል፡፡

3. የተቋሙ ርዕይ፣ ተልኮ እና ዕሴት

ርዕይ 2022:- "በ2022 የክልሉ ከተሞች ምርታማ፣ ዘመናዊ የአገልግሎት፣ የግብይት እና የብልፅግና ማዕከላት ሁኔታ ማዳከም"

ተልዕኮ:- በከተሞች ደረጃውን የጠበቀ የመኖሪያ ቤት፣ መስረተ ልማትና አገልግሎት በማቅረብ የክልሉ ከተሞች የልማት፣ የፖለቲካና የመልካም አስተዳደር፣ የዘመናዊነትና የብልፅግና ማዕከላት እንዲሆኑ ማድረግ፤

ዕሴት:- እንደ ክልል በቀጣዮቹ የዕቅድ ዓመታት በትኩረት ተይዘው ሊሰራባቸው የሚገባ ወጥ የሆኑ እሴቶች እንዲኖሩ የተመረጡ እሴቶችና መገለጫቸው እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

- ✓ ያለ ክንፍ መብረር ያለ ሙያ መክበር አይቻልምና በሙያ ብቃት እንክበር፤
- ✓ መታዘዝ ከመስዋዕትነት ይበልጣልና ምርጫችን አገልጋይነት ነው፤
- ✓ የሰው ወርቅ አያደምቅምና በራሳችን ባህል እንደምቃለን፤ እንጠበቃለን፤
- ✓ አበው በህግ አምላክ ብለው እንደተዘዙለት እኛም ለህግ እንገዛለን፤
- ✓ ከባህር የወጣ ዓሳ ላለመሆን ሕዝባዊ ወገንተኝነትን አጥብቀናል፤
- ✓ ከመቃብር በላይ ስም ይቆማልና አርበኝነት መለያችን ነው፤
- ✓ ብልህ የዓመቱን፣ ሞኝ የእለቱን ነውና እንደ ብልሆች ሁብትን በአግባቡ ቆጥበን እንጠቀማለን፤
- ✓ መልካም ሃሳብ ወንዝ ያሻግራልና ልዕለ ሐሳብ ይገዛል፤
- ✓ መድረሻውን ያላወቀ የትም ይገኛልና ትኩረታችን ለግቦቻችን ይሁን ብለናል፤
- ✓ ልዩነታችን ውበት ነውና ብዝሃነትን ተቀብለናል፤

- ✓ ቋጠሮ መፍታት ከውሉ እንዲሉ ምርምርና ፈጠራን ለችግራችን መፍቻ አድርገናል፤
- ✓ ድር ቢያብር አንበሳ ያሥር ነውና ቅንጅታዊ አሠራር እሴታችን ነው፤
- ✓ አለባብሰው ቢያርሱ በአረም ይመለሱ በመሆኑ ግልፅነትና ተጠያቂነት እሴታችን ነው፡፡

4. የእቅዱ ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች፣ የትኩረት መስኮችና የትኩረት አቅጣጫዎች

4.1. ስትራቴጂያዊ ጉዳዮች

- ✓ የከተሞች አለመዘመን እና የቴክኖሎጂ ኋላቀርነት፤
- ✓ የከተሞች መጎሳቆልና አቅም ማነስ፤
- ✓ የተቀናጀ ልማትና የኢኮኖሚ ትስስር አለመኖር፤
- ✓ ደካማ የከተማ-ገጠር ትስስር መኖር፤
- ✓ በክልሉ የተመጣጠነ የአካባቢ ሥርዓት አለመኖር፤
- ✓ የከተማ ምግብ ዋስትና አለመረጋገጥ፤
- ✓ የጽዱ፣ ለኑሮ ተስማሚና የአረንጓዴ ከተሞች ግንባታ ውስንነት፤
- ✓ ዘላቂ የመኖሪያ ቤት አቅርቦትና አስተዳደር ችግር፤
- ✓ የመስረተ ልማት አቅርቦትና አስተዳደር ችግር ናቸው፡፡

4.2. የእቅዱ የትኩረት መስኮች

1. ዘመናዊ የመረጃ ሥርዓት እና ተቋም ግንባታ
2. የኔ ዘመን ትውልድ ከተማ ግንባታ
3. የከተማ-ገጠር ትስስር እና አካባቢ
4. የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴክተሪ
5. የከተማ ጽዳት እና አረንጓዴ ልማት
6. ተደራሽ የቤት ልማት እና አስተዳደር
7. የተቀናጀ ምርታማ እና ዘላቂ የከተማ መሠረተ ልማት ናቸው፡፡

4.3. የእቅዱ የትኩረት አቅጣጫዎች

1. ዘመናዊ የመረጃ አያያዝ፣ የአሰራር ሥርዓት እና ተቋም መገንባት፤
2. ከተሞችን በቴክኖሎጂ እና በፈጠራ የታገዙ ስማርት ሲቲ ማድረግ፤
3. በከተሞች የዲጂታል መሠረተ ልማቶችን ማስፋፋት፤
4. የከተማ-ገጠር ትስስርን በላቀ ሁኔታ ማጠናከር፤
5. የከተማ ኮሪደር ልማትን በመተግበር እና ነባር ከተሞችን መልሶ በመገንባት፤
6. ከተሞችን እንደሀብት መሠረታቸው የልማትና የአገልግሎት ማዕከላት ማድረግ፤
7. ክልላዊና ሀገራዊ ኢንፎርሽን በመተግበር ኢኮኖሚውን ማነቃቃት፤
8. የማዘጋጃ ቤት አገልግሎቶችን በማዘመን መልካም አስተዳደርን ማስፈን፤
9. በከተሞች የምግብ ዋስትናን ጨምሮ ማህበራዊ ጥበቃን ማረጋገጥ፤
10. ከተሞች ለአየር ንብረት ለውጥ የማይበገሩ፣ ውብ፣ ጽዱና አረንጓዴ ማድረግ፤
11. በዜጎች ተሳትፎ የሚገነቡ ዘላቂ የመኖሪያ ቤቶችን ማስፋፋት፤
12. የከተማ መሠረተ ልማትን ተደራሽነት፣ ፍትሃዊነት እና ጥራት ማረጋገጥ፤
13. አካባቢ የከተማ ልማት ሥርዓት መዘርጋት ናቸው፡፡

ክፍል ሁለት

የእቅዱ ዓላማ፣ ግቦችና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት

በዘርፉ የተቀረፁ ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን እንዲሁም ፕሮግራሞችን ተግባራዊ በማድረግ ከተሞች ውብ፣ ፅዱ፣ አረንጓዴ፣ ለኑሮ እና ለስራ ምቹና ተስማሚ የሚሆኑበትን፣ የከተማ መስረተ-ልማት የሚስፋፋበትን፣ የመኖሪያ ቤት ፈላጊዎች የቤት ባለቤት የሚሆኑበትን፣ ዜጎች የስራ እድል ተጠቃሚ የሚሆኑበትን እንዲሁም የዘርፉ አገልግሎት አሰጣጥ የሚሻሻልበትን ነባራዊ ሁኔታ ታሳቢ ያደረጉ ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት በዝርዝር እንደሚከተለው ቀርበዋል፡፡

2.1 የእቅዱ ዓላማ፣ ግቦችና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት

የእቅዱ ጥቅል ዓላማ፡- ከተሞችን ምቹና ዘላቂ የመኖሪያ እና የሥራ አውዶች ማድረግ፤

የእቅዱ ስትራቴጂያዊ ግቦች፡-

- ግብ 1. በከተሞች በተለያዩ አማራጮች መኖሪያ ቤቶችን በመገንባት የኑሮ ውድነትን መቀነስ፤
- ግብ 2. በከተሞች በችግር ውስጥ ላሉ ዜጎች ዘላቂ ድጋፍ በማድረግ የኑሮ ደረጃቸውን ማሻሻል፤
- ግብ 3. የከተማ ኮሪዶር ልማትን በማስፋፋት ከተሞች ውብ እና ማራኪ እንዲሆኑ ማድረግ፤
- ግብ 4. በከተሞች ስማርት ሲቲን በመተግበር ዘመናዊ ከተሞችን መገንባት፤
- ግብ 5. በልዩ ኢኮኖሚ ዞኖች የኢንዱስትሪ ትስስር ያላቸው ከተሞችን መመስረትና መገንባት፤
- ግብ 6. በቴክኖሎጂ የዘመኑ እና ለአኗኗር ምቹ የሆኑ የኛ ዘመን ትውልድ ከተሞችን መገንባት፤
- ግብ 7. የከተማ-ገጠር ትስስር በማሳለጥ የክልሉን ልማት ማፋጠን፤
- ግብ 8. የክልሉን ከተሞች ለመዋቅራዊ ሽግግር ምቹና ዝግጁ ማድረግ፤
- ግብ 9. ከተሞች ዘመናዊና ቀልጣፋ የአገልግሎት ማዕከላት እንዲሆኑ ማድረግ፤

2.1.1 የማስፈጸም አቅም ግንባታ (የቁልፍ ተግባር) ዕቅድ (6 ግቦች)

የትኩረት መስክ 1. ዘመናዊ የመረጃ ሥርዓት እና ተቋም ግንባታ

ግብ1. የአሻጋሪ ዕድገትና ዘላቂ ልማት ዕቅድ ማዘጋጀት፣ ከፈፃሚና ባለድርሻ አካላት ጋር መግባባት መፍጠር እና ለተፈፃሚነቱ አስፈላጊውን ከትትልና ግምገማ ማድረግ፤

ተግባር 1. በየደረጃው ጥራት ያለው እና የአካባቢን አቅም መስረት ያደረገ የ2019 በጀት ዓመት የአሻጋሪ ዕድገትና ዘላቂ ልማት እቅድ ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 2. ከተሞች የክልሉ የኢኮኖሚ ሞተር መሆን እንዲችሉ በ8ቱ ሪጀንሊታንት ከተሞች የ25 ዓመት የአሻጋሪ እድገትና ዘላቂ ልማት እቅድ ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 3. የክልሉን ስፓሻል ፕላን መስረት ያደረገ የከተማና መስረተ ልማት የማስፈጸሚያ ዕቅድ በማዘጋጀት ተግባራዊ ይደረጋል፡፡

ተግባር 4. በየደረጃው የ2019 የልማትና የመልካም አስተዳደር እቅድ ኦረንቴሽን መድረክ በማዘጋጀት ከ8,793 ፈፃሚና አስፈፃሚ፣ ከ14,943 ከባለድርሻ አካላት እንዲሁም ከ861,498 ከተማ ነዋሪ ጋር የጋራ መግባባት ይፈጠራል፡፡

ተግባር 5. በየደረጃው በየኑሰ ዓመቱ የቁልፍና አበይት ተግባራት አፈጻጸም ግምገማ ሪፖርት በማዘጋጀት ከዞኖች፣ ከከተማ አስተዳደር እና ከኢጋር አካላት የተውጣጡ 8,880 አመራሮች እና ፈፃሚዎች በተገኙበት በጋራ እንዲገመገሙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 6. በየደረጃው በየሩብ ዓመቱ የመስክ ድጋፍና ክትትል ችክሊስት በማዘጋጀት ወቅቱን የጠበቀ እና ውጤታማ የመስክና የዴስክ የክትትልና ግምገማ በማድረግ ግብረ - መልስ ይሰጣል።

ግብ 2. በየደረጃው ለሚገኙ 9,653 አመራሮች፣ ባለሙያዎች እና አጋር አካላት (35% ሴቶች) ስልጠና መስጠት፤

ተግባር 1. በየደረጃው የሚገኙ 1,000 (35% ሴቶች) አመራሮችና ፈፃሚዎች በተዘጋጁ የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ስታንዳርዶችና በማስፈጸሚያ ሰነዶች ላይ ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 2. ከ60 ከተሞች ለተውጣጡ (በቁራ አገልግሎት ስታንዳርዶች ላይ ለ234 ባለሙያዎች፣ በዘመናዊ የዘላቂ ማረፊያ አገልግሎት ስታንዳርዶች ላይ ለ117 ባለሙያዎች እንዲሁም በገበያ ልማት ለ157 ባለሙያዎች በድምሩ ለ508 ባለሙያዎች ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 3. የከተሞችን ገቢ የመሰብሰብ አቅም 100% ለማድረስ በክልሉ ለሚገኙ 1,376 (35% ሴቶች) የማዘጋጃ ቤት ፋይናንስ ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 4. ለዘርፉ 2,095 (35% ሴቶች) አመራሮች እና ፈፃሚዎች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ እና አረንጓዴ ልማት ዙሪያ የአመለካከት ለውጥ ለማምጣት የሚያስችል ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 5. የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኒት ፕሮጀክትን ለማስፈጸም በወጡ የማስተግበሪያ ማኑዋሎች ላይ በየደረጃው ለሚገኙ 5,603 አመራሮች፣ ባለሙያዎችና ባለድርሻ አካላት ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 6. በሴቶች ልማትና አስተዳደር የህግ ማዕቀፎች ዙሪያ 356 (35% ሴቶች) ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል።

ተግባር 7. በከተሞች የሚገነቡ መሠረተ ልማቶች መረጃ አያያዝ፣ በፕሮጀክት ኮንትራት አስተዳደር እና በአካባቢ ማህበረሰብ ተፅዕኖ ግምገማ ዙሪያ 2,498 (35% ሴቶች) ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል።

ግብ 3. እስከታችኛው መዋቅር ድረስ ሊያሰራ የሚችል ተቋማዊ አደረጃጀት መፍጠር እና ተቋማዊ የለውጥ ተግባራትን ማስፈጸም፤

ተግባር 1. ከተቋሙ መዋቅራዊ አደረጃጀት ጋር በተያያዘ እስከታችኛው መዋቅር ድረስ የሚስተዋሉ ችግሮችን በመለየት በችግሮቹና መፍትሄው ዙሪያ ከሲቪል ሰርቪስ ቢሮ አመራሮች ጋር ውይይት በማድረግ ችግሩ እንዲፈታ ይደረጋል።

ተግባር 2. በተዋረድ ከፌደራል እስከ ቀበሌ ድርስ እንዲሁም ከክልል ተቋማት ጋር ያለውን የጎንዮሽ ቅንጅታዊ አሰራር እና ግንኙነት እንዲጠናከር ይደረጋል።

ተግባር 3. የተቋሙን የሰው ሀይል መረጃ አጠናክሮ በመያዝ የባለሙያዎችን የጥቅማጥቅም (የትምህርትና የደረጃ ማሻሻያ) ጥያቄዎች ከሚመለከታቸው ጋር ውይይት በማድረግ ለመፍታት ጥረት ይደረጋል።

ተግባር 4. በመንግስት ሰራተኞች የስራ አፈፃፀም ምዘና መመሪያ መሰረት በቢሮው እና በተዋረድ ተቋማት የሚገኙ 9,074 የመንግስት ሰራተኞች የ6 ወር የስራ አፈፃፀም ውል እንዲይዙና የምዘና ውጤት እንዲሞላላቸው ይደረጋል።

ተግባር 5. በዕውቅናና ሽልማት መመሪያ መሠረት በውጤት ተኮር ምዘና የተሻለ የስራ አፈፃፀም ውጤት ላስመዘገቡት 100 አመራሮችና ፈፃሚዎች (35% ሴቶች) ዕውቅናና ሽልማት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ተግባር 6. በተቋሙ ብቃት ያላቸው እና በስራቸው ታታሪና ሀላፊነት ሊሸከሙ የሚችሉ 50 (35% ሴቶች) ተኪ-አመራሮች እንዲፈጠሩ ይደረጋል።

ግብ 4. በተቋሙ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችንና ብልሹ አሰራሮችን ለይቶ መፍታት እና አገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ውጤታማ ማድረግ፤

ተግባር 1. በተቋሙ የተለዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን የመፍቻ እቅድ በማዘጋጀት ደረጃ በደረጃ ለመፍታት ጥረት ይደረጋል።

ተግባር 2. በተቋሙ አገልግሎት አሰጣጥ የደንበኞች እርካታ ደረጃ 70% መድረሱ በዳሰሳ ጥናት ይረጋግጣል።

ተግባር 3. በየደረጃው የፋይናንስ እና የህጋዊነት የገቢ፣ የወጪ፣ የዘውውር፣ የተሰብሳቢ፣ የተከፋይ የሂሳብ ምርመራ ይካሄዳል።

ተግባር 4. በየደረጃው በሚደረጉ የፋይናንሻልና የክዋኔ ኦዲቶች የኦዲት ግኝቶችን መረጃ በማሰባሰብ እንዲመለሱና እንዲስተካከሉ ይደረጋል።

ተግባር 5. በቢሮ ደረጃ በበጀት አመት ውስጥ የሚወገዱና የተወገዱ ንብረቶች መረጃ ተለይቶና ተደራጅቶ እንዲያዝ ይደረጋል።

ተግባር 6. በተቋሙ ለሚገኙ 158 አመራሮችና ባለሙያዎች በሀብት ምዝገባ፣ በስነ-ምግባር እና በሙስና ወንጀሎች ዙሪያ ግንዛቤ በመፍጠር የሚመለከታቸው 12 አመራሮችና ባለሙያዎች ሀብታቸውን እንዲያስመዘግቡ ይደረጋል።

ተግባር 7. በተቋሙ ከሙስና እና ብልሹ አሰራር ጋር ተያይዞ የሚቀርቡ ጥቆማዎችን በማጣራት የስነ ምግባር ጉድለት ሲያጋጥም 100% አስተዳደራዊና ህጋዊ ርምጃ እንዲወሰድ ከትትል ይደረጋል እርምጃ ይወሰዳል።

ግብ 5. በተቋሙ ተዘጋጅተው የወረዱ ነባር የህግ ማዕቀፎችን ማሻሻል እና አስፈላጊ የሆኑ አዲስ የህግ ማዕቀፎችን ማዘጋጀት፤

ተግባር 1. በተቋሙ ተዘጋጅተው በወረዱ አዋጆች፣ ደንቦች፣ የአሰራር መመሪያዎች ላይ የክፍተት ትንተና እና የፋይዳ ግምገማ በማድረግ የማሻሻያ ሃሳቦችን የያዘ 1 የጥናት ሰነድ ይዘጋጃል።

ተግባር 2. በተቋሙ ተዘጋጅተው ወርደው በትግበራ ላይ ያሉና መሻሻል ያለባቸው 2 ነባር የህግ ማዕቀፎች (የመንግስት ቤቶች እተዳደር መመሪያ እና የከተሞች የፈርጅ ሽግግር ደንብ) ተሻሽለው እንዲተገበሩ ይደረጋል።

ተግባር 3. በተቋሙ አስፈላጊ የሆኑ 2 አዲስ የህግ ማዕቀፎችን (የሪልስቴት ልማት መመሪያ እና በከተማና በከተማ ዳርቻ ባሉ የገጠር አዋሳኝ አካባቢዎች ትስስር ምክር ቤት ማቋቋሚያ ደንብ) በማዘጋጀት እንዲተገበሩ ይደረጋል።

ተግባር 4. የተዘጋጁ የአሠራር መመሪያዎችን እና ማንዋሎችን በተዋረድ ላሉ ተቋማትና አደረጃጀቶች በማድረስ ለተፈጻሚነታቸው አስፈላጊው ከትትልና ድጋፍ ይደረጋል።

ግብ 6. በቴክኖሎጂ የታዘዘ የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት ተቋማዊ አሰራርን ማዘመን እና ድጅታይዝ ማድረግ፤

ተግባር 1. በዘመናዊ መንገድ በሶፍትዌየር አገልግሎት የምናሳልጥባቸው ተግባራትን በመለየት 1 ማንዋል ይዘጋጃል።

ተግባር 2. የተቋሙን አገልግሎት አሰጣጥ ለማዘመን ከክልሉ ኢኖቬሽንና ቴክኖሎጂ ቢሮ ጋር በመተባበር 3 ሶፍትዌሮች (የተቀናጀ የመሰረተ ልማት መረጃ አስተዳደር፣ የሰው ሃይል አስተዳደርና የቤት ፍላጎት መረጃ አስተዳደር) ለምተው ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።

ተግባር 3. ከክልሉ ኢኖቬሽንና ቴክኖሎጂ ቢሮ ጋር በመተባበር ከዚህ በፊት የለሙ 4 (Inventory management system, Internal letter management system, Service delivery እና Website /bui.gov.et) ሶፍትዌሮች ወደ አገልግሎት እንዲገቡ ይደረጋል።

ተግባር 4. በ8 ከተሞች ወረቀት አልባ አሰራር ስርዓት (ኢ-ሰርቪስ) በመዘርጋት በዘርፉ የሚሰጡ አገልግሎቶች ከዘልማዳዊ አሠራር ወጥተው ወደ ዲጂታል አሠራር እንዲሸጋገሩ ይደረጋል። ለዚህም አስፈላጊ የሆኑ የአይሲቲ መሰረተ ልማቶች እና ሶፍትዌሮች እንዲሟሉ ይደረጋል።

ተግባር 5. የአገልግሎት መስጫ ቢሮዎችን በማደስ እና በመገንባት ለተገልጋዩና ለአገልጋዩ ምቹ የስራ አካባቢ ይፈጠራል።

ተግባር 6. በተሻሻሉ አሰራሮችና አፈፃፀሞች ላይ የሚያተኩሩ ዶክመንታሪ ፊልሞችን በማዘጋጀት እና ተሞክሮዎችን በመቀመር ለተዋረድ ተቋማት የማስፋት ስራ ይሰራል።

2.1.2 የልዩ ሜጋ ፕሮጀክቶች ዕቅድ (2 ግቦች)

የትኩረት መስክ 2. የኔ ዘመን ትውልድ ከተማ ግንባታ

ግብ 1. በቀጣይ በጥናት በሚለዩ የክልሉ አካባቢዎች በቴክኖሎጂ የዘመኑ እና ለአኗኗር ምቹ የሆኑ 2 የኛ ዘመን ትውልድ ከተሞችን እና በጥናት በተለዩ 2 ልዩ የኢኮኖሚ ዞኖች አካባቢ የኢንዱስትሪ ትስስር ያላቸው 2 ከተሞችን በድምሩ 4 አዲስ ከተሞችን ቀድሞ መመስረትና መገንባት፤

ተግባር 1. የ“እኛ ዘመን ትውልድ” እና “ልዩ ኢኮኖሚ ዞን” ስማርት ከተሞች ግንባታ ስትራቴጂያዊ የትግበራ ፍጥነት-ካርታ ሰነድ ማዘጋጀት እና ተቋማዊ የአሰራርና የአደረጃጀት ጥናት ሰነድ የማዘጋጀት፣ በጥናቱ ላይ ተመስርቶ የፕሮጀክት ማስተባበሪያ ጽ/ቤት፣ የፕሮጀክት መሪ ስትሪንግ ኮሚቴ እና የቴክኒክ ታስክ ፎርስ የማቋቋም እንዲሁም የቢሮ ቁሳቁሶችንና ቴክኖሎጂዎችን እና የሰው ኃይል የማሟላት ስራ ይሰራል።

ተግባር 2. አዳዲስ የ“እኛ ዘመን ትውልድ” እና “ልዩ ኢኮኖሚ ዞን” ስማርት ከተሞችን ቀድሞ ለመመስረት የሚያስችል የቅድመ ከተማ ምስረታ ሳይንሳዊ ጥናት የማከናወን እና በጥናቱ ላይ የተመሰረተ የቦታ ልዩነት የማከናወን፣ ከ3ኛ ወገን ነፃ የማድረግ፣ ወሰን የማካለል እንዲሁም የተከለለውን ጊዜያዊ የአስተዳደር ወሰን የማስፀደቅ እና በጸደቀው ወሰን ላይ ህገ-ወጥ ሰፈራና ግንባታ እንዳይካሄድ ጥበቃ የማድረግ ስራ ይሰራል።

ተግባር 3. የስማርት ከተማ ግንባታን ታሳቢ ያደረገ የተቀናጀ የከተማ ማስተር ፕላን፣ የአካባቢ ልማት ፕላን (NDP)፣ የከተማ ዲዛይን፣ የዲጂታል መንታ (Digital Twin) ዲዛይን እንዲሁም (አጠቃላይ ማስተር ፕላንን በ"Building Information Modeling (BIM Level 3)" እና በ"3D የማዘጋጀት ስራ ይሰራል።

ተግባር 4. የተቀናጀ የመሠረተ-ልማት ዲዛይኖችን (Integrated Infrastructure Engineering Designs) የማዘጋጀት ስራ ይሰራል።

ተግባር 5. በከተሞች ግንባታ ሂደት የሚሳተፉ የውጭ ቀጥታ ኢንቨስትመንትን (FDI) እና የአጋር ድርጅቶችን ቀልብ ለመሳብ ሀገር አቀፍና ዓለም አቀፍ የኢንቨስትመንት ፎረምችን የማዘጋጀት፣ የዲጂታል ማስተዋወቂያዎችን (3D/Digital Twin Previews) የመሥራት፣ የመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (PPP) እና የውጭ ቀጥታ ኢንቨስትመንት (FDI) ሰነዶችን የማዘጋጀት እንዲሁም ከአልሚዎች ጋር ከወዲሁ ድርድሮችን የመጀመር ስራ ይሰራል።

ግብ 2. በ2ቱ ልዩ የኢኮኖሚ ዞኖች ውስጥ ለሚሰሩ ሰራተኞች 50,000 መኖሪያ ቤቶችን እና በ8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተሞች ለልማት ተነሽቶች እና ለሌሎች ነዋሪዎች 80,000 ቤቶችን መገንባት፤

ተግባር 1. በልዩ የኢኮኖሚ ዞን ከተሞች እና በ8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተሞች የ“መኖሪያ ቤት ግንባታ” ፕሮጀክት ትግበራ ስትራቴጂያዊ መሪ ዕቅድ እና ተቋማዊ የአሰራርና የአደረጃጀት ጥናት ሰነድ የማዘጋጀት፣ በጥናቱ ላይ የተመሰረተ የፕሮጀክት ማስተባበሪያ ጽ/ቤት፣ የፕሮጀክት መሪ ስትሪንግ ኮሚቴ እና የቴክኒክ ታስክ ፎርስ የማቋቋምና በሰው ኃይል የማደራጀት የመዘርጋት ስራ ይሠራል።

ተግባር 2. በልዩ የኢኮኖሚ ዞኖች አካባቢ ለሚገነቡ 50,000 መኖሪያ ቤቶች እና በ8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተሞች ለሚገነቡ 80,000 መኖሪያ ቤቶች ግንባታ የአዋጭነት ጥናት (Feasibility Study) የማካሄድ እና በጥናቱ ላይ የተመሰረተ የቦታ ልዩነት የማከናወን፣ ከ3ኛ ወገን ነፃ የማድረግ፣ ወሰን የማካለል እንዲሁም የተከለለውን የአስተዳደር ወሰን የማስፀደቅ እና በጸደቀው ወሰን ላይ ህገ-ወጥ ሰፈራና ግንባታ እንዳይካሄድ ጥበቃ የማድረግ ስራ ይሰራል።

ተግባር 3. ለሚገነቡ መኖሪያ ቤቶች ማስተር ፕላን (Master Plan) እና የስነ-ህንፃ እና መዋቅራዊ ዲዛይን የማዘጋጀት ስራ ይሰራል።

ተግባር 4. በ8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተሞች ለልማት ተነሽቶች እና ለሌሎች ነዋሪዎች አገልግሎት የሚውሉ ቢያንስ 80,000 ነዋሪዎችን ማስተናገድ የሚችሉ ቤቶች እንዲገነቡ ይደረጋል።

2.1.3 የልዩ ተነሳሽነት ዕቅድ /ኢንቨስትሜንት/ (10 ግቦች)

ግብ 1. በ35 ከተሞች የተጀመረውን የኮሪዶር ልማት አጠናክሮ በማስቀጠል እና በ50 አዲስ ከተሞች በማስፋፋት ከተሞች ውብ እና ማራኪ እንዲሆኑ ማድረግ፤

ተግባር 1. ከመንገድ መስረተ ልማት ስራዎች አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ 13 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገዶች፣ 62 ኪ.ሜ የእግረኛ እና 59 ኪ.ሜ የብስክሌት መተላለፊያ መንገዶች ይገነባሉ።

ተግባር 2. በ85 ከተማ አስተዳደሮች ለከተማ የኤሌክትሪክ አውቶቢሶች፣ ለዘመናዊ ታክሲዎች፣ ለሞተር ሳይክሎችና ፔዳል ሳይክሎች ማቆሚያ የሚሆኑ ደረጃቸውን የጠበቁ ማቆሚያዎች እና ተርሚናሎች ይገነባሉ፡፡

ተግባር 3. 85 ከተማ አስተዳደሮች ለአካባቢ ጥበቃ ተስማሚ የሆኑ የኤሌክትሪክ ተሽከርካሪዎች ቻርጅ ማድረጊያ ጣቢያዎች ይገነባሉ፡፡

ተግባር 4. ከአረንጓዴ ልማት ሥራዎች አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች የመንገድ ዳርና አካፋይ አረንጓዴ ቦታዎች እና ፓርኮች ይገነባሉ፡፡

ተግባር 5. የህዝብ መገልገያ መስረተ ልማቶችን ከማስፋፋት አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች የህዝብ መጽዳጃ ቤቶች፣ ፋውንቴኖች፣ አደባባዮች፣ ካፍቴሪያዎች፣ የልጆች መጫወቻ ቦታዎች፣ የህዝብ መዝናኛዎች /መናፈሻዎች፣ የስፓርት ማዘውተሪያ ቦታዎች ይገነባሉ፡፡

ተግባር 6. የኮሪደር ልማት በሚተገበርባቸው 85 ከተሞች የቴሌኮም፣ የኤሌክትሪክ፣ የንፁህ ውሃና የፍሳሽ መስመሮችን ወደ መሬት ውስጥ በማስገባት የተቀናጀ የመስረተ ልማት ዝርጋታ ይከናወናል፡፡

ተግባር 7. በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞች ከኮሪደር ልማት ጋር በማስተሳሰብ የደቀቁና የተጎሳቆሉ የከተማ ክፍሎችን መልሶ በማልማት እንዲዘምኑ ይደረጋል፡፡

ተግባር 8. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በኮሪደር ልማቱ ከህብረተሰብ ተሳትፎ 2.8 ቢሊዮን ብር እና ከመንግስት በጀት 3.6 ቢሊዮን ብር በድምሩ 6.4 ቢሊዮን ብር በመሰብሰብ አገልግሎት ላይ እንዲውል ይደረጋል፡፡

ግብ 2. በክልሉ በሚገኙ 85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦት /ዝርጋት ስርዓት ተግባራዊ ማድረግ፤

ተግባር 1. የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦት ማስፈፀሚያ የሚሆኑ በቁጥር 2 የህግ ማዕቀፎች ይዘጋጃሉ፡፡

ተግባር 2. በክልል ደረጃ የከተሞችን የወደ ፊት መስፋፋት ታሳቢ ያደረገ የ25 ዓመት የተቀናጀ የከተማ መስረተ ልማት ማስተር ፕላን ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 3. የኢትዮጵያ ምድር ባቡር ኮርፖሬሽን ጋር በመቀናጀት በ8ቱ ሪጅዮፖሊታንት ከተሞች የቀላል ባቡር መስመሮችን ለመዘርጋት የሚያችል ጥናትና ዲዛይን ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 4. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦትን ለማስፈጸም የሚያስችል የጋራ መግባቢያ ሰነድ ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 5. በ85 ከተማ አስተዳደሮች ለሚገኙ የመስረተ ልማት አቅራቢ (የውሃ፣ መብራት፣ መንገድ፣ ቴሌ፣ ሳፋሪኮም ወዘተ) ተቋማት አንድ የጋራ ዕቅድ ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 6. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ የመስረተ ልማት አቅርቦት ማስተር ፕላን ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 7. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የፕሮጀክት መረጃዎችን (የGIS ካርታዎችን፣ የዳሰሳ ጥናቶችን ወዘተ) ከመስረተ ልማት አቅራቢ ተቋማት በማሰባሰብ በ1 የመረጃ ቋት ይደራጃል፡፡

ግብ 3. በ260 ከተሞች የተጀመረውን የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ኢንቨስቲቭ አጠናክሮ በማስቀጠል የህዝብን የማህበራዊና የኢኮኖሚያዊ ልማት ፍላጎት ማሟላት፤

ተግባር 1. በ260 ከተሞች 264 የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክቶች (የጤና ኬላ፣ የህዝብ መድሃኒት ቤት፣ የትምህርት ቤት ግንባታ፣ የመዋለህፃናት፣ የልጆች መጫወቻ ቦታዎች፣ የህዝብ ቤተመፃህፍት፣ የመብራት ትራንስፎርመር የመሳሰሉ ግንባታዎች) ይከናወናሉ፡፡

ተግባር 2. ለማህበረሰቡ ግንዛቤ በመፍጠር ለፕሮጀክት ማስፈፀሚያ የሚውል ሀብት አጠቃላይ ከህብረተሰብ ተሳትፎ 2.191 ቢሊዮን ብር (በጥሬ ገንዘብ፣ ጉልበት፣ ቁሳቁስና እውቀት) ቀድሞ ፕሮፖዛል በማዘጋጀት እንዲሰበሰብ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በ260 ከተሞች የተገነቡ 264 ፕሮጀክቶች ከተመረቀ በኋላ በከተማው የሚመለከተው ተቋም በይፋ ማስረከብ ለማህበረሰብ አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ግብ 4. በከተሞች የተጀመረውን የቤት ልማት ኢንቨስትመንት አጠናክሮ በማስቀጠል በተለያዩ አማራጮች 108,523 ቤቶችን መገንባት፤

ተግባር 1. በከተሞች በሪል ስቴት 2,511 ቤቶች፣ በህብረት ሥራ ማህበራት 63,672 ቤቶች፣ በግለሰቦች 33,592 ቤቶች፣ ለዝቅተኛ ነዋሪዎች 8,748 ቤቶች በድምሩ 108,523 ቤቶች እንዲገነቡ ይደረጋል።

ተግባር 2. በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራይ 2,819 ቤቶችን መልሶ በመገንባት እና 2,819 ቤቶችን ጥገና እና ዕድሳት በማድረግ ደረጃቸው እንዲሻሻል ይደረጋል።

ተግባር 3. በመኖሪያ ቤት ህብረት ሥራ ማህበር የቤት ተጠቃሚ ለመሆን የተመዘገቡ ቤት ፈላጊዎች 1.5 ቢሊዮን ብር እንዲቆጥቡ ይደረጋል።

ተግባር 4. በመንግስት አስተባባሪነት ለሚገነቡ የዝቅተኛ ነዋሪዎች ቤት ግንባታ የሚል 4,000,000,000 ብር የማሰባሰብ ስራ ይሰራል። ከዚህ ውስጥ 40% (1,600,000,000) በህ/ሰብ ተሳትፎ፣ 30% (1,200,000,000) ከተማው የሚመድበው በጀት እና 30% (1,200,000,000) መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችንና ከባለሀብቶች የሚሰበሰብ ይሆናል።

ተግባር 5. በግሉ ዘርፍ ለሚገነቡ ቤቶች 5.5 ቢሊዮን ብር የፋይናንስ አቅርቦት እንዲኖር ይደረጋል።

ተግባር 6. ለመኖሪያ ቤት ህብረት ስራ ማህበራት 4 ስታንዳርድ ዲዛይኖች ይዘጋጃሉ።

ተግባር 7. በመንግስት አስተባባሪነት የተገነቡ 8,748 ቤቶች ለተጠቃሚዎች እንዲተላለፉ ይደረጋል።

ተግባር 8. የበጎ ፈቃደኞችን በማሳተፍ በአርጅና ምክንያት የወደቁና አገልግሎት መስጠት የማይችሉ 972 ቤቶችን መልሶ በመገንባት እና እድሳት የሚያስፈልጋቸው 2,135 የመንግስትና የአቅም ደካማ ቤቶችን በማደስ ደረጃቸው እንዲሻሻል ይደረጋል።

ግብ 5. በ85 ከተሞች የተጀመረውን የጭቃ ቤት ቅጥላ ኢንቨስትመንት አጠናክሮ በማስቀጠል ደረጃቸውን ያልጠበቁ 27,100 የጭቃ ቤቶችን በአዲስ መልሶ መገንባት፤

ተግባር 1. በእያንዳንዱ ሪጀኖሮች ከተማ ቢያንስ 500 ቤቶችን ዞኖች ደግሞ በስራቸው ያሉ ከተማ አስተዳደሮችን በማስተባበር በአንድ ከተማ ቢያንስ 300 ቤቶች 27,100 የጭቃ ቤቶች ወደ ዘመናዊ የብሎኬት/ጡብ ደረጃ ይሸጋገራሉ። ለዚህም 27.1 ቢሊዮን ብር ስራ ላይ እንዲውል ይደረጋል።

ተግባር 2. ለሁሉም ዞኖች ቢያንስ 2 ወጪ ቆጣቢ የሆኑ የሀገር በቀል የግንባታ ቴክኖሎጂዎችን (ለምሳሌ Interlocking blocks) በስፋት ማስተዋወቅና ተግባራዊ ይደረጋል።

ተግባር 3. ለሁሉም የቤት ማሻሻያ ፈላጊዎች ቢያንስ 4 ዓይነት ወጪ ቆጣቢ "Type Designs" በነፃ ተደራሽ ይደረጋል።

ግብ 6. በ19 ከተሞች (በ8 ሪጀኖሮች ከተሞች እና በ11 መካከለኛ ከተማ አስተዳደሮች) የስማርት ሲቲ ኢንቨስትመንት በመተግበር ዘመናዊ ከተሞችን መገንባት፤

ተግባር 1. የ“አማራ ስማርት ከተሞች ግንባታ” ማሳለጫ ስትራቴጂ ሰነድ እና ተቋማዊ የአሰራርና የአደረጃጀት ጥናት ሰነድ በማዘጋጀት፣ በጥናቱ ላይ ተመስርቶ በክልል ደረጃ እና በ19 ከተሞች የ“ስማርት ከተሞች ግንባታ” ፈፃሚ አደረጃጀት የማቋቋም ስራ ይሰራል።

ተግባር 2. በ19 ከተሞች ወደ ስማርት ሲቲነት መሸጋገራቸውን ለመለካትና እውቅና ለመስጠት የሚያገለግል የመመዘኛ መስፈርት (የትግበራ ማዕቀፍ) ይዘጋጃል።

ተግባር 3. በ19 ከተሞች የመረጃዎችን ቢጋራ የሚያስተዳድርና የሚያቀናጅ የከተማ መረጃ ማዕከል ይገነባል።

ተግባር 4. በ19 ከተሞች ከፍተኛ ፍጥነት ያለው የኢንተርኔት አውታረ መረብ ይዘረጋል።

ተግባር 5. በ19 ከተሞች በሕዝብ መዝናኛ ስፍራዎች ነፃ የዋይፋይ ቀጠናዎች ይገነባሉ።

ተግባር 6. በ19 ከተሞች የከተማ አገልግሎቶች ወደ ዲጂታል (E-Governance) እንዲሸጋገሩ ይደረጋል።

ተግባር 7. በ19 ከተሞች የህዝብ ቅሬታዎችና አስተያየቶች በቀጥታ ለሚመለከተው አካል የሚደርሱባቸው የስልክና የድረ-ገጽ መተግበሪያዎች ይዘረጋሉ።

ተግባር 8. በ19 ከተሞች በካሜራና በሴንሰር የታገዘ ስማርት የትራፊክ ቁጥጥር ስርዓት ይዘረጋል።

ተግባር 9. በ8 ከተሞች የነዋሪዎችን ደህንነት ለመጠበቅና ወንጀልን ለመከላከል የሚያስችሉ የደህንነት ካሜራዎች (CCTV) ይገጠማሉ።

ተግባር 10. በ19 ከተሞች ለፈጠራ ስራዎችና ለቴክኖሎጂ ጅማሮዎች ምቹ የኢንኩቢሽን ማዕከላት ይገነባሉ።

ተግባር 11. በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች የአንድ ማዕከል አገልግሎት (One-Stop Center) ማልማት እና ዲጂታል የከፍያ አማራጮች ይዘረጋሉ።

ግብ 7. የአረንጓዴ ከተሞች ኢኒሽቲቭን አጠናክሮ በማስቀጠል በ728 ከተሞች 34,800,000 ቸግኞችን በመትከል 2,000 ሄ/ር አዲስ አረንጓዴ ቦታዎችን ማልማት፤

ተግባር 1. በ227 ከተሞች በፕላን የተመደቡ 3,398 ነባር የይዘታ ማረጋገጫ ካርታ የተሰራላቸው የአረንጓዴ ቦታዎች መረጃ ይያዛል።

ተግባር 2. በ301 ከተሞች በፕላን የተመደቡ 1,481 አረንጓዴ ቦታዎችን በመለየት የይዘታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲሰራላቸውና ለተመደበላቸው አላማ እንዲውሉ ይደረጋል።

ተግባር 3. በፕላን ከተቀመጡ አረንጓዴ ቦታዎች ውስጥ ከዚህ በፊት የተሰራውን ጨምሮ 4,879 (30 በመቶ) የሚሆኑ ቦታዎች የይዘታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲኖራቸው ይደረጋል።

ተግባር 4. በ675 ከተሞች 2,574,268 (50% ሴቶች) የህብረተሰብ ክፍል በአረንጓዴ አሻራ ትግኝ ተከላ ላይ በማሳተፍ 34,800,000 ቸግኞችን በመትከል 1,935 ሄ/ር አዲስ አረንጓዴ ቦታዎች እንዲለሙ ይደረጋል።

ተግባር 5. በ673 ከተሞች የለሙ 8,496 ሄ/ር ነባር አረንጓዴ ቦታዎች ቀጣይነታቸውን ለማረጋገጥ ተገቢው እንክብካቤ (ጥሰት እንዳይፈጸምባቸው ጥበቃ ማድረግ፣ ውሃ ማጠጣት፣ ኮምፖስት፣ ኩትኳቶና ከርከማ እንዲያገኙ ማድረግ፣ ያረጁትን ማስወገድ) ይደረጋል።

ተግባር 6. በ44 ከተሞች 116 በሄ/ር የሚሆኑ የወንዝ እና ሀይቅ ዳርቻዎችን በስታንዳርድ ዲዛይን በአረንጓዴ የማልማት እና የማስዋብ ስራ ይሠራል።

ተግባር 7. በ300 ከተሞች የሚኖሩ 25,700 የመንግስትና የግል እንዲሁም የእምነት ተቋማት ግቢና አካባቢያቸውን በ50 ሜትር ራዲየስ እና 293,000 የሚሆኑ ከተማ ነዋሪዎች መኖሪያ ቤታቸውን በ20 ሜትር ራዲየስ በስታንዳርድ ዲዛን በአረንጓዴ እንዲያለሙ ይደረጋል።

ተግባር 8. በ85 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 መሪ መዘጋጃ ቤቶች 234 (በእያንዳንዱ ከተማ ቢያንስ 1) ስታንዳርዳቸውን የጠበቁ የህዝብ መናፈሻ ፓርኮች እንዲለሙ ይደረጋል።

ተግባር 9. በ140 ከተሞች ለሚገኙ 286 ነባር የመዝናኛ ፓርኮች እንክብካቤ ይደረጋል።

ተግባር 10. በ85 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 መሪ መዘጋጃ ቤቶች 234 (በእያንዳንዱ ከተማ ቢያንስ 1) ስታንዳርዳቸውን የጠበቁ ቸግኝ ጣቢያዎች እንዲለሙ ይደረጋል።

ተግባር 11. በ186 ከተሞች ለሚገኙ 255 ነባር ቸግኝ ጣቢያዎች እንክብካቤ ይደረጋል።

ግብ 8. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በግሉ ዘርፍ የፋይናንስ አቅም የሚገነቡ ፕሮጀክቶችን በመለየትና በመተግበር የመስረተ ልማት እና የአገልግሎት አቅርቦትን ማሻሻል፤

ተግባር 1. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (Public-Private Partnership - PPP) የሕግ ማዕቀፍ ማዘጋጀትና የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል፡፡

ተግባር 2. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስትና የግል ባለሀብት አጋርነት ማዕቀፍ የሚከናወኑ ፕሮጀክቶችን በመለየት እንዲተገበሩ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስት እና በግል ባለሀብቶች (PPP) ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸው ቤቶች የሚገነቡበት አሰራር ይመቻቻል፡፡

ተግባር 4. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የከተማ ኮሪዶር ልማት፣ የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት፣ የቤት ልማት፣ የጭቃ ቤት ቅነሳ እንዲሁም የአረንጓዴ ከተማ ኢንቨስትሞንት በመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (PPP) ማዕቀፍ እንዲተገበሩ ይደረጋል፡፡

ተግባር 5. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (PPP) ከላይ ለተገለፁት ኢንቨስትሞንት ማስፈጸሚያ የሚሆን 2.2 ቢሊዮን ብር ገቢ ይሰበሰባል፡፡

ግብ 9. በከተሞች ደረጃቸውን የጠበቁ 15 ሞዴል የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች እና 259 የመኖሪያ አካባቢ የህፃናት መጫወቻ አረንጓዴ ስፍሎችን ማቋቋምና ማስፋፋት፤

ተግባር 1. በተቋሙ የህፃናት ማቆያ አገልግሎት የማቋቋም ስራ ይሰራል፡፡

ተግባር 2. እንደ የከተሞች ባህሪ ደረጃቸውን በጠበቀ መልኩ እና አካል ጉዳተኛ ህፃናትን ያማከለና ምቹ የሆነ የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች ግንባታ ዲዛይን (child-centered, comfortable, and safe playground designs) ይዘጋጃል፡፡

ተግባር 3. በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞችና በ7 የዞን መቀመጫ ከተሞች ደረጃቸውን የጠበቁ 15 ሞዴል የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች (model playgrounds) ይገነባሉ፡፡

ተግባር 4. በ85 ከተማ አስተዳደሮችና በ149 መሪ ማዘጋጃ ቤት ከተሞች 259 የመኖሪያ አካባቢ የህፃናት መጫወቻና መዝናኛ አረንጓዴ ቦታዎች (neighborhood playgrounds and recreational areas) እንዲለሙና እንዲቋቋሙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 5. ለህፃናት መጫወቻ ቦታዎች (playgrounds) የብቃት ማረጋገጫ ስታንዳርድ ይዘጋጃል፡፡

ግብ 10. በምግብ ዋስትና ፕሮግራም ባልታቀፉ 64 ከተማ አስተዳደሮች ከድህነት ወለል በታች ያሉ 60,900 ዜጎችን በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በማሳተፍ 326,748,599 ብር ገቢ እንዲያገኙና ኑሯቸውን እንዲያሻሽሉ ማድረግ፤

ተግባር 1. በ64 ከተማ አስተዳደሮች የተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ሥራዎች ተጠቃሚዎች መመልመያ መስፈርት በማዘጋጀት ከድህነት ወለል በታች ያሉ 60,900 ተጠቃሚዎችን የመለየትና የመመልመል ስራ ይሰራል፡፡

ተግባር 2. በ64 ከተማ አስተዳደሮች በጊዜያዊነት ለከተማ ግብርና ዘርፍ የሚውል 435 ሄ/ር መሬት እንዲዘጋጅ በማድረግ 43,500 ተጠቃሚዎች በከተማ ግብርና በማስማራት 203,983,462 ብር ገቢ እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በ64 ከተማ አስተዳደሮች ከከተማ ግብርና ውጭ ባሉ ገቢ ማስገኛ ስራዎች (በማኑፋክቸሪንግ፣ በአገልግሎት፣ በንግድ፣ በኮንስትራክሽንና በእደ ጥበብ ወዘተ) 17,400 ተጠቃሚዎችን በማስማራት 122,765,137 ብር እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 4. በ64 ከተማ አስተዳደሮች በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ሥራዎች የተሰማሩ ተጠቃሚዎችን የሚከታተልና የሚደግፍ ኮሚቴ ይደራጃል፡፡

2.1.4 የአባይት ተግባራት ዋና ዋና ግቦችና ተግባራት (14 ግቦች)**የትኩረት መስክ 3. የከተማ-ገጠር ትስስር እና አካታተም**

ግብ 1. የከተማ-ገጠር ትስስርን በማጠናከር በክልሉ የተመጣጠነ የአካታተም ሥርዓት እንዲኖር እና የከትመት ምጣኔን በ2018 ካለበት 22.77% በ2019 ወደ 23.45% ማሳደግ፤

ተግባር 1. በክልሉ ያለውን የከተማ የህዝብ አሰፋፈር እና የአካታተም ስርዓት በተመለከተ 1 ጥናት እንዲጠና ይደረጋል፡፡

ተግባር 2. የከተማና የገጠር ልማት ትስስር መማከርን ማቋቋሚያ የህግ ማዕቀፍ በማዘጋጀት በ85 ከተሞች እንዲተገበር ከትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የከተማና የገጠር ልማት ዕቅዶችን በተቀናጀ መልኩ በማዘጋጀት እንዲተገበር ከትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡

ተግባር 4. በክልሉ ከሚገኙ 728 ነባር ከተሞች መካከል በአቅራቢያቸው ወዳለ ትልቅ ከተማ ሊዋሀዱ የሚችሉ 10 ከተሞችን በጥናት በመለየት እንዲዋሀዱ ይደረጋል፡፡

ተግባር 5. በጥናት ላይ ተመስርቶ የከተማነት መስፈርቱን የሚያሟሉ 10 የገጠር የአገልግሎት መስጫ ማዕከላት የከተማነት እውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 6. ከተሞችን በፈርጅ የማደራጀት ስርዓቱን በማጠናከር 5 ከተሞች ወደ ከተማ አስተዳደር፣ 9 ከተሞች ወደ መሪ ማዘጋጃ እና 19 ከተሞች ወደ ንዑስ ማዘጋጃ የፈርጅ ለውጥ እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡

ተግባር 7. ከሚመለከተው አካል ጋር በመሆን በ8ቱ ሪጀዮፖሊታን ከተሞች በ25 ዓመቱ ወደ ፊት ለሚያሳዩት ዕድገትና ለኢንቨስትመንት ምቹ ሁኔታን ለመፍጠር የከተማና የገጠር ድንበርን በጥናት ላይ ተመስርቶ የአስተዳደር ወሰን የመከለልና የማዕደቅ ስራ ይሰራል፡፡

ግብ 2. በ100 ከተሞች የማዘጋጃቤታዊ የአገልግሎት አሰጣጥን በማሻሻልና በማዘመን የተገልጋዮችን የዕርካታ መጠን በ2018 ከነበረበት 62% በ2019 ወደ 70% ማሳደግ፤

ተግባር 1. በ100 ከተሞች (85 ከተማ አስተዳደሮችና 15 መሪ ማዘጋጃቤት ከተሞች) ሁሉም የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች ስታንዳርድ ተዘጋጅቶላቸው እንዲተገቡ ይደረጋል፡፡

ተግባር 2. በ100 ከተሞች ስታንዳርድ ለወጣላቸው የከተማ አገልግሎቶች የዜጎች ቻርተር የማዘጋጀት፣ ለዜጎች ተደራሽ የማድረግና አገልግሎቱም በስታንዳርዱ መሰረት ይሰጣል፡፡

ተግባር 3. የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ አፈፃፀም ምዘና ለማካሄድ የሚያስችሉ ቁልፍ የምዘና መለኪያዎችን (Key Performance Indicators) በማዘጋጀት 50 ከተማ አስተዳደሮች ምዘና በማካሄድ ለከተሞቹ ግብረ መልስ ይሰጣል፡፡

ተግባር 4. የሙያ ስታንዳርድ፣ ሥርዓተ-ትምህርትና የምዘና መሳሪያ በተዘጋጀላቸው 6 የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች በ4 ከተማ አስተዳደሮች 4 አዳዲስ የምዘና ጣቢያዎች እንዲፈራጁና ስራ እንዲጀምሩ ይደረጋል፡፡

ተግባር 5. የሙያ ስታንዳርድ፣ ሥርዓተ-ትምህርትና ምዘና በተዘጋጀላቸው 6 የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች ላይ 6 መዛኞችና 30 የኢንዱስትሪ አሰልጣኞች እንዲዘጋጁ ይደረጋል፡፡

ተግባር 6. በ4 ከተማ አስተዳደሮች በማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት መስኮች አገልግሎት ለመስጠት የተሰማሩ 200 (70% ሴቶች) አመራሮችንና ባለሙያዎችን በአሴት ማኔጅመንት፣ በቤቶች ማስተላለፍ፣ በቁራ፣ በእሳት አደጋ፣ በህብረተሰብ ተሳትፎ፣ በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አሰባሰብ፣ በአረንጓዴ ልማት በማሰልጠን ብቃታቸው በምዘና ተረጋግጦ እውቅና እየተሰጠ ወደ ስራ እንዲሰማሩ ይደረጋል፡፡

ተግባር 7. የቁራ ግንባታ ባለባቸው ነባር 45 እና በዚህ አመት 15 ተጨማሪ ከተማ አስተዳደሮች ደረጃውን የጠበቀ የቁራ አገልግሎት እንዲሰጥ ድጋፍና ከትትል ይደረጋል።

ተግባር 8. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የዘላቂ ማረፊያ፣ የገበያ ቦታና የንግድ ቤቶች እንዲሁም የመንገድ መብራት አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ተግባር 9. በ3 ሪፂዮ-ፖሊታን ከተማ አስተዳደሮች (ደ/ብርሃን፣ ጎንደርና ኮምቦልቻ) በገበያ ቦታና በንግድ ቤቶችና በመንገድ መብራት አገልግሎት አሰጣጥ ላይ የዳሰሳ ጥናት ይካሄዳል።

ተግባር 10. በቁራ፣ በዘመናዊ ዘላቂ ማረፊያ፣ በገበያ ቦታና በንግድ ቤቶች እንዲሁም በመንገድ መብራት አገልግሎት ስራዎች ዙሪያ በተሞክሮነት የሚወሰድ አሰራር ተለይቶ በ85 ከተማ አስተዳደሮች እንዲሰፋ ይደረጋል።

ተግባር 11. በ3 ሪፂዮ-ፖሊታን ከተሞች በጥናት ላይ ተመስርቶ የተመረጡ የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች (የቁራ፣ የደረቅ ቆሻሻ አወጋገድ ወዘተ) በግል ባለሀብቶች በኩል እንዲሰጡ ይደረጋል።

ተግባር 12. የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርድ በሚተገበርባቸው 85 ከተማ አስተዳደሮች እና በ14 መሪ ማዘጋጃቤቶች የተገልጋዩ ዕርካታ 70 በመቶ መድረሱ በጥናት ይረጋገጣል።

ተግባር 13. በ99 ከተሞች የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዶች አተገባበር፣ የአሰራር ግልጽነት፣ የመረጃ ግልጽናትና ተደራሽነት፣ በአጠቃላይ የአገልግሎት አቅርቦት መሻሻል ከትትልና ድጋፍ በማድረግ ለከተሞቹ ግብረ መልስ ይሰጣል።

ግብ 3. ከተሞች ለመስረተ-ልማትና አገልግሎት እቅርቦት የሚያስፈልጋቸውን ወጪ በራሳቸው የመሸፈን አቅም በ2018 ከነበረበት 50% በ2019 ወደ 60% ማድረስ፤

ተግባር 1. በክልሉ ከተሞች የልማት ፋይናንስ ማጠናከሪያ ስርዓት ላይ የአሰራር ማሻሻያ ለማድረግ ግብዓት የሚሆን 1 ጥናት እንዲጠና ይደረጋል።

ተግባር 2. በ642 ከተሞች ገቢ መሰብሰብ ባለባቸው 59 የገቢ አርዕስቶች አገልግሎት ገቢ የመሰብሰብና የመጠቀም አቅማቸው 35.193 ቢሊዮን እንዲደርስ ይደረጋል።

ተግባር 3. ከተሞች ለመስረተ-ልማትና አገልግሎት እቅርቦት የሚያስፈልጋቸውን ወጪ 60 በመቶ በራሳቸው ገቢ መሸፈናቸውን በጥናት የማረጋገጥ ስራ ይሰራል።

ተግባር 4. የከተሞችን የፋይናንስ አጠቃቀም ውጤታማነትን ለማሳደግና ብክነትን ለመከላከል 200 የማዘጋጃቤት ከተሞች የፋይናንስ አጠቃቀማቸውን አዲት እንዲያስደርጉ ይደረጋል።

ተግባር 5. በበጀት ዘመኑና ከባለፉት ዓመታት በአዲት የተገኘው የገንዘብ ጉድለት 100% ተመላሽ ይደረጋል።

ተግባር 6. በተመረጡ 5 የክልሉ ከተሞች ከሌሎች ሀገሮች ከተሞች ጋር እህትማማች እንዲፈጥሩ እና የልማት አቅማቸው እንዲጎለብት ይደረጋል።

የትኩረት መስክ 4. የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኔት

ግብ 4. በ18 ከተሞች በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ 185,297 ዜጎችን የምግብ ዋስትና ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማድረግ የከተማ ድህነትን መቀነስ፤

ተግባር 1. በከተሞች የሚገኙ የመስራት አቅም የሌላቸውና ለማህበራዊ ችግር ለተጋለጡ 36,672 ዜጎች (የአካል ጉዳተኞች፣ አረጋውያን፣ የአዕምሮ ህመማን እና ህጻናት) የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል።

ተግባር 2. በ18 ከተሞች 148,625 የመስራት አቅም ያላቸውና ከድህነት ወለል ቢታች የሚገኙ ዜጎች የከተሞችን ገጽታ ሊቀይሩ በሚችሉ የማህበረሰብ አቀፍ ስራዎች በማሳተፍ የምግብ ዋስትናቸው ይረጋገጣል።

ተግባር 3. የከተሞች ሴፍቲኔትና የሥራ ፕሮጀክት ተጠቃሚ ከተሞች ለ594,552 ሕዝብ የግንዛቤ ማስጨበጥ ሥራ ይሰራል።

ተግባር 4. የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ገቢ በሚያስገኝ ሥራ ላይ ተሰማርተው በዘላቂነት ኑሮአቸውን እንዲያሻሽሉና ተነሳሽነታቸው እንዲጨምር ከሚያገኙት ወርሃዊ ክፍያ 20% (283,576,028 ብር) እንዲቆጥቡ ይደረጋል።

ተግባር 5. በአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ ተሳታፊ የሆኑ 49,044 የቤተሰብ ተጠሪዎች በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በማሰማራት 197,064,800 ብር ገቢ እንዲሰበሰብና ከተገኘው ገቢም 97,965,400 ብር እንዲቆጠብ ይደረጋል።

ተግባር 6. ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት ለ148,625 የአካባቢ ልማት እና ለ36,672 የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች የማኅበራዊ አገልግሎት ትስስር ይፈጠርላቸዋል።

ተግባር 7. ከፕሮግራሙ ተመርቀው ለወጡ 32,068 የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ስራ ማስጀመሪያ የሚሆን 519,501,600 ብር ግራንት ፈንድ እንዲተላለፍ ይደረጋል።

ተግባር 8. የዘላቂ ኑሮ ማሻሻያ ድጋፎችን ያጠናቀቁ 32,080 የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ተመርቀው ከፕሮግራሙ እንዲወጡ ይደረጋል።

የትኩረት መስክ 5:- የከተማ ጽዳት እና አረንጓዴ ልማት

ግብ 5. በ728 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ለ2,573,897 (50% ሴቶች) የህ/ሰብ ክፍሎች ግንዛቤ በመፍጠር በጽዳት ስራ ላይ እንዲሳተፍ ማድረግ፤

ተግባር 1. በ728 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ስራ ላይ ነዋሪው በቀጥታ ተሳታፊ እንዲሆን የሚያስችል የህዝብ ንቅናቄ ሰነድ በማዘጋጀትና ለ2,573,897 (50% ሴቶች) የከተማ ነዋሪ የህብረተሰብ ክፍል ግንዛቤ በመፍጠር ወርሃዊ የጽዳት ቀን ወስኖ መንገዶችን፣ የውሃ ማፋሰሻ ቦታዎችን፣ የገበያ ቦታዎችን፣ የህዝብ ፓርኮች እና ሌሎች የህዝብ መጠቀሚያ ቦታዎችን በማፅዳት ስራ ላይ እንዲሳተፍ ይደረጋል።

ተግባር 2. በ728 ከተሞች የሚሆኑ የሚኖሩ 862,130 ግለሰቦች አስከ 20 ሜትር እና 107,876 ተቋማት አስከ 50 ሜትር ርቀት ግቢያቸውንና አካባቢያቸውን እንዲያጸዱ ይደረጋል።

ተግባር 3. በ218 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ የተሰማሩ 422 ነባር ማህበራትን በማጠናከር እና ማህበር በሌላቸው 70 ከተሞች ደረቅ ቆሻሻ የሚያስወግዱ 132 አዲስ ማህበራትን በማደራጀት ቆሻሻን በአግባቡ የማስወገድ ስራ ይሰራል።

ተግባር 4. በ97 ከተሞች 707 አዲስ እና በ95 ከተሞች የሚገኙ 3,534 ነባር የመንገድ ላይ ደረቅ ቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫቶች ተቀምጠው ተገቢውን አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል።

ተግባር 5. በ267 ከተሞች ከሚመነጨው 2,227,672 ሜትር ኪዩብ ቆሻሻ 67 በመቶ የሚሆነው በተገቢው ቦታ እንዲወገድ ይደረጋል።

ተግባር 6. በ126 ከተሞችና ከ/ከተሞች ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅንጅት በመስራት የግንባታ ፍርስራሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ በአግባቡ እንዲወገድ ይደረጋል።

ተግባር 7. በቂ የቆሻሻ ማስወገጃ ተሽከርካሪ የሌላቸው 120 ከተሞች 1 የቆሻሻ ማስወገጃ ተሽከርካሪ እንዲያሟሉ ይደረጋል።

ተግባር 8. በ92 ከተሞች የሞዴል መንደር መመልመያ መስፈርትን መሰረት በማድረግ በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ሞዴል የሆኑ 173 መንደሮች እንዲፈጠሩ ይደረጋል።

ተግባር 9. በ30 አዲስ ከተሞች ቀጣይነት ያለው የደረቅ ቆሻሻ አገልግሎት ፋናንስ ስርዓት እንዲኖራቸው እና የፋይናንስ ስርዓት ያላቸው 147 ነባር ከተሞች እንዲጠናከሩ ይደረጋል።

ተግባር 10. ቋሚ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ የሌላቸውን 261 ከተሞች በመለየት ከሰውና እንስሳት ንክኪ ነጻ የሆነ ጊዜያዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል።

ተግባር 11. በ6ቱ ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች 12 (በአንድ ከተማ 2) ራሱን የቻለ የቅብብሎሽ ጣቢያ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል።

ተግባር 12. ከሚመለከታቸው አጋር አካላት ጋር በመቀናጀት በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች ራሱን የቻለ የአደገኛ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል።

የትኩረት መስክ 6. ተደራሽ የቤት ልማት እና አስተዳደር

ግብ 6. በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶች እና 48,191 የግል የኪራይ ቤቶች አስተዳዳር በህግ አግባብ እንዲመራ ማድረግ፤

ተግባር 1. በከተሞች 4,000 የመንግስት፣ 19,000 ኮንዶሚኒየም፣ 77,000 የግለሰብ ቤቶች በድምሩ 100,000 ቤቶች በዘመናዊ መረጃ ቋት እንዲደራጁ ይደረጋል።

ተግባር 2. በ250 ከተሞች የመኖሪያ ቤቶችን መረጃ በቤት ባለቤት አይነት የማደራጀት ስራ ይሰራል።

ተግባር 3. በበጀት ዓመቱ 60,561 የመንግስት ቤቶች አዲት የማድረግና መዝግቦ የመያዝ ስራ ይሰራል።

ተግባር 4. በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶችን በየዓመቱ የውል እድሳት ይደረጋል።

ተግባር 5. በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 3,000 ቤቶችን የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲያገኙ ይደረጋል።

ተግባር 6. በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶች የኪራይ ዋጋ እንዲሻሻል ይደረጋል።

ተግባር 7. ያለአግባብ የተያዙ 1,000 ቤቶችን በመንጠቅ ለሚገባቸው ተከራዮች እንዲተላለፍ ይደረጋል።

ተግባር 8. በመንግስት ቤቶች ላይ ህገ ወጥ ተግባር የሚፈጽሙ 400 ተከራዮችን በመለየት እና ርምጃ በመውሰድ የመንግስት የቤቶች አስተዳዳር በህግ አግባብ እንዲመራ ይደረጋል።

ተግባር 9. በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች 48,191 የግል መኖሪያ ቤቶች የአከራይና ተከራይ ውል እንዲይዙ ይደረጋል።

የትኩረት መስክ 7. የተቀናጀ፣ ምርታማ እና ዘላቂ የከተማ መሠረተ ልማት

ግብ 7. በ77 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 ፈርጅ ሶስት (መሪ መዘጋጃ ቤቶች) የሚገነቡ ሁሉም ፕሮጀክቶች የማህበራዊና አካባቢያዊ ደህንነት ማሟላታቸው እየተረጋገጠ እንዲገነቡ ማድረግ፤

ተግባር 1. በ77 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 ፈርጅ ሶስት (መሪ መዘጋጃ ቤት) ከተሞች የሚገነቡ 552 ፕሮጀክቶች ወደ ግንባታ ከመገባቱ በፊት የማህበራዊና አካባቢያዊ ደህንነት የጥናት ሰነድ በማዘጋጀት የግንባታ ይሁንታ ፈቃድ እንዲያገኙ ይደረጋል።

ግብ 8. በከተሞች የመንገድ መስረተ ልማት ግንባታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 20,425 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 22,463.95 ኪ.ሜ ማሳደግ፤

ተግባር 1. በአቅድ ዘመኑ 135 ኪ.ሜ የኩብል ስቶን መንገድ፣ 786 ኪ.ሜ የጠጠር መንገድ፣ 1,200 ኪ.ሜ ፕሮጊያ መንገድ፣ 20 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገድ ግንባታ ይከናወናል።

ተግባር 2. በአቅድ ዘመኑ 248 ኪ.ሜ የጎርፍ መከላከያ ግንብ፣ በቁጥር 20 መለስተኛና ዝቅተኛ ድልድይ፣ በቁጥር 585 የሰላሽ ክልሽርት ግንባታ ይከናወናል።

ግብ 9. በከተሞች የንፁህ መጠጥ ውሀ መስረተ ልማት ዝርጋታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 8,166.12 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 8,906 ኪ.ሜ ማሳደግ፤

ተግባር 1. በአቅድ ዘመኑ 759 ኪ.ሜ የመጠጥ ውሃ፣ 217 ኪ.ሜ ለአረንጓዴ ልማት የሚውል የውሃ መስረተ ልማት ዝርጋታ እና በቁጥር 220 የውሃ ቦኖ እንዲገነባ ይደረጋል።

ግብ 10. በከተሞች የመንገድ መብራት መስረተ ልማት ዝርጋታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 5,978.76 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 6,912.76 ኪ.ሜ ማሳደግ፤

ተግባር 1. በአቅድ ዘመኑ 934 ኪ.ሜ የመንገድ መብራት አቅርቦት መስረተ ልማት ዝርጋታ ይከናወናል።

ግብ 11. በከተሞች የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁና የተለያዩ የማህበራዊ አገልግሎት መስጫ ማዕከላትን መገንባት፤

ተግባር 1. በአቅድ ዘመኑ 2,236 የመስሪያና የመሸጫ ሽፋን ግንባታና አስፈላጊ መስረተ ልማቶች እንዲሟሉ ይደረጋል፡፡

ተግባር 2. በተመረጡ ከተሞች 1 ዘመናዊ እና 15 ጊዜያዊ የቁራ አገልግሎት ግንባታ እና አስፈላጊ መስረተ ልማቶች እንዲሟሉ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በተመረጠ ከተማ 1 የአሳት አደጋ መከላከል ጣቢያና አስፈላጊው መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል፡፡

ተግባር 4. በተመረጡ ከተሞች 2 ዘመናዊ የደረቅ ቆሻሻ ማሰባሰቢያና ማስወገጃ (ላንድ ፊል) መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል፡፡

ተግባር 5. በተመረጡ ከተሞች 325 የጋራ መፀዳጃ ቤት መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል፡፡

ተግባር 6. በ15 ከተማ አስተዳደሮች የገበያ ማዕከላት ግንባታ እንዲከናወንና አስፈላጊው መስረተ ልማት እንዲሟላ ይደረጋል፡፡

ተግባር 7. በተመረጡ ከተሞች 17 የወጣቶች ማዕከላት ተገንብተው አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል፡፡

ግብ 12. በከተሞች የተገነቡ የመንገድ መስረተ ልማቶችን ጥገና በማድረግ ደህንነታቸውን ማስጠበቅ እና የአገልግሎት ዘመናቸውን ማራዘም፤

ተግባር 1. በአቅድ ዘመኑ 26 ኪ.ሜ የኩባል ስቶን መንገድ፣ 554 ኪ.ሜ የጠጠር መንገድ እና 20 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገድ ጥገና ይደረጋል፡፡

ግብ 13. በከተሞች የተገነቡ የመስረተ ልማት አይነቶችን መረጃ በዘመናዊ የመረጃ አያያዝ ስርዓት 100% እንዲደራጅ ማድረግ፤

ተግባር 1. በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተገነቡ 18 የመስረተ ልማት አይነቶችን መረጃ በዘመናዊ የመረጃ አያያዝ ስርዓት 100% እንዲደራጅ ይደረጋል፡፡

ግብ 14. በ728 ከተሞች በህብረተሰብና በመንግስት ቢጋራ በሚከናወኑ የአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ የህብረተሰብ ተሳትፎ ምጣኔው 55% እንዲሆን ማድረግ፤

ተግባር 1. በከተሞች በሚከናወኑና ህብረተሰቡ ሊሳተፍባቸው በሚገቡ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ስራዎች የህብረተሰብ ተሳትፎ ምጣኔው በጥሬ ገንዘብ 20%፣ በጉልበት 20%፣ በቁሳቁስ 15% በድምሩ 55% እንዲደርስ ይደረጋል፡፡

ተግባር 2. በ728 ከተሞች ከህብረተሰብ ተሳትፎ በጥሬ ገንዘብ 2,217,456,000 ብር፣ በጉልበት 2,217,456,000 ብር በቁሳቁስ 1,663,092,000 ብር በድምሩ 6,098,004,000 ብር እንዲሰበሰብ ይደረጋል፡፡

ተግባር 3. በከተሞች በሚከናወኑና ህብረተሰቡ ሊሳተፍባቸው በሚገቡ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ስራዎች 1,971,040 የህብረተሰብ ክፍል በጉልበት እንዲሳተፍ ይደረጋል፡፡ ከዚህ ውስጥ የሴቶች ተሳትፎ 50% ይሆናል፡፡

2.1.5 የባለብዙ-ዘርፍ ጉዳዮች እቅድ (2 ግቦች)**ግብ 1. በዘርፉ እቅዶችና የህግ ማዕቀፎች የባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮችን በማካተት 50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች ከልማቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ማድረግ፤**

ተግባር 1. በዘርፉ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ በሚዘጋጁ ዕቅዶች 100% (የሥርዓተ ሥራ፣ የወጣቶች፣ የህጻናት፣ የአካል ጉዳተኞች፣ የአረጋውያን፣ የኤ.ቸ.አይ.ቪ/ኤድስ እና የአካባቢ ደህንነት) ጉዳዮች እንዲካተቱ ይደረጋል፡፡

ተግባር 2. በዘርፉ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ በሚዘጋጁ እቅዶችና የአፈፃፀም ሪፖርቶች የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች መካተታቸውን በየኅዳር ወር በሪፖርት ግብረ-መልስ ይሰጣል፡፡

ተግባር 3. በከተሞች በህብረተሰብ ተሳትፎ በሚከናወኑ የአካባቢ ልማት ስራዎች፣ በስራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ 50% እንዲሁም የወጣቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ 70% ይደርሳል፡፡

ተግባር 4. በተቋሙ እስከታችኛው መዋቅር ድረስ በአመራር ግንባታና ስምሪት (በተቋም/የሥራ ክፍል መሪነት እና ውሳኔ ስጭነት ደረጃ) 50% ሴቶችና ወጣቶች እንዲሁም በትምህርትና ስልጠና 50% ሴቶች ድርሻ እንዲኖራቸው ይደረጋል።

ተግባር 5. በከተሞች የመሠረተ ልማት ግንባታና ዲዛይኖች የአካል ጉዳተኞችንና የአረጋጋዊያንን ልዩ ፍላጎት 100% እንዲያሟሉ ይደረጋል።

ተግባር 6. በዘርፉ እስከ ታችኛው መዋቅር ድረስ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስን ስርጭት ለመከላከልና መቆጣጠር የሚያስችል 4 ጊዜ የሥራ ላይ ወይይት ማድረግና በተቋሙ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ፈንድ ተጠቃሚ ለሆኑ 2 ግለሰቦች ድጋፍ ይደረጋል።

ተግባር 7. በተቋሙ የህፃናት ማቆያ አገልግሎት የማቋቋም ስራ እና ለአካል ጉዳተኛ ሰራተኞችና ተገልጋዮች ምቹ የስራ ሁኔታና አካባቢ ይፈጠራል።

ግብ 2. ከተሞች ተፈጥሯዊና ሰው ሰራሽ አደጋዎችን የመቋቋምና የመከላከል ዝግጁነት እንዲያሳድጉ በማድረግ የአደጋ ተጋላጭነት በ80% መቀነስ፤

ተግባር 1. በከተሞች ለከፍተኛ የጎርፍ፣ የእሳትና ድንገተኛ አደጋ... ወዘተ. ጥቃት ተጋላጭነት በ80% እንዲቀንስ ይደረጋል።

ተግባር 2. አደጋዎች በሚነሱበት ጊዜ ሊያስከትሉት የሚችሉት የጉዳት መጠን በ50% እንዲቀንስ ይደረጋል።

ተግባር 3. አደጋዎችን መቋቋም (Resistance)፣ ምልስትና (Response) ማገገሚያ (Recovery) ጊዜ በ50% እንዲቀንስ ይደረጋል።

2.1.6 የስራ እድል ፈጠራ እቅድ (1 ግብ)

ግብ 1. በከተሞች በሚከናወኑ የልማት ስራዎች ለ342,616 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚና ጊዜያዊ የስራ እድል በመፍጠር የከተማ ሥራ አጥነትን መቀነስ፤

ተግባር 1. በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ አዲስ ማህበራትን በማደራጀት ለ2,096 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል።

ተግባር 2. በኮምፖስት ዝግጅት ለ220 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል።

ተግባር 3. በአረንጓዴ ልማትና ዉበት ስራዎች ለ6,300 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል።

ተግባር 4. በቤት ልማት ስራዎች ለ63,000 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ጊዜያዊ የሥራ እድል ይፈጠራል።

ተግባር 5. በመሰረተ ልማት ግንባታ ስራዎች 120,000 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ስራ እድል ይፈጠራል።

ተግባር 6. በ85 ከተማ አስተዳደሮች በኮሪደር ልማት ለ121,000 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ጊዜያዊ የስራ ዕድል ይፈጠራል።

ተግባር 7. በአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ግንባታ ሂደት ለ30,000 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ጊዜያዊ ስራ እድል ይፈጠራል።

2.2 የማስፈጸሚያ ስልቶች፣ ስጋቶች እና እሳቤዎች

2.2.1 የማስፈጸሚያ ስልቶች

1. ዘመናዊ የመረጃ ሥርዓት እና ተቋም መገንባት፡- ዘመናዊ ቴክኖሎጂን በመጠቀም አገልግሎት አሰጣጥን የማዘመን (ኢ-ገቢናንስ) እና በሰፍተዊና የታገዘ ሁሉን አቀፍ የመረጃ ሥርዓት መገንባት፤ ከዚህም አኳያ የከተማ ነዋሪ ህዝብ ቁጥርና የወሳኝ ኩነቶች መረጃ ስርዓት እና ዘመናዊ የቤት መረጃ አያያዝና አስተዳደር ስርዓት በመዘርጋት የደንበኛ ሰነዶች 100% ወደ ዲጂታል መረጃ እንዲቀየሩ ማድረግ፤ ሁሉም ከተሞች እርስ በእርሳቸውና ከክልል ጋር በመረጃ ኔትወርክ እንዲገናኙ ማድረግ፤ ለከተማ አመራሮችና ባለሙያዎች ተከታታይ የእቅድ ግንባታ ስራዎችን በማከናወን የማስፈጸምና የመፈጸም እቅድ ማሳደግ፤

2. **የከተማ - ገጠር ትስስር እና አካታታም፡-** በከተሞች የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥን ቀልጣፋና ተደራሽ ለማድረግ እንዲቻል በጥናት ላይ ተመስርቶ ተቋማዊ አደረጃጀት፣ የሰው ሀይል ስምሪት እና ተደራሽ የህግ ማዕቀፎች በአዲስ እንዲዘጋጁ እና እንዲሻሻሉ ማድረግ፤ የከተሞች ያልተማከለ ተቋማዊ አደረጃጀት እና አስተዳደርን ተግባራዊ ማድረግ፤ ከተሞች ሚናቸውን የሚመጥን እና የሚያጠናክር አደረጃጀትና የአገልግሎት ስታንዳርድ እንዲኖራቸው ማድረግ፤ ቀልጣፋ፣ ውጤታማ፣ ተደራሽ፣ ግልጽ፣ ኃላፊነትና ተጠያቂነት ያለበት የአገልግሎት አሰጣጥ ሥርዓት መዘርጋት፤ የከተሞችን እምቅ የገቢ አቅም መስረት በማድረግ ሀብት አሰባሰባቸውን ጥራት ባለው የገቢ ማሳደጊያ ዕቅድ እንዲመሩ የተጀመረው ስርዓት ጥልቀትና ጥራት አግኝቶ እንዲሰፋ ማድረግ፤ በከተማ ልማት ስራዎች ላይ የህብረተሰቡ ተሳትፎና ተጠቃሚነት ግልጽነት፣ ተጠያቂነት እና ውጤታማነት ባለው አኳኋን እንዲመራ የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት የሕብረተሰቡን ተሳትፎ እና ባለቤትነት ማሳደግ፤ የከተማ ፕላን ዝግጅትና ትግበራ ግልጽነት፣ ተጠያቂነት እና ውጤታማነት ባለው አኳኋን እንዲመራ የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋት የተመረጡ ማስፈጸሚያ ስልቶች ናቸው፡፡
3. **የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኒት፡-** በምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኒት ፕሮጀክት ባልታቀፉ ከተሞች የምግብ ዋስትና ትግበራውን የሚያስተባብር ተቋማዊ አደረጃጀትና የአሰራር ስርዓት መዘርጋት፤ ከድህነት ወለል በታች ያሉ ዜጎች በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች የሚሰማሩባቸው አማራጮች በጥናት መለየት፤ በዘርፉ ስራዎች አጋርነትና ቅንጅታዊ አሰራር የሚጎለብትበትን እና በከተሞች የምግብ ዋስትና ፈንድ በማቋቋም የምግብ ዋስትና ፕሮግራም ተደራሽ ማድረግ፤ በአካባቢ ልማት የተሰማሩ ተጠቃሚዎች በኑሮ ማሻሻያ ፕሮግራም እንዲታቀሱ በማድረግ የራሳቸውን ስራ እንዲጀምሩ ማድረግ የሚሉት ዋና ዋናዎቹ የዕቅድ ማስፈጸሚያ ስልቶች ናቸው፡፡
4. **የከተማ ጽዳትና አረንጓዴ ልማት፡-** ሚዲያዎችን እና ሌሎች አማራጮችን በመጠቀም የህብረተሰቡን ግንዛቤና ተሳትፎ ማሳደግ፤ ቆሻሻን ከምንጩ የመቀነስ፣ መልሶ የመጠቀም እና የመልሶ ኡደት መርሆዎችን ተግባራዊ ማድረግ፤ ከተሞች ባላቸው ሚና መሠረት የቆሻሻ ማሰባሰቢያ፣ መለያ፣ ማጓጓዣ እና ማስወገጃ ጣቢያዎች እንዲኖራቸው ማድረግ፤ በከተሞች በጥናት ላይ የተመሰረተ የደረቅ ቆሻሻ ፋይናንስ ስርዓት መዘርጋት፤ በከተሞች አረንጓዴ መስረተ-ልማት ስታንዳርድ መስረት በእያንዳንዱ ከተማ ቢያንስ አንድ በመንግስት የሚለማ ችግኝ ጣቢያ እንዲኖር ማድረግ፤ የግል ሴክተሩ በሽርክና በአረንጓዴ መሠረተ ልማትና ቆሻሻ አስተዳደር በፋይናንስ አቅራቢነት፣ በግንባታ፣ በጥገና እና አስተዳደር እንዲሳተፉ የሚያበረታታ ስርዓት መዘርጋት ከጽዳትና አረንጓዴ ልማት አኳያ የተመረጡ ማስፈጸሚያ ስልቶች ናቸው፡፡
5. **ተደራሽ የቤት ልማትና አስተዳደር፡-** የነዋሪዎችን የቤት ፍላጎት በጥናት መለየት፤ የለመኖሪያ ቤቶች ተደራሽነትና በጥራት ተፈጻሚነት የተዘጋጁ የህግ ማዕቀፎችንና አሰራሮችን ችግር ፈች እንዲሆኑ ማድረግ፤ አገልግሎት እየሰጡ ያሉና ከደረጃ በታች የሆኑ መኖሪያ ቤቶችን እድሳትና ጥገና ማድረግ እንዲሁም የተጎሳቁሉ የመኖሪያ ቤቶችን በመልሶ ማልማት መቀነስ፤ ለዝቅተኛ ነዋሪዎች ቤት ልማት ፕሮግራም የሚውል ፈንድ ማፈላለግ፤ የሀገር ውስጥና የውጭ ሀገር ኩባንያዎችን በማሳተፍ የተሻሻሉ፣ ወጪ ቆጣቢ እና ፈጣን የግንባታ ዲዛይናችና ቴክኖሎጂዎች ጥቅም ላይ እንዲውሉ ማድረግ፤ በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የታዘዘ የቤቶች አስተዳደርና መረጃ አያያዝ ስርዓት በመዘርጋት የቤቶችን መረጃ 100% በዘመናዊ መረጃ ቋት ማደራጀት የተመረጡ ማስፈጸሚያ ስልቶች ናቸው፡፡
6. **የተቀናጀ፣ ምርታማና ዘላቂ የከተማ መሠረተ ልማት፡-** ለመስረተ-ልማት ግንባታ የአካባቢና ማህበረሰብ ደህንነት የሚያረጋግጥ ሰነድ እንዲዘጋጅ ማድረግ፤ በጂኦሎጂያዊ መረጃ (GIS) የታዘዘ የመሠረተ-ልማት የሀብት ምዝገባና አመራር፣ ግንባታና ኮንትራት ማኔጅመንት ስርዓት እንዲሁም የካፒታል ኢንቨስትመንት ፕላን ማኔጅመንት ሥርዓት መዘርጋት፤ የመሠረተ-ልማት አውታር ባለቤትና ገንቢ ባለድርሻዎች በፕላን ላይ ተመስርተውና ተቀናጅተው እንዲሰሩ ማድረግ፤ የሕብረተሰቡን ተሳትፎ እና ባለቤትነት ማሳደግ እንዲሁም በፕሮጀክት አፈጻጸምና አስተዳደር ላይ የሚሰተዋሉ ችግሮችን በዝርዝር በመለየት ከባለድርሻ አካላት ጋር በመቀናጀት መፍትሔ እንዲያገኙ ማድረግ ከመሠረተ ልማት አኳያ የተመረጡ ማስፈጸሚያ ስልቶች ናቸው፡፡

2.2.2 ስጋቶችና ታሳቢዎች

ስጋቶች:-

- ✓ በወቅታዊ ሁኔታው ምክንያት ክልላዊ ፖለቲካዊ ሁኔታው ያለመረጋጋት፤ በየደረጃው ያለው አመራር በዘመቻ ስራ መጠመድ እና መደበኛ ስራው ለባለሙያ በመተው ተገቢ አመራር የማጣት ስጋት ሊኖር ይችላል፡፡
- ✓ ከሚመለከተው አካል የሚያስፈልገንን የእቅድ ማስፈጸሚያ በጀት በወቅቱና በበቂ መጠን ያለማግኘት እና የማዘጋጀቢታዊ አገልግሎት ገቢ አሰባሰብ በታቀደው ልክ ያለመሆን ስጋት ሊኖር ይችላል፡፡
- ✓ በወቅታዊ የግንባታ ዋጋ ንረትና ተለዋዋጭነት ምክንያት የታቀዱ ፕሮጀክቶችን በፈለግነው ጊዜና ወቅት ጀምረን ያለመጨረስ እድሉ ሰፊ ሊሆን ይችላል፡፡

ታሳቢዎች:-

በእቅዱ የተቀመጡ ዓላማዎችንና ግቦችን ለማሳካት ተገቢነት ያላቸው ተግባራት እና ማስፈጸሚያ ስልቶች የተነደፉ ሲሆን ለዚህ እቅድ ዓላማና ግብ መሳካት አጋዥ የሚሆኑ ሌሎች መልካም አጋጣሚዎችም በታሳቢነት ተወስደዋል፡፡ ለአብነትም:-

- ✓ ከተሜነት የቀጣዩ የዕድገት ማዕከል እንደሚሆን፤
- ✓ የክትመት ፍጥነታችን 5.4 በመቶ እንደሚሆን በዚህ ምጣኔም የይዘታ ቁጥርም እንዲሁም ከገጠር ማዕከላት ወደ ከተማነት የሚደረገው ሽግግር ከፍተኛ እንደሚሆን፤
- ✓ የልማት አጋሮችና የህብረተሰቡ ተሳትፎ እያደገ እንደሚሄድ፤
- ✓ ቅንጅታዊ አሰራር እንደሚዳብርና የመረጃ ልውውጡም ወደ ዲጂታል ደረጃ እንደሚያድግ፤
- ✓ ችግር ፈቺ ቴክኖሎጂ በስፋት፤ በጥራት እና በተመጣጣኝ ወጭ እንደሚቀርብ፤
- ✓ ብቃት ያለውና ሥራ ፈጣሪ የሰው ሃይል አቅርቦት እየሰፋ እንደሚሄድ፤
- ✓ የገጠር-ከተማ ፍልሰት ጤናማ እንዲሆን የገጠር-ከተማ ትስስር በልዩ ትኩረት እንደሚሠራ፤
- ✓ በከተሞች የተጀመሩ ሀገራዊ እና ክልላዊ ኢንቨስትሞች ተጠናክረው እንደሚቀጥሉ፤

2.2.3 የእቅድ ማስፈጸሚያ በጀት

የበጀት ዓይነት		ለ2019 በጀት ዓመት የተመደበ በጀት በብር
መደበኛ	ደመወዝ	87,944,523.00
	ስራ ማስኬጃ	61,996,866.00
	ድምር	149,941,389.00
ካፒታል	ደመወዝ	6,725,388.00
	ስራ ማስኬጃ	24,911,400.00
	ድምር	31,636,788.00
ጠቅላላ ድምር	ደመወዝ	94,669,911.00
	ስራ ማስኬጃ	86,908,266.00
	ድምር	181,578,177.00

ክፍል ሶስት

የአፈፃፀም ክትትልና ግምገማ ስርዓት

በየደረጃው ያሉ ተቋማትና የአመራር አካላት የዚህን ዕቅድ አፈጻጸም በየሩብ ዓመቱ እየተሸነሸ በሚወርደው እቅድ መነሻነት ውጤትን የሚያመለክቱ የክትትልና ግምገማ ሥርዓት በመዘርጋት መከታተልና መደገፍ ይኖርባቸዋል፡፡ ለዚህም በዋናነት የሚከተሉት የክትትል መሣሪያዎች ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

3.1 የእቅድ አፈፃፀም ከትትል ስርዓት

3.1.1 መደበኛ የአፈፃፀም ሪፖርት ልውውጥ ማከናወን

በየደረጃው ካለው የዘርፉ መዋቅር (ከዞን መምሪያዎች፣ ከወረዳ ጽ/ቤቶችና ከከተሞች) እንዲሁም ከሌሎች በቅንጅት ከሚሰሩ ተቋማት ጋር የሚደረገው መደበኛ የአፈፃፀም ሪፖርት ልውውጥ በዕቅድ ዘመኑ ላይ የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦችን መሠረት ያደረገ ሆኖ ውጤት ላይ ያተኮረ፣ የተቀመጠውን ግብ ከአፈጻጸሙ ጋር በማነጻጸር ምን ያህል እንደተሳካ፣ ካልተሳካም ለምን እንዳልተሳካ የሚገልጽ መሆን ይኖርበታል። ሌላው መደበኛ ሪፖርቱ በእቅድ አፈፃፀም ወቅት የታዩ ጠንካራ እና ደካማ ጎኖችን፣ የነበሩ መልካም ተሞክሮዎችንና ቀጣይነታቸውን ለማረጋገጥና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝም ወደ ሌሎች ለማስተላለፍ መከናወን ያለባቸውን ስራዎች እንዲሁም በቀጣይ ትኩረት የሚያሻቸው ጉዳዮችን ያመለክቱ እንዲሆን ይይደረጋል። ከላይ በተገለጸው መሠረት የሚዘጋጀው መደበኛ የዕቅድ አፈፃፀም ሪፖርት በየደረጃው እየተገመገመ ለቀጣይ ግብዓት እንዲሆን በመደበኛነት ለሚመለከታቸው አካላት እንዲደርስ ይደረጋል።

3.1.2 የመስክ ከትትልና ድጋፍ ማከናወን

በዕቅድ ዘመኑ የተቀመጡትን ሥራዎች አፈጻጸም በቀጣይነት ለመከታተል የምንጠቀምበት ሌላው መንገድ የመስክ ከትትልና ድጋፍ ነው። በመሆኑም በእቅድ የተያዙ ፕሮግራሞችን አፈጻጸም በተመለከተ በየደረጃው ባለ የዘርፉ መዋቅር አማካኝነት በተደራጀ መንገድ በሩብ ዓመት 1 ጊዜ በመስክ በአካል ተገኝቶ መደበኛ የመስክ ከትትልና ድጋፍ ይደረጋል። በመስክ ከትትል ወቅት በፕሮግራሞቹ ሥር የሚካሄዱ ፕሮጀክቶችን በመጎብኘት እና ስለአፈጻጸማቸው አግባብነት ካላቸው የዞንና የከተማ አስተዳደር አካላት ጋር አጠቃላይ ውይይት በማካሄድ እንዲሁም በአፈጻጸም ወቅት ያጋጠሙ ችግሮችን በመለየት፣ የጋራ መፍትሄ በማስቀመጥ ወደ ዕቅድ ተቀይረው በማካካሻነት የሚከናወኑ እንዲሆኑ ማድረግ ነው።

3.1.3 የእቅድ አፈፃፀም ግምገማ እና ግብረ-መልስ ስርዓት

3.1.3.1 የአፈፃፀም ምዘናና ግብረ-መልስ ማከናወን

በዕቅድ የያዘናቸው ሥራዎች አፈጻጸም ከምንመዘንባቸው ዘዴዎች መካከል አንዱ ከተዋረድ ተቋማት ጋር በሚደረገው የግብ ክፍፍልና የዕቅድ ማናበብ መሰረት በዓመት 1 ጊዜ የሴክተር ተቋማትን እቅድ መሠረት አድርጎ በተዘጋጀ መመዘኛ መስፈርት መሰረት በዞኖችና በከተሞች በመገኘት የዕቅድ አፈፃፀም ምዘና ማከናወን ነው። የምዘናው ውጤት ሪፖርት ተዘጋጅቶና ውይይት ተደርጎበት ከጸደቀ በኋላ የዘርፉ አፈጻጸም በሚገመገምበት መደበኛ የአፈፃፀም ግምገማ መድረክ (የሴክተር ጉባኤ) ላይ ቀርቦ ውይይት ተደርጎበት ግብረ-መልስ ይሰጣል።

3.1.3.2 መደበኛ የአፈፃፀም ግምገማ መድረክ (የሴክተር ጉባኤ) ማካሄድ

በክልሉ ቢሮ፣ በከተሞች እና አጋር አካላት መካከል የሚካሄድ መደበኛ የአፈፃፀም ግምገማ መድረክ (የሴክተር ጉባኤ) አንዱ የዕቅድ አፈጻጸም የምንገመገምበት ዘዴ ሲሆን በቢሮው አመቻችነት የሚካሄድ የጋራ የምክክርና የአፈፃፀም ግምገማ መድረክ ነው። የጋራ መድረኩ በቢሮው ሥር የሚገኙ የከተማና መስረተ ልማት ዘርፍ ተቋማት (ዞኖች እና ከተሞች) በዕቅድ አፈጻጸም ወቅት ያጋጠሟቸውን ችግሮች በተመለከተ መፍትሔ በጋራ ለማፈላለግ፣ የሚጠበቁ ድጋፎችን በተገቢው መንገድ መስጠታቸውን ለማረጋገጥ፣ ጉድለት በታየበት አካባቢ ለማጠናከር፣ ግብረ-መልስ ለመስጠት እና የተሻሉ ተሞክሮዎችን ለይቶ በማውጣት ለመማማር የሚቻልበት ነው።

3.2 ማጠቃለያ

በዚህ እቅድ የተቀመጡ ዋና ዋና ግቦችን ለማሳካት በቀጣይ የልማት ምዕራፎች ከሚኖረው ሥራ ስፋትና ትኩረት አንጻርም አደረጃጀቱን የማጠናከር እና በቀጣይነትም አቅም የማሳደግ ሥራ እንደሚሠራ ይጠበቃል።

የከተማን ፈጣን እድገት ሊመራ የሚችል የከተማ አመራር መፍጠር፣ የከተሞችን መ/አስተዳደር እና አቅም ግንባታ ሥራዎችን ማጠናከር፣ የከተሞች አረንጓዴ ልማት፣ ጸዳትና ውበት ሥራዎችን ማጠናከር፣ የከተማ ቤት ልማትና አስተዳደር ሥራዎችን ማጠናከር፣ የተቀናጀ የከተማ መስረተ - ልማትና አቅርቦት ሥራዎችን ማሳደግ እንዲሁም የከተማ ገቢ አሰባሰብና አጠቃቀምን ማሻሻል ያስፈልጋል። በዚህ መስረትም የተቋም አቅም ግንባታ ሥራን አጠናክሮ በመስራት ለተልዕኮ ዝግጁ የሚያደርግ ቅድመ ሁኔታ አሟልቶ ወደ አፈጻጸም እንደሚገባ ታሳቢ ተደርጓል።

3.3 የ2019 በጀት ዓመት ዕቅድ ድርጊት መርሃ ግብር

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
I	የማስፈጸም አቅም ግንባታ (የቁልፍ ተግባር) ዕቅድ						
1	ዘመናዊ የመረጃ ሥርዓት እና ተቋም ግንባታ						
ግብ 1	የአሻጋሪ ዕድገትና ዘላቂ ልማት ዕቅድ ማዘጋጀት፣ ከፈፃሚና ባለድርሻ አካላት ጋር መግባባት መፍጠር እና ለተፈፃሚነቱ አስፈላጊውን ክትትልና ግምገማ ማድረግ፤						
1.1	በየደረጃው ጥራት ያለው እና የአካባቢን አቅም መሰረት ያደረገ የ2019 በጀት ዓመት የአሻጋሪ ዕድገትና ዘላቂ ልማት እቅድ ይዘጋጃል፡፡	የተዘጋጀ ጥራቱን የጠበቀ የእቅድ ሰነድ	1	1			
1.2	ከተሞች የክልሉ የኢኮኖሚ ሞተር መሆን እንዲችሉ በ8ቱ ሪጀንሊታንት ከተሞች የ25 ዓመት የአሻጋሪ እድገትና ዘላቂ ልማት እቅድ ይዘጋጃል፡፡	የ25 ዓመት የአሻጋሪ እድገትና ዘላቂ ልማት እቅድ ያቀዱ ከተሞች	8				8
1.3	የክልሉን ስፓሻል ፕላን መሰረት ያደረገ የከተማና መስረተ ልማት የማስፈጸሚያ ዕቅድ ይዘጋጃል፡፡	የተዘጋጀ ጥራቱን የጠበቀ የማስፈጸሚያ ዕቅድ ሰነድ	1				1
1.4	በየደረጃው የ2019 የልማትና የመልካም አስተዳደር እቅድ አረንጓዴን መድረክ በማዘጋጀት ከ8,793 ፈፃሚና አስፈፃሚ፣ ከ14,943 ከባለድርሻ አካላት እንዲሁም ከ861,498 ከተማ ነዋሪ ጋር የጋራ መግባባት ይፈጠራል፡፡	በእቅድ አረንጓዴን የተሳተፉ አመራርና ፈፃሚዎች ብዛት	8,793	8,793			
		በእቅድ አረንጓዴን የተሳተፉ ባለድርሻ አካላት ብዛት	14,943	14,943			
		በእቅድ አረንጓዴን የተሳተፉ የከተማ ነዋሪዎች ብዛት	861,498	861,498			
1.5	በየደረጃው በየሩብ ዓመቱ የቁልፍና አባይት ተግባራት አፈጻጸም ግምገማ ሪፖርት በማዘጋጀት ከዞኖች፣ ከከተማ አስተዳደር እና ከአጋር አካላት የተውጣጡ 8,880 አመራሮች እና ፈፃሚዎች በተገኙበት በጋራ እንዲገመገም ይደረጋል፡፡	የተዘጋጀ ወቅቱንና ጥራቱን የጠበቀ የሪፖርት ሰነድ	4	1	1	1	1
		የተዘጋጀ የእቅድ አፈጻጸም ግምገማ መድረክ ብዛት	4	1	1	1	1
		በእቅድ አፈጻጸም ግምገማ የተሳተፉ አመራርና ፈፃሚዎች ብዛት	8,880	8,880	8,880	8,880	8,880
		የተዘጋጀ የእቅድ አፈጻጸም ግብረ-መልስ	4	1	1	1	1

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.6	በየደረጃው በየሩብ ዓመቱ የመስክ ድጋፍና ክትትል ቸክሊስት በማዘጋጀት ወቅቱን የጠበቀ እና ውጤታማ የመስክና የደብዳቤ የክትትልና ግምገማ በማድረግ ግብረ - መልስ ይሰጣል፡፡	የተካሄደ የመስክና የደብዳቤ ክትትልና ግምገማ	4	1	1	1	1
		የተሰጠ የደብዳቤ የክትትልና ግምገማ ግብረ-መልስ	4	1	1	1	1
ግብ 2	በየደረጃው ለሚገኙ 9,653 አመራሮች፣ ባለሙያዎች እና አጋር አካላት (35% ሴቶች) ስልጠና መስጠት፤						
2.1	በየደረጃው የሚገኙ 1,000 (35% ሴቶች) አመራሮችና ፈፃሚዎች በተዘጋጁ የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ ስታንዳርዶችና በማስፈጸሚያ ሰነዶች ላይ ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	513		513		
		ሴት	352		352		
		ድምር	865		865		
2.2	ከ60 ከተሞች ለተውጣጡ (በቁራ አገልግሎት ስታንዳርዶች ላይ ለ234 ባለሙያዎች፣ በዘመናዊ የዘላቂ ማረፊያ አገልግሎት ስታንዳርዶች ላይ ለ117 ባለሙያዎች እንዲሁም በገበያ ልማት ለ157 ባለሙያዎች በድምሩ ለ508 ባለሙያዎች ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	428		428		
		ሴት	294		294		
		ድምር	722		722		
2.3	የከተሞችን ገቢ የመስብሰብ አቅም 100% ለማድረስ በክልሉ ለሚገኙ 1,376 (35% ሴቶች) የማዘጋጃ ቤት ፋይናንስ ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	838		838		
		ሴት	438		438		
		ድምር	1,276		1,276		
2.4	ለዘርፉ 2,095(35% ሴቶች) አመራሮች እና ፈፃሚዎች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ እና አረንጓዴ ልማት ዙሪያ የአመለካከት ለውጥ ለማምጣት የሚያስችል ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	1,331		1,331		
		ሴት	764		764		
		ድምር	2,095		2,095		
2.5	የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኔት ፕሮጀክትን ለማስፈጸም በወጡ የማስተግበሪያ ማኑዋሎች ላይ በየደረጃው ለሚገኙ 5,603 አመራሮች፣ ባለሙያዎችና ባለድርሻ አካላት ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	1,860		1,860		
		ሴት	2,918		2,918		
		ድምር	4,778		4,778		
2.6	በዕቅድ ዘመኑ ከዘፍችና ከከተሞች ለተውጣጡ 356 (35% ሴቶች) የዘርፉ አመራሮችና ባለሙያዎች የአቅም ግንባታ ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	230		230		
		ሴት	126		126		
		ድምር	356		356		
2.7	በከተሞች የሚገነቡ መሠረተ ልማቶች መረጃ አያያዝ፣ በፕሮጀክት ኮንትራት አስተዳደር እና በአካባቢ ማህበረሰብ ተፅዕኖ ግምገማ ዙሪያ 2,498 (35% ሴቶች) ባለሙያዎች ስልጠና ይሰጣል፡፡	ወንድ	1,639		1,639		
		ሴት	859		859		
		ድምር	2,498		2,498		

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
ግብ 3	እስከታችኛው መዋቅር ድረስ ሊያስራ የሚችል ተቋማዊ አደረጃጀት መፍጠር እና ተቋማዊ የለውጥ ተግባራትን ማስፈጸም፤						
3.1	ከተቋሙ መዋቅራዊ አደረጃጀት ጋር በተያያዘ እስከታችኛው መዋቅር ድረስ የሚስተዋሉ ችግሮችን በመለየት በችግሮቹና መፍትሄው ዙሪያ ከሲቪል ሰርቪስ ቢሮ አመራሮች ጋር ውይይት በማድረግ ችግሩ እንዲፈታ ይደረጋል፡፡	የተፈታ የመዋቅራዊ አደረጃጀት ጥያቄ በመቶኛ	100				100
3.2	በተዋረድ ከፌዴራል እስከ ቀበሌ ድርስ እንዲሁም ከክልል ተቋማት ጋር ያለውን የጎንዮሽ ቅንጅታዊ አሰራር እና ግንኙነት እንዲጠናከር ይደረጋል፡፡	የተፈጠረና የተጠናከረ ቅንጅታዊ አሰራር እና ግንኙነት መድረክ	4	1	1	1	1
3.3	የተቋሙን የሰው ሀይል መረጃ አጠናክሮ በመያዝ የባለሙያዎችን የጥቅማጥቅም (የትምህርትና የደረጃ ማሻሻያ) ጥያቄዎች ከሚመለከታቸው ጋር ውይይት በማድረግ ለመፍታት ጥረት ይደረጋል፡፡	የተፈታ የጥቅማጥቅም ጥያቄ በመቶኛ	100				100
3.4	በመንግስት ሰራተኞች የስራ አፈፃፀም ምዘና መመሪያ መሰረት በቢሮው እና በተዋረድ ተቋማት የሚገኙ 9,074 የመንግስት ሰራተኞች የ6 ወር የስራ አፈፃፀም ውል እንዲይዙና የምዘና ውጤት እንዲሞላላቸው ይደረጋል፡፡	ወንድ	5,506	5,506		5,506	
		ሴት	3,568	3,568		3,568	
		ድምር	9,074	9,074		9,074	
3.5	በዕውቅናና ሽልማት መመሪያ መሠረት በውጤት ተኮር ምዘና የተሻለ የስራ አፈፃፀም ውጤት ላስመዘገቡት 100 አመራሮችና ፈጻሚዎች (35% ሴቶች) ዕውቅናና ሽልማት እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡	ወንድ	434				434
		ሴት	259				259
		ድምር	693				693
3.6	በተቋሙ ብቃት ያላቸው እና በስራቸው ታታሪና ሀላፊነት ሊሸከሙ የሚችሉ 50 (35% ሴቶች) ተኪ-አመራሮች እንዲፈጠሩ ይደረጋል፡፡	ወንድ	180				180
		ሴት	112				112
		ድምር	292				292
ግብ 4	በተቋሙ የሚታዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችንና ብልሹ አሰራሮችን ለይቶ መፍታት እና አገልግሎት አሰጣጡን ቀልጣፋና ውጤታማ ማድረግ፤						
4.1	በተቋሙ የተለዩ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን የመፍቻ እቅድ በማዘጋጀት ደረጃ በደረጃ ለመፍታት ጥረት ይደረጋል፡፡	የተዘጋጀ የመልካም አስተዳደር ችግር መፍቻ እቅድ	1	1			

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
		የተፈቱ የመልካም አስተዳደር ችግሮች በመቶኛ	100	100	100	100	100
4.2	በተቋሙ አገልግሎት አሰጣጥ የደንበኞች እርካታ ደረጃ 70% መድረሱ በዳሰሳ ጥናት ይረጋገጣል፡፡	የተደረገ የዳሰሳ ጥናት ሰነድ	1				1
		የደንበኞች እርካታ ደረጃ በመቶኛ	70				70
4.3	በየደረጃው የፋይናንስ እና የህጋዊነት የገቢ፣ የወጪ፣ የዝውውር፣ የተሰብሳቢ፣ የተከፋይ የሂሳብ ምርመራ ይካሄዳል፡፡	የተካሄደ የፋይናንስ እና የህጋዊነት አዲስ	4	1	1	1	1
4.4	በየደረጃው በሚደረጉ የፋይናንሻልና የከዋኔ አዲሶች የአዲስ ግኝቶችን መረጃ በማሰባሰብ እንዲመለሱና እንዲስተካከሉ ይደረጋል፡፡	ማስተካከያ የተደረገባቸው የአዲስ ግኝቶች በመቶኛ	100				100
4.5	በቢሮ ደረጃ በበጀት አመት ውስጥ የሚወገዱና የተወገዱ ንብረቶች መረጃ ተለይቶና ተደራጅቶ እንዲያዝ ይደረጋል፡፡	ተለይቶና ተደራጅቶ የተያዘ የሚወገዱና የተወገዱ ንብረቶች መረጃ	2		1		1
4.6	በተቋሙ ለሚገኙ 158 አመራሮችና ባለሙያዎች በሀብት ምዝገባ፣ በስነ-ምግባር እና በሙስና ወንጀሎች ዙሪያ ግንዛቤ በመፍጠር የሚመለከታቸው 12 አመራሮችና ባለሙያዎች ሀብታቸውን እንዲያስመዘግቡ ይደረጋል፡፡	ግንዛቤ የተፈጠረላቸው አመራሮችና ባለሙያዎች ብዛት	1,379		1,379		
		ሀብታቸውን ያስመዘገቡ አመራሮችና ባለሙያዎች ብዛት	100			100	
4.7	በተቋሙ ከሙስና እና ብልሹ አሰራር ጋር ተያይዞ የሚቀርቡ ጥቆማዎችን በማጣራት የስነ ምግባር ጉድለት ሲያጋጥም 100% አስተዳደራዊና ህጋዊ ርምጃ እንዲወሰድ ከትትል ይደረጋል እርምጃ ይወሰዳል፡፡	የተወሰደ አስተዳደራዊና ህጋዊ ርምጃ በመቶኛ	100				100
ገብ 5	በተቋሙ ተዘጋጅተው የወረዱ ነባር የህግ ማዕቀፎችን ማሻሻል እና አስፈላጊ የሆኑ አዲስ የህግ ማዕቀፎችን ማዘጋጀት፤						
5.1	በተቋሙ ተዘጋጅተው በወረዱ አዋጆች፣ ደንቦች፣ የአሰራር መመሪያዎች ላይ የከፍተኛ ትንተና እና የፋይዳ ግምገማ በማድረግ የማሻሻያ ሃሳቦችን የያዘ 1 የጥናት ሰነድ ይዘጋጃል፡፡	የተዘጋጀ የጥናት ሰነድ	1	1			
5.2	በተቋሙ ተዘጋጅተው ወርደው በትግበራ ላይ ያሉና መሻሻል ያለባቸው 2 ነባር የህግ ማዕቀፎች (የመንግስት ቤቶች አስተዳደር መመሪያ እና የከተሞች የፈርጅ ሽግግር ደንብ) ተሻሽለው እንዲተገበሩ ይደረጋል፡፡	የተሻሻሉ ነባር የህግ ማዕቀፎች ብዛት	2		2		

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
5.3	በተቋሙ አስፈላጊ የሆኑ 2 አዲስ የህግ ማዕቀፎችን (የሪልስቴት ልማት አስተዳደር መመሪያ እና በከተማና በከተማ ዳርቻ ባሉ የገጠር አዋሳኝ አካባቢዎች ትስስር ምክር ቤት ማቋቋሚያ ደንብ) በማዘጋጀት እንዲተገበሩ ይደረጋል፡፡	የተዘጋጁ አዲስ የህግ ማዕቀፎች ብዛት	2			2	
5.4	የተዘጋጁ የአሠራር መመሪያዎችን እና ማንዋሎችን በተዋረድ ላሉ ተቋማትና አደረጃጀቶች በማድረስ ለተፈጻሚነታቸው አስፈላጊው ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል፡፡	ሊታችኛው መቃቅር ወርደው አገልግሎት ላይ የዋሉ የህግ ማዕቀፎች ብዛት	4		2	2	
ግብ 6	በቴክኖሎጂ የታገዘ የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት ተቋማዊ አሰራርን ማዘመን እና ድጅታይዝ ማድረግ፤						
6.1	በዘመናዊ መንገድ በሶፍትዌየር አገልግሎት የምናሳልጥባቸው ተግባራትን በመለየት 1 ማንዋል ይዘጋጃል፡፡	የተዘጋጀ ማንዋል	1	1			
6.2	የተቋሙን አገልግሎት አሰጣጥ ለማዘመን ከክልሉ ኢኖቬሽንና ቴክኖሎጂ ቢሮ ጋር በመተባበር 3 ሶፍትዌሮች (የተቀናጀ የመስረተ ልማት መረጃ አስተዳደር፣ የሰው ሃይል አስተዳደርና የቤት ፍላጎት መረጃ አስተዳደር) ለምተው ጥቅም ላይ እንዲውሉ ይደረጋል፡፡	የለማ ሶፍትዌር ብዛት	3				3
6.3	ከክልሉ ኢኖቬሽንና ቴክኖሎጂ ቢሮ ጋር በመተባበር ከዚህ በፊት የለሙ 4 (Inventory management system, Internal letter management system, Service delivery እና Website /bui.gov.et) ሶፍትዌሮች ወደ አገልግሎት እንዲገቡ ይደረጋል፡፡	አገልግሎት ላይ የዋለ ሶፍትዌር	4		1	2	1
6.4	በ8 ከተሞች ወረቀት አልባ አሰራር ስርዓት (ኢ-ሰርቪስ) በመዘርጋት በዘርፉ የሚሰጡ አገልግሎቶች ከዘልማዳዊ አሠራር ወጥተው ወደ ዲጂታል አሠራር እንዲሸጋገሩ ይደረጋል፡፡ ለዚህም አስፈላጊ የሆኑ የአይሲቲ መስረተ ልማቶች እና ሶፍትዌሮች እንዲሟሉ ይደረጋል፡፡	ወደ ወረቀት አልባ አሰራር ስርዓት የተሸጋገሩ ከተሞች ብዛት	52				52
		ወደ ወረቀት አልባ አሰራር ስርዓት የተሸጋገሩ አገልግሎቶች	2				2
6.5	የአገልግሎት መስጫ ቢሮዎችን በማደስ እና በመገንባት ለተገልጋዩና ለአገልጋዩ ምቹ የሥራ አካባቢ ይፈጠራል፡፡	እድሳትና ጥገና የተደረገላቸው ክፍሎች በመቶኛ	100				100
6.6	በተሻሻሉ አሰራሮችና አፈፃፀሞች ላይ የሚያተኩሩ ዶክመንታሪ	የተዘጋጀ ዶክመንታሪ ፊልም	1				1

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
	ፊልሞችን በማዘጋጀት እና ተሞክሮዎችን በመቀመጥ ለተዋረድ ተቋማት የማስፋት ስራ ይሰራል።	የተቀመሩ እና የሰፉ ተሞክሮዎች	1			1	
II	የልዩ ተነሳሽነት ዕቅድ /ኢኒሽቴሽን/ (10 ግቦች)						
ግብ 1	በ35 ከተሞች የተጀመረውን የኮሪደር ልማት አጠናክሮ በማስቀጠል እና በ50 አዲስ ከተሞች በማስፋፋት ከተሞች ውብ እና ማራኪ እንዲሆኑ ማድረግ፤						
1.1	ከመንገድ መስረተ ልማት ስራዎች አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ 13 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገዶች፣ 62 ኪ.ሜ የእግረኛ እና 59 ኪ.ሜ የብስክሌት መተላለፊያ መንገዶች ይገነባሉ።	የኮሪደር ልማት የተተገበረባቸው ከተሞች ብዛት	85	39	46		
		ኮሪደር ልማቱ የሚሸፍነው አካባቢ ስፋት በሄ/ር	64	1	11	25	27
		የተገነቡ ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ አስፓልት መንገዶች በኪ.ሜ	13	2	3	5	4
		የተገነቡ ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ የእግረኛ መንገዶች በኪ.ሜ	62	3	12	23	24
		የተገነቡ ዓለም አቀፍ ደረጃቸውን የጠበቁ ብስክሌት መንገዶች በኪ.ሜ	59	3	12	22	22
		የጎርፍ መከላከያ ግንብ በኪ.ሜ	6		2	2	2
1.2	በ85 ከተማ አስተዳደሮች ለከተማ የኤሌክትሪክ አውቶቢሶች፣ ለዘመናዊ ታክሲዎች፣ ለሞተር ሳይክሎችና ፔዳል ሳይክሎች ማቆሚያ የሚሆኑ ተርሚናሎች ይገነባሉ።	የተገነቡ ደረጃቸውን የጠበቁ ማቆሚያዎች እና ተርሚናሎች በቁጥር	16		1	8	7
1.3	85 ከተማ አስተዳደሮች ለአካባቢ ጥበቃ ተስማሚ የሆኑ የኤሌክትሪክ ተሽከርካሪዎች ቻርጅ ማድረጊያ ጣቢያዎች ይገነባሉ።	ስማርት ፖል በቁጥር	1,354	68	204	454	628
		የደህንነት ካሜራ በቁጥር	160		20	27	113
		የተገነቡ ቻርጅ ማድረጊያ ጣቢያዎች	19		1	8	10

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.4	ከአረንጓዴ ልማት ሥራዎች አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች የመንገድ ዳርና አካፋይ አረንጓዴ ቦታዎች እና ፓርኮች ይገነባሉ፡፡	የተገነቡ አረንጓዴ ፓርኮች በቁጥር	17		1	8	9
		የተገነቡ የመንገድ ዳር አረንጓዴ ቦታዎች በሄ/ር	23.20	1.70	4.54	7.53	9.44
		የተገነቡ የመንገድ አካፋይ አረንጓዴ ቦታዎች በሄ/ር	12.78	1.30	2.69	3.91	4.48
1.5	የህዝብ መገልገያ መስረተ ልማቶችን ከማስፋፋት አኳያ በ85 ከተማ አስተዳደሮች የህዝብ መጽዳጃ ቤቶች፣ ፋውንቴኖች፣ አደባባዮች፣ ካፍቴሪያዎች፣ የልጆች መጫወቻ ቦታዎች፣ የህዝብ መዝናኛዎች /መናፈሻዎች፣ የስፓርት ማዘውተሪያ ቦታዎች ይገነባሉ፡፡	የተገነቡ የህዝብ መጽዳጃ ቤቶች ብዛት	40	2	4	17	17
		የተገነቡ ፋውንቴኖች ብዛት	23	1	2	11	9
		የተገነቡ አደባባዮች ብዛት	25	2	3	8	11
		የተገነቡ ካፍቴሪያዎች ብዛት	16			6	8
		የተገነቡ የልጆች መጫወቻ ቦታዎች ብዛት	46	1	3	18	23
		የተገነቡ የህዝብ መዝናኛዎች /መናፈሻዎች ብዛት	15	1	1	5	8
		የተገነቡ የስፓርት ማዘውተሪያ ቦታዎች ብዛት	11	1	4	2	4
1.6	የኮሪዶር ልማት በሚተገበርባቸው 85 ከተሞች የቴሌኮም፣ የኤሌክትሪክ፣ የንፁህ ውሃና የፍሳሽ መስመሮችን ወደ መሬት ውስጥ በማስገባት የተቀናጀ የመስረተ ልማት ዝርጋታ ይከናወናል፡፡	በመሬት ውስጥ የተዘረጋ የቴሌኮም መስመር በኪ/ሜ	59	3	11	23	22
		በመሬት ውስጥ የተዘረጋ የኤሌክትሪክ መስመር በኪ/ሜ	59	3	11	23	22
		በመሬት ውስጥ የተዘረጋ የንፁህ ውሃ መስመር በኪ/ሜ	59	3	11	23	22
		በመሬት ውስጥ የተዘረጋ የጎርፍ ማስወገጃ መስመር በኪ/ሜ	58	3	11	22	22
1.7	በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞች ከኮሪዶር ልማት ጋር በማስተሳሰር የደቀቁና የተጎሳቆሉ የከተማ ክፍሎችን መልሶ በማልማት እንዲዘምኑ ይደረጋል፡፡	መልሶ ማልማት የተገበሩ ከተሞች	8				8

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.8	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በኮሪደር ልማቱ ከህብረተሰብ ተሳትፎ 2.8 ቢሊየን ብር እና ከመንግስት በጀት 3.6 ቢሊየን ብር በድምሩ 6.4 ቢሊየን ብር በመስጠት አገልግሎት ላይ እንዲውል ይደረጋል።	ለኮሪደር ልማት ከመንግስት የተመደበ በጀት በብር	3,624,566,444	387,600,000	1,031,525,943	1,150,625,945	1,054,814,556
		ለኮሪደር ልማት ከህብረተሰብ ተሳትፎ የተሰበሰበ ገንዘብ በብር	2,814,532,560	183,686,750	844,878,696	1,003,346,197	782,620,917
		ድምር	6,439,099,004	571,286,750	1,876,404,639	2,153,972,142	1,837,435,473
ግብ 2	በክልሉ በሚገኙ 85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦት /ዝርጋት ስርዓት ተግባራዊ ማድረግ፤						
2.1	የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦት ማስፈጸሚያ የሚሆኑ በቁጥር 2 የህግ ማዕቀፎች ይዘጋጃሉ።	የተዘጋጁ የህግ ማዕቀፎች ብዛት	2				
2.2	በክልል ደረጃ የከተሞችን የወደ ፊት መስፋፋት ታሳቢ ያደረገ የ25 ዓመት የተቀናጀ የከተማ መስረተ ልማት ማስተር ፕላን ይዘጋጃል።	በክልል ደረጃ የተዘጋጀ የተቀናጀ የከተማ መስረተ ልማት ማስተር ፕላን	1				
2.3	የኢትዮጵያ ምድር ባቡር ኮርፖሬሽን ጋር በመቀናጀት በ8ቱ ሪጀንሊታንት ከተሞች የቀላል ባቡር መስመሮችን ለመዘርጋት የሚያችል ጥናትና ዲዛይን ይዘጋጃል።	ቀላል የባቡር መስመሮችን ለመዘርጋት ጥናትና ዲዛይን የሰራ ከተማ	8				1
2.4	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ መስረተ ልማት አቅርቦትን ለማስፈጸም የሚያስችል የጋራ መግባቢያ ሰነድ ይዘጋጃል።	የተዘጋጀ የጋራ መግባቢያ ሰነድ	85				85
2.5	በ85 ከተማ አስተዳደሮች ለሚገኙ የመስረተ ልማት አቅራቢ (የውሃ፣ መብራት፣ መንገድ፣ ቴሌ፣ ሳፋሪኮም ወዘተ) ተቋማት እንድን የጋራ ዕቅድ ይዘጋጃል።	የተዘጋጀ የጋራ ዕቅድ	85				85
2.6	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተቀናጀ የመስረተ ልማት አቅርቦት ማስተር ፕላን ይዘጋጃል።	በከተማ ደረጃ የተዘጋጀ የተቀናጀ የከተማ መስረተ ልማት ማስተር ፕላን ብዛት	85				85
2.7	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የፕሮጀክት መረጃዎችን (የGIS ካርታዎችን፣ የዳሰሳ ጥናቶችን ወዘተ) ከመስረተ ልማት አቅራቢ ተቋማት በማሰባሰብ በ1 የመረጃ ቋት ይደራጃል።	የተደራጀ የመረጃ ቋት	85				85

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
ግብ 3	በ260 ከተሞች የተጀመረውን የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ኢኒሸቲቭ አጠናክሮ በማስቀጠል የህዝብን የማህበራዊና የኢኮኖሚያዊ ልማት ፍላጎት ማሟላት፤						
3.1	በ260 ከተሞች 264 የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክቶች (የጤና ኬላ፣ የህዝብ መድሃኒት ቤት፣ የትምህርት ቤት ግንባታ፣ የመዋለህፃናት፣ የልጆች መጫዎቻ ቦታዎች፣ የህዝብ ቤተመፃህፍት፣ የመብራት ትራንስፎርመር የመሳሰሉ ግንባታዎች) ይከናወናሉ፡፡	የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት የተገባሩ ከተሞች/ክ/ከተሞች ብዛት	260		149	19	92
		በከተሞች የተለዩ የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ብዛት	264		50	74	140
3.2	ለፕሮጀክት ማስፈጸሚያ የሚውል ሀብት አጠቃላይ ከህብረተሰብ ተሳትፎ 2.01 ቢሊዮን ብር (በጥሬ ገንዘብ፣ ጉልበት፣ ቁሳቁስ፣ እውቀት ወ.ዘ.ተ.) እንዲሰበሰብ ይደረጋል፡፡	ለአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ከህብረተሰብ ተሳትፎ የተሰበሰበ የገንዘብ መጠን በብር	2,011,877,282	124,070,000	547,602,425	648,602,425	691,602,432
3.3	በ180 ከተሞች የተገነቡ ፕሮጀክቱ ከተመረቀ በኋላ በከተማው የሚመለከተው ተቋም በይፋ ማስረከብ ለማህበረሰብ አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡	የተፈጸመ ይፋዊ ርክክብ በሰነድ	264		3	3	258
ግብ 4	በከተሞች የተጀመረውን የቤት ልማት ኢንሸቲቭ አጠናክሮ በማስቀጠል በተለያዩ አማራጮች የተገነቡ ቤቶችን መገንባት፤	በተለያዩ አማራጮች የተገነቡ ቤቶች ብዛት					
4.1	በሬል ስቴት 2,511 ቤቶች፣ በህብረት ሥራ ማህበራት 63,672 ቤቶች፣ በግለሰቦች 33,592 ቤቶች፣ ለዝቅተኛ ነዋሪዎች 8,748 ቤቶች በድምሩ 108,523 ቤቶች እንዲገነቡ ይደረጋል፡፡	በኪራይ ቤት ልማት ፕሮግራም (ለዝቅተኛ ነዋሪ) የተገነቡ ቤቶች በቁጥር	8,748	1,312	3,062	3,062	1,312
		በሬል ስቴት የተገነቡ ቤቶች በቁጥር	2,511	377	879	879	377
		የህብረት ሥራ ማህበራት የተገነቡ ቤቶች በቁጥር	63,672	9,551	22,285	22,285	9,551
		በግል/በግለሰብ የተገነቡ ቤቶች በቁጥር	33,592	5,041	11,758	11,758	5,340
		ድምር	108,523	16,281	37,984	37,984	16,580
4.2	በ8ቱ ሪጂዮፖሊታን ከተሞች ለልማት ተነሽዎች እንዲሁም ለሌሎች ነዋሪዎች አገልግሎት የሚውሉ ቢያንስ 80,000 ነዋሪዎችን ማስተናገድ የሚችሉ ቤቶች እንዲገነቡ ይደረጋል፡፡	የተጀመሩ ቤቶች ብዛት	80,000				80,000
		በበጀት አመቱ የተጠናቀቀ ግንባታ በመቶኛ	10				10

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
4.3	በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 2,819 ቤቶችን መልሶ በመገንባት እና 2,819 ቤቶችን ጥገና እና ዕድሳት በማድረግ ደረጃቸው እንዲሻሻል ይደረጋል።	በመልሶ ማልማት የተገነቡ የመንግስት ቤቶች ብዛት	2,819	423	987	987	423
		ጥገና እና ዕድሳት የተደረገላቸው የመንግስት ቤቶች ብዛት	2,819	421	987	987	424
4.4	በመኖሪያ ቤት ህብረት ሥራ ማህበር የቤት ተጠቃሚ ለመሆን የተመዘገቡ ቤት ፈላጊዎች 1.5 ቢሊዮን ብር እንዲቆጥቡ ይደረጋል።	በማህበራት አባላት የተቆጠበ ብር (በቢሊዮን)	1,500,000,000	225,000,000	525,000,000	525,000,000	225,000,000
4.5	በመንግስት አስተባባሪነት ለሚገነቡ የዝቅተኛ ነዋሪዎች ቤት ግንባታ የሚል 4,000,000,000 ብር የማሰባሰብ ስራ ይሰራል። ከዚህ ውስጥ 40% (1,600,000,000) በህ/ሰብ ተሳትፎ፣ 30% (1,200,000,000) ከተማው የሚመድበው በጀት እና 30% (1,200,000,000) መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችንና ባለሀብቶችን በማሳተፍ የሚሰበሰብ ይሆናል።	ከህ/ሰብ ተሳትፎ በጥሬ ገንዘብ፣ በጉልበት፣ በዕውቀት፣ በማቴሪያል የተሰበሰበ ሀብት በብር	1,600,000,000	239,999,805	559,999,546	559,999,546	240,001,103
		በከተማው የተበጀተ ገንዘብ መጠን በብር	1,200,000,000	179,999,854	419,999,659	419,999,659	180,000,827
		መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችንና ባለሀብቶችን በማሳተፍ የተገኘ ገንዘብ መጠን በብር	1,200,000,000	179,999,854	419,999,659	419,999,659	180,000,827
		ድምር	4,000,000,000	599,999,513	1,399,998,865	1,399,998,865	600,002,757
4.6	በግሉ ዘርፍ ለሚገነቡ ቤቶች 5.5 ቢሊዮን ብር የፋይናንስ አቅርቦት እንዲኖር ይደረጋል።	በሪል ስቴት የተገነቡ ቤቶች በሚሊዮን በብር	138,416,364	20,762,455	48,445,727	48,445,727	20,762,455
		የህብረት ሥራ ማህበራት የተገነቡ ቤቶች በብር	3,505,393,184	522,013,256	1,228,449,365	1,228,449,365	526,481,200
		በግል/በግለሰብ የተገነቡ ቤቶች በሚሊዮን በብር	1,856,190,452	278,450,617	649,644,609	649,644,609	278,450,617
		ድምር	5,500,000,000	821,226,328	1,926,539,701	1,926,539,701	825,694,272
4.7	ለመኖሪያ ቤት ህብረት ስራ ማህበራት 4 ስታንዳርድ ዲዛይኖች ይዘጋጃሉ።	የተዘጋጀ ዲዛይን በቁጥር	4	1	1	1	1
4.8	በመንግስት አስተባባሪነት የተገነቡ 8,748 ቤቶች ለተጠቃሚዎች እንዲተላለፉ ይደረጋል።	የተላለፉ ቤቶች ብዛት	8,748	1,312	3,062	3,062	1,312

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
4.9	የበጎ ፈቃደኞችን በማሳተፍ በእርጅና ምክንያት የወደቁና አገልግሎት መስጠት የማይችሉ 972 ቤቶችን መልሶ በመገንባት እና እድሳት የሚያስፈልጋቸው 2,135 የመንግስትና የአቅመ ደካማ ቤቶችን በማደስ ደረጃቸው እንዲሻሻል ይደረጋል።	በክረምት በጎፊቃድ አገልግሎት በአዲስ የተገነቡ ቤቶች ብዛት	972	972			
		በክረምት በጎፊቃድ አገልግሎት እድሳትና ጥገና የተደረገላቸው ቤቶች ብዛት	2,135	2,135			
		ድምር	3,107	3,107			
ግብ 5	በ85 ከተሞች የተጀመረውን የጭቃ ቤት ቅነሳ ኢንሼ-ቲ-ቭ አጠናክሮ በማስቀጠል ደረጃቸውን ያልጠበቁ 27,100 የጭቃ ቤቶችን በአዲስ መልሶ መገንባት፤						
5.1	በእያንዳንዱ ሪጂዮፖሊታን ከተማ ቢያንስ 500 ቤቶችን ዞኖች ደግሞ በስራቸው ያሉ ከተማ አስተዳደሮችን በማስተባበር በአንድ ከተማ ቢያንስ 300 በድምሩ 27,100 የጭቃ ቤቶች ወደ ዘመናዊ የብሎኬት/ጡብ ደረጃ ይሸጋገራሉ። ለዚህም 27.1 ቢሊዮን ብር ስራ ላይ እንዲውል ይደረጋል።	የጭቃ ቤት ቅነሳ ኢንሼ-ቲ-ቭን የተገበሩ ከተሞች ብዛት	85				85
		ወደ የብሎኬት/ጡብ ደረጃ የተሸጋገሩ ቤቶች ብዛት	27,100	4,065	9,485	9,485	4,065
		ለጭቃ ቤት ቅነሳ ስራ ላይ የዋለ ገንዘብ በብር	27,100,000,000	4,065,000,000	9,485,000,000	9,485,000,000	4,065,000,000
5.2	በሁሉም ዞኖች ቢያንስ 2 ወጪ ቆጣቢ የሆኑ የሀገር በቀል የማንባታ ቴክኖሎጂዎችን (ለምሳሌ Interlocking blocks) በስፋት ማስተዋወቅና ተግባራዊ ይደረጋል።	አገልግሎት ላይ የዋሉ የማንባታ ቴክኖሎጂዎችን	2	2			
5.3	ለሁሉም የቤት ማሻሻያ ፈላጊዎች ቢያንስ 4 ዓይነት ወጪ ቆጣቢ "Type Designs" በነፃ ተደራሽ ይደረጋል።	የተዘጋጀ ወጪ ቆጣቢ የቤት ዲዛይን	4	4			
ግብ 6	በ19 ከተማ አስተዳደሮች (8 ሪጅዮ እና 11 መካከለኛ ከተሞች) ስማርት ሲቲን (smart city) በመተግበር ዘመናዊ ከተሞችን መገንባት፤						
6.1	የ“አማራ ስማርት ከተሞች ግንባታ” ማሳለጫ ስትራቴጅ ሰነድ ማዘጋጀት እና ተቋማዊ የአሰራርና የአደረጃጀት ጥናት ሰነድ ማዘጋጀት፤ በጥናቱ ላይ ተመስርቶ በክልል ደረጃ እና በ19 ከተሞች የ“ስማርት ከተሞች ግንባታ” ፈፃሚ አደረጃጀት ማቋቋም፤ የሰው ኃይል፣ የቢሮ ቁሳቁሶችንና ቴክኖሎጂዎችን ማሟላት እና ምቹ የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል።	የተዘጋጀ የስትራቴጅ ሰነድ	1	1			
		የተዘጋጀ የአሰራርና የአደረጃጀት ጥናት ሰነድ	1	1			
		በቢሮው የተቋቋመ ዳይሬክቶሬት ብዛት	1		1		
		በቢሮው የተሟላ የሰው ኃይል ብዛት	7		7		

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
		በከተሞች የተቋቋሙ ጽ/ቤቶች ብዛት	19		19		
		በከተሞች የተሟላ የሰው ኃይል ብዛት	349		349		
6.2	በ19 ከተሞች አንድ ከተማ ወደ ስማርት ሲቲነት መሸጋገሩን ለመለካትና እውቅና ለመስጠት የሚያገለግል የመመዘኛ መስፈርት (የትግበራ ማዕቀፍ) ይዘጋጃል፡፡	የተዘጋጀ እቅድ (የትግበራ ማዕቀፍ)	19		19		
6.3	በ19 ከተሞች የከተማ መረጃዎችን በጋራ የሚያስተዳድርና የሚያቀናጅ የተማከለ የከተማ መረጃ ማዕከል ይገነባል፡፡	የተገነባ የከተማ መረጃ ማዕከል	19			19	
6.4	በ19 ከተሞች ከፍተኛ ፍጥነት ያለው የኢንተርኔት አውታረ መረብ ይዘረጋል፡፡	የኢንተርኔት አውታረ መረብ የዘረጉ ከተሞች	19			19	
6.5	በ19 ከተሞች በሕዝብ መዝናኛ ስፍራዎች ነፃ የዋይፋይ ቀጠናዎች ለህዝብ ክፍት ያደረጉ ከተሞች	ነፃ የዋይፋይ ቀጠናዎች ለህዝብ ክፍት ያደረጉ ከተሞች	19			19	
6.6	በ19 ከተሞች ሁሉንም የከተማ አገልግሎቶች ሙሉ በሙሉ ወደ ዲጂታል መተግበሪያዎች ወደ ኢ-ገበርናንስ (E-Governance) ይሸጋገራሉ፡፡	የከተማ አገልግሎቶችን ሙሉ በሙሉ ወደ ዲጂታል ያሸጋገሩ ከተሞች	19			19	
6.7	በ19 ከተሞች የህዝብ ቅሬታዎችና አስተያየቶች በቀጥታ ለሚመለከተው አካል የሚደርሱባቸው የስልክና የድረ-ገጽ መተግበሪያዎች ይዘረጋሉ፡፡	የህዝብ ቅሬታ መቀበያ የስልክና የድረ-ገጽ መተግበሪያዎች የተገበሩ ከተሞች	19			19	
6.8	በ19 ከተሞች የከተማ መገናኛዎችንና የትራፊክ ፍሰትን በካሜራና በሴንሰር የታገዘ ስማርት የትራፊክ ቁጥጥር ስርዓት በስልክ መተግበሪያ የሚያሳዩ ዲጂታል መዋቅሮች ይዘረጋሉ፡፡	ስማርት የትራፊክ ቁጥጥር ስርዓት የዘረጉ ከተሞች	19			19	
6.9	በ8 ከተሞች የከተማ ነዋሪዎችን ደህንነት ለመጠበቅ ወንጀልን ለመከላከል የሚያስችሉ የደህንነት ካሜራዎችን (CCTV) በቁልፍ ስፍራዎች ላይ ይገጠማሉ፡፡	የደህንነት ካሜራዎችን የገጠሙ ከተሞች	8			8	
6.10	በ19 ከተሞች ለፈጠራ ስራዎችና ለቴክኖሎጂ ጅማሮዎች ምቹ የኢንኩቤሽን ማዕከላት ይገነባሉ፡፡	የኢንኩቤሽን ማዕከላትን የገነቡ ከተሞች	19				19

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
6.11	በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች የአንድ ማዕከል አገልግሎት (One-Stop Center) ማልማት እና ዲጂታል የከፍተኛ አማራጮች ይዘረጋሉ።	የአንድ ማዕከል አገልግሎት (One-Stop Center) የገነቡ ከተሞች	8				8
ግብ 7	የአረንጓዴ ከተሞች ኢንሹራንስ አጠናክሮ በማስቀጠል በ728 ከተሞች በአረንጓዴ አሻራ ትግኝ ተከላ 34,800,000 ችግኞችን በመትከል 2,000 ሄ/ር አዲስ አረንጓዴ ቦታዎችን ማልማት፤						
7.1	በ227 ከተሞች በፕላን የተመደቡ 3,398 ነባር የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ የተሰራላቸው የአረንጓዴ ቦታዎች መረጃ ይያዛል።	በነባር አረንጓዴ ቦታዎችን የለዩ እና ካርታ የሰጡ ከተሞች ብዛት	227	227	227	227	227
		ነባር የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ የተሰራላቸው የአረንጓዴ ቦታዎች በቁጥር	3,398	3,398	3,398	3,398	3,398
7.2	በ301 ከተሞች በፕላን የተመደቡ 1,481 አረንጓዴ ቦታዎችን በመለየት የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲሰራላቸውና ለተመደበላቸው አላማ እንዲውሉ ይደረጋል።	በአዲስ አረንጓዴ ቦታዎችን የለዩና ካርታ የሰጡ ከተሞች ብዛት	301	75	75	76	75
		በአዲስ የተለዩና ካርታ የተሰጡ አረንጓዴ ቦታዎች ብዛት በቁጥር	1,481	372	372	369	368
7.3	በፕላን ከተቀመጡ አረንጓዴ ቦታዎች ውስጥ ከዚህ በፊት የተሰራውን ጨምሮ 4,879 (30 በመቶ) የሚሆኑ ቦታዎች የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲኖራቸው ይደረጋል።	በጠቅላላ የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ የተሰራላቸው የአረንጓዴ ቦታዎች በቁጥር	4,879	3,770	4,142	4,511	4,879
		በፕላን ከተመለከቱ ቦታዎች ካርታ የተሰራላቸው ሽፋን በመቶኛ	30	30	30	30	30
7.4	በ675 ከተሞች 2,574,268 (50% ሴቶች) የህብረተሰብ ክፍል በአረንጓዴ አሻራ ትግኝ ተከላ ላይ በማሳተፍ 34,800,000 ችግኞችን በመትከል 1,935 ሄ/ር አዲስ አረንጓዴ ቦታዎች እንዲለሙ ይደረጋል።	በችግኝ ተከላው የተሳተፉ ከተሞች ብዛት	675	675			
		የተሳተፈ ወንድ ብዛት	1,269,671	1,269,671			
		የተሳተፈ ሴት ብዛት	1,304,597	1,304,597			
		ድምር	2,574,268	2,574,268			
		የተተከሉ ችግኞች ብዛት	34,800,000	34,800,000			
		የለሙ አረንጓዴ ቦታዎች በሄ/ር	1,935	1,935			

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
7.5	በ673 ከተሞች የለሙ 8,496 ሄ/ር ነባር አረንጓዴ ቦታዎች ቀጣይነታቸውን ለማረጋገጥ ተገቢው እንክብካቤ (ጥሰት እንዳይፈጸምባቸው አጥርና ጥበቃ ማድረግ፣ ውሃ ማጠጣት፣ ኮምፖስት፣ ኩትኳቶና ክርከማ እንዲያገኙ ማድረግ፣ ያረጁትን ማስወገድ) ይደረጋል፡፡	እንክብካቤ ያደረጉ ከተሞች በቁጥር (በድግግሞሽ)	673	673	673	673	673
		እንክብካቤ የተደረገላቸው ነባር አረንጓዴ ቦታዎች በሄ/ር (በድግግሞሽ)	8,496	8,496	8,496	8,496	8,496
7.6	በ44 ከተሞች 116 በሄ/ር የሚሆኑ የወንዝ እና ሀይቅ ዳርቻዎችን በስታንዳርድ ዲዛይን በአረንጓዴ የማልማት እና የማስዋብ ስራ ይሠራል፡፡	የወንዝ እና የሀይቅ ዳርቻዎችን በስታንዳርድ ዲዛይን ያለሙ ከተሞች	44	15	12	10	7
		የለማ መሬት መጠን በሄ/ር	116	30	30	28	28
7.7	በ300 ከተሞች የሚኖሩ 25,700 የመንግስትና የግል እንዲሁም የእምነት ተቋማት ግቢና አካባቢያቸውን በ50 ሜትር ራዲየስ እና 293,000 የሚሆኑ ከተማ ነዋሪዎች መኖሪያ ቤታቸውን በ20 ሜትር ራዲየስ ስታንዳርድ ዲዛን በማዘጋጀት በአረንጓዴ እንዲያለሙ ይደረጋል፡፡	በ20 እና 50 ሜትር ራዲየስ ግቢ እና አካባቢያቸውን በአረንጓዴ ያለሙ ከተሞች ብዛት	300	300	300	300	300
		በ20 ሜትር ራዲየስ ግቢያቸውን ያለሙ መኖሪያ ቤቶች ብዛት	293,000	293,000	293,000	293,000	293,000
		በ50 ሜትር ራዲየስ የለሙ ተቋማት ብዛት	25,700	25,700	25,700	25,700	25,700
7.8	በ85 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 መሪ መዘጋጃ ቤቶች 234 (በእያንዳንዱ ከተማ ቢያንስ 1) ስታንዳርዳቸውን የጠበቁ የህዝብ መናፈሻ ፓርኮች እንዲለሙ ይደረጋል፡፡	አዲስ ፓርክ ያለሙ ከተሞች ብዛት	234	8	41	94	91
		በአዲስ የለሙ ፓርኮች ብዛት	240	8	42	97	93
7.9	በ140 ከተሞች ለሚገኙ 286 አገልግሎት የሚሰጡ ነባር የመዝናኛ ፓርኮች እንክብካቤ ይደረጋል፡፡	ለነባር ፓርኮች እንክብካቤ ያደረጉ ከተሞች ብዛት	140	140	140	140	140
		እንክብካቤ የተደረገላቸው ነባር ፓርኮች ብዛት	286	286	286	286	286
7.10	በ85 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 መሪ መዘጋጃ ቤቶች 234 (በእያንዳንዱ ከተማ ቢያንስ 1) ስታንዳርዳቸውን የጠበቁ ችግኝ ጣቢያዎች እንዲለሙ ይደረጋል፡፡	በአዲስ ችግኝ ጣቢያ ያለሙ ከተሞች ብዛት	234		45	98	91
		በአዲስ የለሙ ችግኝ ጣቢያዎች ብዛት	234		45	98	91

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
7.11	በ186 ከተሞች ለሚገኙ 255 ነባር ችግኝ ጣቢያዎች እንክብካቤ ይደረጋል።	ለነባር ችግኝ ጣቢያ እንክብካቤ ያደረጉ ከተሞች	186	186	186	186	186
		እንክብካቤ የተደረገላቸው ነባር ችግኝ ጣቢያዎች	255	255	255	255	255
ግብ 8	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በግሉ ዘርፍ የፋይናንስ አቅም የሚገነቡ ፕሮጀክቶችን በመለየትና በመተግበር የመስረተ ልማት እና የአገልግሎት አቅርቦትን ማሻሻል፤						
8.1	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (PPP) የሕግ ማዕቀፍ ማዘጋጀትና የአሰራር ስርዓት ይዘረጋል።	የተዘጋጀ (PPP) የሕግ ማዕቀፍ በሰነድ	1		1		
8.2	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስትና የግል ባለሀብት አጋርነት ማዕቀፍ የሚከናወኑ ፕሮጀክቶችን በመለየት እንዲተገበሩ ይደረጋል።	በከተሞች (PPP) የተተገበሩ ፕሮጀክቶች ብዛት	85			22	63
8.3	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የከተማ ኮሪደር ልማት፣ የአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት፣ የቤት ልማት፣ የጭቃ ቤት ቅነሳ እንዲሁም የአረንጓዴ ከተማ ኢኒሸቲቮች በመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (PPP) ማዕቀፍ እንዲተገበሩ ይደረጋል።	ኢኒሸቲቮችን በ(PPP) ማዕቀፍ የተገበሩ ከተሞች ብዛት	85			22	63
8.4	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስት እና በግል ባለሀብቶች (PPP) ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸው ቤቶች የሚገነቡበት አሰራር ይመቻቻል።	ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸው ቤቶች በ(PPP) ማዕቀፍ የገነቡ ከተሞች ብዛት	85			22	63
8.5	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በመንግስትና የግል ዘርፍ አጋርነት (Public-Private Partnership - PPP) ከላይ ለተገለፁት ኢኒሸቲቮች ማስፈጸሚያ የሚሆን 2.2 ቢሊዮን ብር ገቢ ይሰበሰባል።	በ(PPP) ማዕቀፍ የተሰበሰበ የገንዘብ መጠን በብር	2,208,000,019			912,625,004	837,625,023
ግብ 9	በከተሞች ደረጃቸውን የጠበቁ 15 ሞዴል የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች እና 259 የመኖሪያ አካባቢ የህጻናት መጫወቻ አረንጓዴ ስፍራዎችን ማቋቋም፤						
9.1	በተቋሙ የህፃናት ማቆያ አገልግሎት የማቋቋም ስራ ይሰራል።	የተቋሙ የህፃናት ማቆያ አገልግሎት በቁጥር	22				22

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
9.2	እንደ የከተሞች ባህሪ ደረጃውን በጠበቀ መልኩ እና አካል ጉዳተኛ ህጻናትን ያማከለና ምቹ የሆነ የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች ግንባታ ዲዛይን ይዘጋጃል።	የተዘጋጀ የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች ግንባታ ዲዛይን	1	1			
9.3	በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞችና በ7 የዞን መቀመጫ ከተሞች ደረጃውን የጠበቁ 15 ሞዴል የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች (model playgrounds) ይገነባሉ።	የተገነቡ ሞዴል የህፃናት መጫወቻ ቦታዎች ብዛት በቁጥር	15				15
9.4	በ85 ከተማ አስተዳደሮችና በ149 መሪ ማዘጋጃ ቤት ከተሞች 259 የመኖሪያ አካባቢ የህጻናት መጫወቻና መዝናኛ አረንጓዴ ቦታዎች (neighborhood playgrounds and recreational areas) እንዲቋቋሙ ይደረጋል።	የተገነቡ የመኖሪያ አካባቢ የህጻናት መጫወቻና መዝናኛ አረንጓዴ ቦታዎች	259		45	104	110
9.5	ለህፃናት መጫወቻ ቦታዎች (playgrounds) የብቃት ማረጋገጫ ስታንዳርድ ይዘጋጃል።	የተዘጋጀ የብቃት ማረጋገጫ ስታንዳርድ ሰነድ	1				1
ግብ 10	በምግብ ዋስትና ፕሮግራም ባልታቀፉ 64 ከተማ አስተዳደሮች ከድህነት ወለል በታች ያሉ 60,900 ዜጎችን በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በማሳተፍ 326,748,599 ብር ገቢ እንዲያገኙ ማድረግ፤						
10.1	በ64 ከተማ አስተዳደሮች የተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ሥራዎች ተጠቃሚዎች መመልመያ መስፈርት በማዘጋጀት ከድህነት ወለል በታች ያሉ 60,900 ተጠቃሚዎችን የመመልመል ስራ ይሰራል።	የተጠቃሚ ምልመላ ያካሄዱ ከተሞች ብዛት	64			64	
		የተመለመሉ ተጠቃሚዎች ብዛት በቁጥር	60,900			60,900	
10.2	በ64 ከተማ አስተዳደሮች በጊዜያዊነት ለከተማ ግብርና ዘርፍ የሚውል 435 ሄ/ር መሬት እንዲዘጋጅ በማድረግ 43,500 ተጠቃሚዎች በከተማ ግብርና በማስማራት 203,983,462 ብር ገቢ እንዲያገኙ ይደረጋል።	ለከተማ ግብርና ገቢ ማስገኛ የዋለ መሬት በሄ/ር	435			435	
		በከተማ ግብርና ገቢ ማስገኛ ስራዎች የተሰማሩ ተጠቃሚዎች ብዛት	43,500			43,500	
		ከከተማ ግብርና የተገኘ ተጨማሪ ገቢ በብር	203,983,462				203,983,462
11.3	በ64 ከተማ አስተዳደሮች ከከተማ ግብርና ውጭ ባሉ ገቢ ማስገኛ ስራዎች (በማኑፋክቱሪንግ፣ በአገልግሎት፣ በንግድ፣ በከተማ ግብርና ውጭ ባሉ የገቢ ማስገኛ ስራዎች የተሰማሩ ተጠቃሚዎች ብዛት	ከከተማ ግብርና ውጭ ባሉ የገቢ ማስገኛ ስራዎች የተሰማሩ ተጠቃሚዎች ብዛት	17,400			17,400	

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
	በኮንስትራክሽንና በእደ ጥበብ ወዘተ ስራዎች) 17,400 ተጠቃሚዎችን በማስማራት 122,765,137 ብር እንዲያገኙ ይደረጋል።	ከከተማ ግብርና ውጭ ባሉ ገቢ ማስገኛ ስራዎች የተገኘ ተጨማሪ ገቢ በብር	122,765,137				122,765,137
		በጠቅላላው ከከተማ ግብርና እና ከከተማ ግብርና ውጪ ባሉ ገቢ ማስገኛዎች የተገኘ ገቢ መጠን በብር	326,748,599				326,748,599
10.4	በ64 ከተማ አስተዳደሮች በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ሥራዎች የተሰማሩ ተጠቃሚዎችን የሚከታተልና የሚደግፍ ኮሚቴ ይደረጃል።	የክትትልና ድጋፍ ኮሚቴ ያደራጁ ከተሞች ብዛት በቁጥር	64			64	
III	የአባይት ተግባራት ዋና ዋና ግቦችና ተግባራት						
3	የከተማ-ገጠር ትስስር እና አካታታም						
ግብ 1	የከተማ-ገጠር ትስስርን በማጠናከር በክልሉ የተመጣጠነ የአካታታም ሥርዓት እንዲኖር እና የክትመት ምጣኔን በ2018 ካለበት 22.77% በ2019 ወደ 23.45% ማሳደግ፤	የክትመት ምጣኔ እድገት በመቶኛ	23.45				23.45
1.1	በክልሉ ያለውን የከተማ የህዝብ አስፋፊ እና የአካታታም ስርዓት በተመለከተ 1 ጥናት እንዲጠና ይደረጋል።	የተዘጋጀ የጥናት ሰነድ	1				1
1.2	የከተማና የገጠር ልማት ትስስር መማከርት ማቋቋሚያ የህግ ማዕቀፍ በማዘጋጀት በ85 ከተሞች እንዲተገበር ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።	የከተማና የገጠር ልማት ትስስር መማከርት ማቋቋሚያ የህግ ማዕቀፉን የተገበሩ ከተሞች	85		8	11	66
1.3	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የከተማና የገጠር ልማት ዕቅዶችን በተቀናጀ መልኩ በማዘጋጀት እንዲተገበር ክትትልና ድጋፍ ይደረጋል።	የከተማና የገጠር ልማት ዕቅዶችን አዘጋጅተው የተገበሩ ከተሞች ብዛት	85		8	11	66
1.4	በክልሉ ከሚገኙ 728 ነባር ከተሞች መካከል በአቅራቢያቸው ወዳለ ትልቅ ከተማ ሊዋሀዱ የሚችሉ 10 ከተሞችን በጥናት በመለየት እንዲዋሀዱ ይደረጋል።	የታጠሩ ከተሞች ብዛት በቁጥር	10				10
1.5	በጥናት ላይ ተመስርቶ የከተማነት መስፈርቱን የሚያሟሉ 10 የገጠር የአገልግሎት መስጫ ማዕከላት የከተማነት እውቅና እንዲያገኙ ይደረጋል።	የከተማነት እውቅና ያገኙ የገጠር የአገልግሎት መስጫ ማዕከላት ብዛት በቁጥር	10				10

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.6	ከተሞችን በፈርጅ የማደራጀት ስርዓቱን በማጠናከር 5 ከተሞች ወደ ከተማ አስተዳደር፣ 9 ከተሞች ወደ መሪ ማዘጋጃ እና 19 ከተሞች ወደ ንዑስ ማዘጋጃ የፈርጅ ለውጥ እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡	ወደ ከተማ አስተዳደር ያደጉ ከተሞች	5				5
		ወደ መሪ ማዘጋጃ ያደጉ ከተሞች	9				9
		ወደ ንዑስ ማዘጋጃ ያደጉ ከተሞች	19				19
1.7	ከሚመለከተው አካል ጋር በመሆን በ8ቱ ሪጀዮንሊታን ከተሞች በ25 ዓመቱ ወደ ፊት ለሚያሳዩት ዕድገትና ለኢንቨስትመንት ምቹ ሁኔታን ለመፍጠር የከተማና የገጠር ድንበርን በጥናት ላይ ተመስርቶ የአስተዳደር ወሰን የመክለልና የማፅደቅ ስራ ይሰራል፡፡	የአስተዳደር ወሰናቸው በአዲስ የተካለለላቸውና የፀደቀላቸው ከተሞች ብዛት	8				8
ግብ 2	በ100 ከተሞች የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥን በማሻሻልና በማዘመን የተገልጋዮችን የዕርካታ መጠን በ2018 ከነበረበት 62% በ2019 ወደ 70% ማሳደግ፤						
2.1	በ100 ከተሞች (85 ከተማ አስተዳደሮችና 15 መሪ ማዘጋጃቤት ከተሞች) ሁሉም የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች ስታንዳርድ ተዘጋጅቶላቸው እንዲተገበሩ ይደረጋል፡፡	የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርድ ተግባራዊ ያደረጉ ከተሞች ቁጥር	100	94			100
		ሙከራ ትግበራ የገቡ መሪ ማዘጋጃቤቶች	15			7	8
2.2	በ100 ከተሞች ስታንዳርድ ለወጣላቸው የከተማ አገልግሎቶች የዜጎች ቻርተር እንዲዘጋጅ፣ ለዜጎች ተደራሽ እንዲሆንና አገልግሎቱም በስታንዳርዱ መሰረት እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡	የዜጎች ቻርተር እንዲዘጋጅ ያደረጉ ከተሞች ቁጥር	100				100
2.3	የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት አሰጣጥ አፈፃፀም ምዘና ለማካሄድ የሚያስችሉ ቁልፍ የምዘና መለኪያዎችን (Key Performance Indicators) በማዘጋጀት 50 ከተማ አስተዳደሮች ምዘና በማካሄድ ለከተሞቹ ግብረ መልስ ይሰጣል፡፡	የአገልግሎት ምዘና የተደረገባቸው ከተሞች ብዛት	50			25	25
2.4	የሙያ ስታንዳርድ፣ ሥርዓተ-ትምህርትና የምዘና መሳሪያ በተዘጋጀላቸው 6 የማዘጋጃቤታዊ አገልግሎቶች በ4 ከተማ አስተዳደሮች 4 አዳዲስ የምዘና ጣቢያዎች እንዲደራጁ ይደረጋል፡፡	አዲስ የምዘና ጣቢያ ብዛት	4		2	2	

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
2.5	የሙያ ስታንዳርድ፣ ሥርዓተ-ትምህርትና የምዘና መሳሪያ በተዘጋጀላቸው 6 የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ሙያዎች ላይ 6 መዛኞችን እና 30 የኢንዱስትሪ አሰልጣኞች እንዲዘጋጁ ይደረጋል፡፡	የተዘጋጀ የመዘኝ ቁጥር				6	
		የተዘጋጀ የኢንዱስትሪ አሰልጣኝ ቁጥር			30		
2.6	በ4 ከተማ አስተዳደሮች በማዘጋጀቢታዊ አገልግሎት መስኮች አገልግሎት ለመስጠት የተሰማሩ 200 (70% ሴቶች) አመራሮችንና ባለሙያዎችን በአሴት ማኔጅመንት፣ በቢዮች ማስተላለፍ፣ በቁራ፣ በአሳት አደጋ፣ በህብረተሰብ ተሳትፎ፣ በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አሰባሰብ፣ በአረንጓዴ ልማት በማሰልጠን ብቃታቸው በምዘና ተረጋግጦ እውቅና እየተሰጠ ወደ ስራ እንዲሰማሩ ይደረጋል፡፡	የተመዘኑ ባለሙያዎች በቁጥር				200	
		የበቁ ባለሙያዎች				200	
2.7	የቁራ ግንባታ ባለባቸው ነባር 45 እና በዚህ አመት 15 ተጨማሪ ከተማ አስተዳደሮች ደረጃውን የጠበቀ የቁራ አገልግሎት እንዲሰጥ ድጋፍና ክትትል ይደረጋል፡፡	የቁራ አገልግሎት እየሰጡ ያሉ ከተማ አስተዳደሮች ቁጥር	60	45	45	50	60
2.8	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የዘላቂ ማረፊያ፣ የገበያ ቦታና የንግድ ቤቶች እንዲሁም የመንገድ መብራት አገልግሎት እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡	ተደራሽ የሆኑ ከተሞች ብዛት	85	85	85	85	85
2.9	በ3 /ደ/ብርሃን፣ ጎንደርና ኮምቦልቻ/ ሪጂዮፖሊታን ከተማ አስተዳደሮች በገበያ ቦታና በንግድ ቤቶች እንዲሁም በመንገድ መብራት አገልግሎት አሰጣጥ ላይ የዳሰሳ ጥናት ይካሄዳል፡፡	የተደረገ ጥናት በቁጥር	1			1	
2.10	በቁራ፣ በዘመናዊ ዘላቂ ማረፊያ፣ በገበያ ቦታና በንግድ ቤቶች እንዲሁም በመንገድ መብራት አገልግሎት ስራዎች ዙሪያ በተሞከሮት የሚወሰድ አሰራር ተለይቶ በ85 ከተማ አስተዳደሮች እንዲስፋፋ ይደረጋል፡፡	የተቀመረ ተሞክሮ በቁጥር	2			2	
2.11	በ3 ሪጂዮፖሊታን ከተሞች በጥናት ላይ ተመስርቶ የተመረጡ የማዘጋጀቢታዊ አገልግሎቶች (የቁራ፣ የደረቅ ቆሻሻ አወጋገድ ወዘተ) በግል ባለሀብቶች በኩል እንዲሰጡ ይደረጋል፡፡	ተግባራዊ ያደረጉ ከተሞች ብዛት	3				3
		በግል ባለሀብቶች በኩል እንዲሰጡ የደተረጉ ማዘጋጀቢታዊ አገልግሎቶች ብዛት	1				1
2.12	የማዘጋጀቢታዊ አገልግሎት ስታንዳርድ በሚተገበርባቸው 85	ጥናት ያደረጉ ከተሞች ቁጥር	99				99

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
	ከተማ አስተዳደሮች እና በ14 መሪ ማዘጋጃ ቤት ከተሞች የተገልጋዩ ዕርካታ 70 በመቶ መድረሱ በጥናት ይረጋገጣል፡፡	አማካይ የተገልጋይ እርካታ መጠን	70				70
2.13	በ99 ከተሞች የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎት ስታንዳርዶች አተገባበር፣ የአሰራር ግልጽነት፣ የመረጃ ግልጽናትና ተደራሽነት፣ በአጠቃላይ የአገልግሎት አቅርቦት መሻሻል ከትትልና ድጋፍ በማድረግ ለከተሞቹ ግብረ መልስ ይሰጣል፡፡	ከትትልና ድጋፍ የተደረገባቸው ከተሞች ቁጥር	99	85	85	92	99
		ግብረ መልስ የተሰጣቸው ከተሞች ቁጥር	99	85	85	92	99
ግብ 3	ከተሞች ለመስረተ-ልማትና አገልግሎት እቅርቦት የሚያስፈልጋቸውን ወጪ በራሳቸው የመሸፈን አቅም በ2018 ከነበረበት 50% በ2019 ወደ 60% ማድረስ፣	የመስረተ ልማትና አገልግሎት ፋይናንስ ሽፋን ዕድገት በመቶኛ	60				60
3.1	በክልሉ ከተሞች የልማት ፋይናንስ ማጠናከሪያ ሰርዓት ላይ የአሰራር ማሻሻያ ለማድረግ ግብዓት የሚሆን 1 ጥናት እንዲጠና ይደረጋል፡፡	የተዘጋጀ የጥናት ሰነድ	1	1			
3.2	በ642 ከተሞች ገቢ መስብስብ ባለባቸው 59 የገቢ አርዕስቶች አገልግሎት ገቢ የመስብስብና የመጠቀም አቅማቸው 35.193 ቢሊዮን እንዲደርስ ይደረጋል፡፡	የአገልግሎት ገቢ የሰበሰቡ ከተሞች ብዛት	642	642	642	642	642
		የተሰበሰበ የአገልግሎት ገቢ በብር	35,193,000,000	8,798,249,995	8,798,249,996	8,798,250,003	8,798,250,006
3.3	ከተሞች ለመስረተ-ልማትና አገልግሎት እቅርቦት የሚያስፈልጋቸውን ወጪ 60 በመቶ በራሳቸው ገቢ መሸፈናቸውን በጥናት ይረጋገጣል፡፡	የመስረተ ልማትና አገልግሎት ፋይናንስ ሽፋን በመቶኛ	60	60	60	60	60
3.4	የከተሞችን የፋይናንስ አጠቃቀም ውጤታማነትን ለማሳደግና ብክነትን ለመከላከል 200 የማዘጋጃቤት ከተሞች የፋይናንስ አጠቃቀማቸውን አዲት እንዲያስደርጉ ይደረጋል፡፡	የፋይናንስ አጠቃቀማቸውን አዲት ያስደረጉ ከተሞች ብዛት	200		60	70	70
3.5	በበጀት ዘመኑና ከባለፉት ዓመታት በአዲት የተገኘው የገንዘብ ጉድለት 100% ተመላሽ ይደረጋል፡፡	የተመለሰ የገንዘብ ጉድለት በመቶኛ (በድግግሞሽ)	100	100	100	100	100
3.6	በተመረጡ 5 የክልሉ ከተሞች ከሌሎች ሀገሮች ከተሞች ጋር እህትማማች እንዲፈጥሩ እና የልማት አቅማቸው እንዲጎለብት ይደረጋል፡፡	እህትማማች ነት የፈጠሩ ከተሞች በቁጥር			2	3	
4	የከተማ ምግብ ዋስትና እና ሴፍቲኔት						

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
ግብ 4	በ18 ከተሞች በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙ 185,297 ዜጎችን የምግብ ዋስትና ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ በማድረግ የከተማ ድህነትን መቀነስ፤	የምግብ ዋስትና ስርዓት የተስፋፋባቸው ከተሞች ብዛት (በድግግሞሽ)	18	18	18	18	18
		በምግብ ዋስትና ፕሮግራም ተጠቃሚዎች ብዛት በቁጥር	185,297	185,297	185,297	185,297	185,297
4.1	በከተሞች የሚገኙ የመስራት አቅም የሌላቸውና ለማህበራዊ ችግር ለተጋለጡ 36,672 ዜጎች (የአካል ጉዳተኞች፣ አረጋውያን፣ የአዕምሮ ህመማን እና ህጻናት) የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል፡፡	የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች ብዛት (በድግግሞሽ)	36,672	36,672	36,672	36,672	36,672
4.2	በ18 ከተሞች 148,625 የመስራት አቅም ያላቸውና ከድህነት ወለል በታች የሚገኙ ዜጎች የከተሞችን ገጽታ ሊቀይሩ በሚችሉ የማህበረሰብ አቀፍ ስራዎች በማሳተፍ የምግብ ዋስትናቸው ይረጋገጣል፡፡	በአካባቢ ልማት ስራዎች የተሠማሩ ተጠቃሚዎች ብዛት (በድግግሞሽ)	148,625	148,625	148,625	148,625	148,625
4.3	የከተሞች ሴፍቲኔትና የሥራ ፕሮጀክት ተጠቃሚ ከተሞች 594,552 ሕዝብ የግንዛቤ ማስጨበጥ ሥራ ይሰራል፡፡	በከተሞች ሴፍቲኔትና ሥራ ፕሮጀክት ግንዛቤ የተፈጠረለት ህዝብ ብዛት	594,552	148,668	148,628	148,628	148,628
4.4	የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ገቢ በሚያስገኝ ሥራ ላይ ተሰማርተው በዘላቂነት ኑሮአቸውን እንዲያሻሽሉና ተነሳሽነታቸው እንዲጨምር ከሚያገኙት ወርሃዊ ክፍያ 20% (283,576,028 ብር) እንዲቆጥቡ ይደረጋል፡፡	በአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች የተቆጠበ የገንዘብ መጠን በብር	283,576,028	79,535,556	85,287,448	61,191,983	57,561,041
4.5	በአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ ተሳታፊ የሆኑ 49,044 የቤተሰብ ተጠሪዎች በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች በማሰማራት 197,064,800 ብር ገቢ እንዲሰበሰብና ከተገኘው ገቢም 97,965,400 ብር እንዲቆጠብ ይደረጋል፡፡	በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች የተሰማሩ የቤተሰብ ተጠሪዎች ብዛት	49,044	49,044	49,044	49,044	49,044
		በተጨማሪ ገቢ ማስገኛ ስራዎች የተገኘ ገቢ በብር	197,064,800	49,266,200	49,266,200	49,266,200	49,266,200
		የተቆጠበ የገንዘብ መጠን በብር	97,965,400	24,491,350	24,491,350	24,491,350	24,491,350

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
4.6	ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመቀናጀት 1148,625 የአካባቢ ልማት እና 136,672 የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች የማኅበራዊ አገልግሎት ትስስር ይፈጠርላቸዋል፡፡	የማህበራዊ አገልግሎት ትስስር የተፈጠረላቸው የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ብዛት	36,672	36,672	36,672	36,672	36,672
		የማህበራዊ አገልግሎት ትስስር የተፈጠረላቸው የቀጥታ ድጋፍ ተጠቃሚዎች ብዛት	148,625	148,625	148,625	148,625	148,625
4.7	ከፕሮግራሙ ተመርቀው ለወጡ 32,068 የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ስራ ማስጀመሪያ የሚሆን 519,501,600 ብር ግራንት ፈንድ እንዲተላለፍ ይደረጋል፡፡	ግራንት ፈንድ የተላለፈላቸው የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ብዛት	32,068		32,068		
		የተላለፈ ግራንት ፈንድ በብር	519,501,600		519,501,600		
4.8	የዘላቂ ኑሮ ማሻሻያ ድጋፎችን ያጠናቀቁ 32,080 የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ተመርቀው ከፕሮግራሙ እንዲወጡ ይደረጋል፡፡	የተመረቁ የአካባቢ ልማት ተጠቃሚዎች ብዛት	32,080		18,706	13,374	
5	የከተማ ጽዳት እና አረንጓዴ ልማት						
ግብ 5	በ728 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ለ2,573,897 (50% ሴቶች) የህ/ሰብ ክፍሎች ግንዛቤ በመፍጠር በጽዳት ስራ ላይ ማሳተፍ፤						
5.1	በ728 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ስራ ላይ ነዋሪው በቀጥታ ተሳታፊ እንዲሆን የሚያስችል የህዝብ ንቅናቄ ሰነድ በማዘጋጀትና ለ2,573,897 (50% ሴቶች) የከተማ ነዋሪ የህብረተሰብ ክፍል ግንዛቤ በመፍጠር ወርሃዊ የጽዳት ቀን ወስኖ መንገዶችን፣ የውሃ ማፋሰሻ ቦቶችን፣ የገበያ ቦታዎችን፣ የህዝብ ፓርኮች እና ሌሎች የህዝብ መጠቀሚያ ቦታዎችን በማፅዳት ስራ ላይ እንዲሳተፍ ይደረጋል፡፡	ወርሃዊ የጽዳት ቀን ወስነው የመንገድ እና የውሃ ማፋሰሻ ቦቶችን ያጸዱ ከተሞች ብዛት	728	728	728	728	728
		በፅዳት ስራው ላይ በቀጥታ የተሳተፈ ህብረተሰብ ወንድ	1,286,949	321,743	321,739	321,735	321,732
		በፅዳት ስራው ላይ በቀጥታ የተሳተፈ ህብረተሰብ ሴት	1,286,949	321,743	321,739	321,735	321,732
		ድምር	2,573,898	643,486	643,478	643,470	643,464

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
		የጸዳ የመንገድ መጠን በኪሎ ሜትር (በድግግሞሽ)	7,504	7,504	7,504	7,504	7,504
		የጸዳ የውሃ ማፋሰሻ በይ መጠን በኪሎ ሜትር (በድግግሞሽ)	6,371	6,371	6,371	6,371	6,371
5.2	በ728 ከተሞች የሚሆኑ የሚኖሩ 862,130 ግለሰቦች አስከ 20 ሜትር እና 107,876 ተቋማት እስከ 50 ሜትር ርቀት ግቢያቸውንና አካባቢያቸውን እንዲያጸዱ ይደረጋል፡፡	የተተገበረባቸው ከተሞች ብዛት (በድግግሞሽ)	728	728	728	728	728
		ግቢ እና አካባቢያቸውን ያጸዱ ግለሰቦች ብዛት (በድግግሞሽ)	862,130	862,130	862,130	862,130	862,130
		ግቢ እና አካባቢያቸውን ያጸዱ ተቋማትና ድርጅቶች ብዛት (በድግግሞሽ)	107,876	107,876	107,876	107,876	107,876
5.3	በ218 ከተሞች በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ የተሰማሩ 422 ነባር ማህበራትን በማጠናከር እና ማህበር በሌላቸው 70 ከተሞች ደረቅ ቆሻሻ የሚያስወግዱ 132 አዲስ ማህበራትን በማደራጀት ቆሻሻን በአግባቡ የማስወገድ ስራ ይሰራል፡፡	ለነባር ማህበራት ከትትል ያደረጉ ከተሞችና ከ/ከተሞች ብዛት (በድግግሞሽ)	218	218	218	218	218
		የተደራጁ ነባር ማህበራት ብዛት (በድግግሞሽ)	422	422	422	422	422
		ወንድ	3,742	3,742	3,742	3,742	3,742
		ሴት	6,730	6,730	6,730	6,730	6,730
		ድምር	10,472	10,472	10,472	10,472	10,472
		አዲስ ማህበራትን ያደራጁ ከተሞች ብዛት በቁጥር	70	17	21	18	14
		የተደራጁ አዲስ ማህበራት ብዛት በቁጥር	132	30	38	35	29
		ወንድ	961	200	286	261	214
		ሴት	1,010	211	296	274	229
		ድምር	1,971	411	582	535	443
5.4	በ97 ከተሞች 707 አዲስ እና በ95 ከተሞች የሚገኙ 3,534 ነባር የመንገድ ላይ ደረቅ ቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫቶች ተቀምጠው ተገቢውን አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል፡፡	አዲስ የደረቅ ቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫት የተገበሩ ከተሞች ቁጥር	97	27	24	23	23

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
		በአዲስ የተቀመጠ የቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫት ብዛት	707	168	176	180	183
		ነባር የቆሻሻ ቅርጫት ያለቸው ከተሞች ብዛት	95	95	95	95	95
		አገልግሎት እየሰጠ ያለ ነባር የደረቅ ቆሻሻ ማስቀመጫ ቅርጫት ብዛት	3,534	3,534	3,534	3,534	3,534
5.5	በ267 ከተሞች ከሚመነጨው 2,227,672 ሜትር ኪዩብ ቆሻሻ 67 በመቶ የሚሆነው በተገቢው ቦታ እንዲወገድ ይደረጋል፡፡	የተወገደ ደረቅ ቆሻሻ በሜትር ኪዩብ	2,227,672	556,918	556,918	556,918	556,917
		የደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ሽፋን በመቶኛ	67	67	67	67	67
5.6	በ126 ከተሞችና ከ/ከተሞች ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በቅንጅት በመስራት የግንባታ ፍርስራሽ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ በአግባቡ እንዲወገድ ይደረጋል፡፡	የግንባታ ፍርስራሽ ቆሻሻን በአግባቡ ያስወገዱ ከተሞች /ከ/ከተሞች ቁጥር	126	126	126	126	126
5.7	በቂ የቆሻሻ ማስወገጃ ተሽከርካሪ የሌላቸው 120 ከተሞች 1 የቆሻሻ ማስወገጃ ተሽከርካሪ እንዲያሟሉ ይደረጋል፡፡	የቆሻሻ ማጓጓዣ ተሽከርካሪ የመደቡ ከተሞች ቁጥር	120	36	29	28	27
5.8	በ92 ከተሞች የሞዴል መንደር መመልመያ መስፈርትን መሰረት በማድረግ በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ ሞዴል የሆኑ 173 መንደሮች እንዲፈጠሩ ይደረጋል፡፡	በመስፈርቱ መሰረት ሞዴል መንደሮችን የፈጠሩ ከተሞች ብዛት	92	17	31	27	17
		የተፈጠሩ ሞዴል መንደሮች ብዛት	173	29	57	54	33
5.9	በ30 አዲስ ከተሞች ቀጣይነት ያለው የደረቅ ቆሻሻ አገልግሎት ፋናንስ ስርዓት እንዲኖራቸው እና የፋይናንስ ስርዓት ያላቸው 147 ነባር ከተሞች እንዲጠናከሩ ይደረጋል፡፡	በአዲስ የፋይናንስ ስርዓት የዘረጉ ከተሞች ብዛት	30	5	10	10	5
		የደረቅ ቆሻሻ ፋይናንስ ስርዓት የተገባሩ ነባር ከተሞች ቁጥር	147	147	147	147	147
5.10	ቋሚ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ የሌላቸውን 261 ከተሞች በመለየት ከሰውና እንስሳት ንክኪ ነጻ የሆነ ጊዜያዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል፡፡	ጊዜያዊ የደረቅ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ ያዘጋጁ ከተሞች ብዛት	261	65	65	65	66

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
5.11	በ6ቱ ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች 12 (በአንድ ከተማ 2) ራሱን የቻለ የቅብብሎሽ ጣቢያ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል።	የተዘጋጀ የቆሻሻ ማስወገጃ የቅብብሎሽ ጣቢያ በቁጥር	12		6	6	
5.12	ከሚመለከታቸው አጋር አካላት ጋር በመቀናጀት በ8 ሪጅዮ ፖሊታን ከተሞች ራሱን የቻለ የአደገኛ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ እንዲዘጋጅ ይደረጋል።	የአደገኛ ቆሻሻ ማስወገጃ ቦታ ያዘጋጁ ከተሞች ብዛት	8	1	2	2	3
6	ተደራሽ የቤት ልማትና አስተዳደር						
ግብ 6	በከተሞች በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶች እና 48,191 የግል የኪራይ ቤቶች አስተዳዳር በህግ አግባብ እንዲመራ ማድረግ፤						
6.1	በከተሞች 4,000 የመንግስት ቤቶች፣ 19,000 የኮንደምንየም ቤቶች እና 77,000 የግለሰብ ቤቶች በዘመናዊ መረጃ ቋት እንዲደራጁ ይደረጋል።	በዘመናዊ መረጃ ቋት የተደራጁ የመንግስት ቤቶች	4,000	600	1,400	1,400	600
		በዘመናዊ መረጃ ቋት የተደራጁ የኮንደምንየም ቤቶች ብዛት	19,000	2,850	6,650	6,650	2,850
		በዘመናዊ መረጃ ቋት የተደራጁ የግለሰብ ቤቶች	77,000	11,550	26,950	26,950	11,550
		ድምር	100,000	15,000	35,000	35,000	15,000
6.2	በ250 ከተሞች የመኖሪያ ቤቶችን መረጃ በቤት ባለቤት አይነት የማደራጀት ስራ ይሰራል።	በቤት ባለቤት አይነት መሰረታዊ መረጃ አደራጅተው ሰነድ የላኩ ከተሞች ብዛት	250	36	85	85	44
6.3	በበጀት ዓመቱ 60,561 የመንግስት ቤቶች ኤዲት የማድረግና መዝግቦ የመያዝ ስራ ይሰራል።	በአመቱ መጨረሻ የተገኘ ቤት ብዛት	60,561				60,561
6.4	በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶችን በየዓመቱ የውል እድሳት ይደረጋል።	የውል እድሳት የተደረገላቸው ቤቶች ብዛት	60,209	9,031	21,073	21,073	9,031
6.5	በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 3,000 ቤቶችን የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ እንዲያገኙ ይደረጋል።	የይዞታ ማረጋገጫ ካርታ የተዘጋጀላቸው የመንግስት ቤቶች ብዛት	3,000	450	1,050	1,050	450
6.6	በመንግስት ባለቤትነት የሚከራዩ 60,209 ቤቶች የኪራይ ዋጋ እንዲሻሻል ይደረጋል።	የኪራይ ዋጋቸው የተሻሻለ የመንግስት ቤቶች ብዛት	60,209	9,031	21,073	21,073	9,031

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
6.7	ያለአግባብ የተያዙ 1,000 ቤቶችን በመንጠቅ ለሚገባቸው ተከራዮች እንዲተላለፍ ይደረጋል።	ተነጥቀው ለአዲስ ተከራዮች የተላለፉ የመንግስት ቤቶች	1,000	150	350	350	150
6.8	በመንግስት ቤቶች ላይ ህገ ወጥ ተግባር የሚፈጽሙ 400 ተከራዮችን በመለየት እና ርምጃ በመውሰድ የመንግስት የቤቶች አስተዳዳሪ በህግ አግባብ እንዲመራ ይደረጋል።	ህገወጥ ተግባር የሚፈጽሙ ርምጃ የተወሰደባቸው ቤቶች ብዛት	400	60	140	140	60
6.9	በ8 ሪጅዮፖሊታን ከተሞች 48,191 የግል መኖሪያ ቤቶች የአከራይና ተከራይ ውል እንዲይዙ ይደረጋል።	የአከራይ ተከራይ ውል የተያዘላቸው የግል መኖሪያ ቤቶች ብዛት	48,191	48,191			
7	የተቀናጀ፣ ምርታማና ዘላቂ መሠረተ ልማት						
ግብ 7	በ77 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 ፈርጅ ሶስት (መሪ መዘጋጃ ቤቶች) የሚገነቡ ሁሉም ፕሮጀክቶች የማህበራዊና አካባቢያዊ ደህንነት ማሟላታቸው እየተረጋገጠ እንዲገነቡ ማድረግ፤						
7.1	በ77 ከተማ አስተዳደሮች እና በ149 ፈርጅ ሶስት (መሪ መዘጋጃ ቤት) ከተሞች የሚገነቡ 552 ፕሮጀክቶች ወደ ግንባታ ከመገባቱ በፊት የማህበራዊና አካባቢያዊ ደህንነት የጥናት ሰነድ በማዘጋጀት የግንባታ ይሁንታ ፈቃድ እንዲያገኙ ይደረጋል።	አካባቢያዊ እና የማህበራዊ ተፅዕኖ ግምገማ ጥናት የተዘጋጀላቸው ፕሮጀክቶች ብዛት	552	202	340	10	
		የግንባታ ይሁንታ ፈቃድ ያገኙ ፕሮጀክቶች ብዛት	552	202	340	10	
ግብ 8	በከተሞች የመንገድ መስረተ ልማት ግንባታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 20,425 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 22,463.95 ኪ.ሜ ማሳደግ፤						
8.1	በአቅድ ዘመኑ 135 ኪ.ሜ የኮብል ስቶን መንገድ፣ 786 ኪ.ሜ የጠጠር መንገድ፣ 1,200 ኪ.ሜ ጥርጊያ መንገድ፣ 20 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገድ ግንባታ ይከናወናል።	የተገነባ ኮብል ስቶን መንገድ በኪ/ሜ	135	6.50	26.71	40.07	61.72
		የተገነባ ጠጠር መንገድ በኪ/ሜ	786	111.4	164.5	228	282.1
		የተገነባ ጥርጊያ መንገድ በኪ/ሜ	1,200	161.11	218.48	326.73	493.69

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
		የተገነባ የአስፓልት መንገድ በኪ/ሜ	20	2.20	3.48	5.54	8.77
8.2	በአቅድ ዘመኑ 248 ኪ.ሜ የጎርፍ መከላከያ ግንብ፣ በቁጥር 20 መለስተኛና ዝቅተኛ ድልድይ፣ በቁጥር 585 የሰላቭ ክልሸርት ግንባታ ይከናወናል፡፡	የተገነባ ደረጃውን የጠበቀ ጎርፍ ማስወገጃ እና መከላከያ ግንብ በኪ/ሜ	248	33.48	46.07	67.91	100.54
		የተገነባ ደረጃውን የጠበቀ መለስተኛና ዝቅተኛ ድልድይ በቁጥር	20			3	17
		የተገነባ ደረጃውን የጠበቀ ሰላብ ክልሸርት በቁጥር	585	42	120	197	226
ግብ 9	በከተሞች የጸፃ መጠጥ ውህ መስረተ ልማት ዝርጋታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 8,166.12 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 8,906 ኪ.ሜ ማሳደግ፤						
9.1	በአቅድ ዘመኑ 759 ኪ.ሜ የመጠጥ ውሃ፣ 217 ኪ.ሜ ለአረንጓዴ ልማት የሚውል የውሃ መስረተ ልማት ዝርጋታ እና በቁጥር 220 የውሃ ቦኖ እንዲገነባ ይደረጋል፡፡	የተዘረጋ የመጠጥ ውሃ መስመር በኪ/ሜ	759	112.03	161.40	229.71	255.64
		ለአረንጓዴ ልማት የተዘረጋ የውሃ መስመር በኪ/ሜ	217	28.18	45.41	69.33	74.07
		በከተሞች የተገነባ የውሃ ቦኖ በቁጥር	220	21	32	64	103
ግብ 10	በከተሞች የመንገድ መብራት መስረተ ልማት ዝርጋታ ሽፋንን በ2018 ካለበት 5,978.76 ኪ.ሜ በ2019 ወደ 6,912.76 ኪ.ሜ ማሳደግ፤						
10.1	በአቅድ ዘመኑ 934 ኪ.ሜ የመንገድ መብራት አቅርቦት መስረተ ልማት ዝርጋታ ይከናወናል፡፡	የተዘረጋ የመንገድ መብራት መስመር በኪ/ሜ	934	127.53	242.55	298.70	265.22
ግብ 11	በከተሞች የጥራት ደረጃቸውን የጠበቁ የማህበራዊ አገልግሎት መስጫ ማዕከላትን መገንባት፤						
11.1	በአቅድ ዘመኑ 2,236 የመስሪያና የመሸጫ ሽፋን ግንባታና አስፈላጊ መስረተ ልማቶች እንዲሟሉ ይደረጋል፡፡	የተገነባ ደረጃውን የጠበቀ የመስሪያና መሸጫ ሽፋን በቁጥር	2,236	170	497	733	836
11.2	በተመረጡ ከተሞች 1 ዘመናዊ እና 15 ጊዜያዊ የቁራ አገልግሎት	የተገነባ ዘመናዊ ቁራ በቁጥር	1				1

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
	ግንባታ እና አስፈላጊ መስረተ ልማቶች እንዲሟሉ ይደረጋል።	የተገነባ ጊዜያዊ ቄራ በቁጥር	15	1	3	4	7
11.3	በተመረጠ ከተማ 1 የእሳት አደጋ መከላከል ጣቢያና አስፈላጊው መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል።	የተገነባ የእሳት አደጋ መከላከል ጣቢያ በቁጥር	1				1
11.4	በተመረጡ ከተሞች 2 ዘመናዊ የደረቅ ቆሻሻ ማሰባሰቢያና ማስዎገጃ (ላንድ ፊል) መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል።	የተገነባ ዘመናዊ የደረቅ ቆሻሻ ማሰባሰቢያና ማስዎገጃ (ላንድ ፊል) በቁጥር	2				2
11.5	በተመረጡ ከተሞች 325 የጋራ መፀዳጃ ቤት መስረተ ልማት ግንባታ ይከናወናል።	የተገነባ የጋራ መፀዳጃ ቤት በቁጥር	325	8	66	114	137
11.6	በ15 ከተማ አስተዳደሮች የገበያ ማዕከላት ግንባታ እንዲከናወንና አስፈላጊው መስረተ ልማት እንዲሟላ ይደረጋል።	የተገነቡ የገበያ ማዕከላት በቁጥር	15		5	4	6
11.7	በተመረጡ ከተሞች 17 የወጣቶች ማዕከላት ተገንብተው አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል።	የተገነባ ደረጃውን የጠበቀ የወጣት ማዕከል ብዛት	17		1	8	8
ግብ 12	በከተሞች የተገነቡ የመንገድ መስረተ ልማቶችን ጥገና በማድረግ ደህንነታቸውን ማስጠበቅ እና የአገልግሎት ዘመናቸውን ማራዘም።						
12.1	በአቅድ ዘመኑ 26 ኪ.ሜ የኩብል ስቶን መንገድ፣ 554 ኪ.ሜ የጠጠር መንገድ እና 20 ኪ.ሜ የአስፓልት መንገድ ጥገና ይደረጋል።	የተጠገነ የጌጠኛ ድንጋይ መንገድ በኪ/ሜ	26	1.62	2.65	7.81	13.82
		የተጠገነ የጠጠር መንገድ በኪ/ሜ	554	83	111	166	194
		የተጠገነ የአስፋልት መንገድ በኪ/ሜ	20	1	1	1	17
ግብ 13	በከተሞች የተገነቡ የመስረተ ልማት አይነቶችን መረጃ በዘመናዊ የመረጃ አያያዝ ስርዓት 100% እንዲደራጅ ማድረግ።						
13.1	በ85 ከተማ አስተዳደሮች የተገነቡ 18 የመስረተ ልማት አይነቶችን መረጃ በዘመናዊ የመረጃ አያያዝ ስርዓት 100% እንዲደራጅ ይደረጋል።	የተገነቡ የመስረተ ልማት አውታሮችን መዝግበውና አደራጅተው የያዙ ከተሞች ብዛት	85	85	85	85	85
		ተመዝግበው ተያዙ የመስረተ ልማት አይነቶች ብዛት	18	18	18	18	18

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
ግብ 14	በ728 ከተሞች በህብረተሰቡና በመንግስት በጋራ በሚከናወኑ የአካባቢ ልማት ስራዎች ላይ የህብረተሰብ ተሳትፎ ምጣኔው 55% እንዲሆን ማድረግ፤						
14.1	በከተሞች በሚከናወኑና ህብረተሰቡ ሊሳተፍባቸው በሚገቡ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ስራዎች የህብረተሰብ ተሳትፎ ምጣኔው በጥሬ ገንዘብ 20%፣ በጉልበት 20%፣ በቁሳቁስ 15% በድምሩ 55% እንዲደርስ ይደረጋል፡፡	የህብረተሰብ ተሳትፎ የተደረገባቸው ከተሞች/ክ/ከተሞች ብዛት (በድግግሞሽ)	728	728	728	728	728
		የህብረተሰብ ተሳትፎ ምጣኔ ዕድገት በመቶኛ (በድግግሞሽ)	55	55	55	55	55
14.2	በ728 ከተሞች ከህብረተሰብ ተሳትፎ በጥሬ ገንዘብ 2,217,456,000 ብር፣ በጉልበት 2,217,456,000 ብር በቁሳቁስ 1,663,092,000 ብር በድምሩ 6,098,004,000 ብር እንዲሰበሰብ ይደረጋል፡፡	በጥሬ ገንዘብ በብር (20%)	2,217,456,000	554,364,000	554,364,000	554,364,000	554,364,000
		በጉልበት በብር (20%)	2,217,456,000	554,364,000	554,364,000	554,364,000	554,364,000
		በቁሳቁስ በብር (15%)	1,663,092,000	415,773,000	415,773,000	415,773,000	415,773,000
		አጠቃላይ የህብረተሰብ ተሳትፎ በብር (55%)	6,098,004,000	1,524,501,000	1,524,501,000	1,524,501,000	1,524,501,000
14.3	በከተሞች በሚከናወኑና ህብረተሰቡ ሊሳተፍባቸው በሚገቡ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ልማት ስራዎች 1,971,040 የህብረተሰብ ክፍል በጉልበት እንዲሳተፍ ይደረጋል፡፡ ከዚህ ውስጥ የሴቶች ተሳትፎ 50% ይሆናል፡፡	ወንድ	985,520	246,380	246,380	246,380	246,380
		ሴት	985,520	246,380	246,380	246,380	246,380
		ድምር	1,971,040	492,760	492,760	492,760	492,760
IV	የባለብዙ-ዘርፍ ጉዳዮች እቅድ (2 ግቦች)						
ግብ 1	በዘርፉ እቅዶችና የህግ ማዕቀፎች የባለብዙ ዘርፍ ጉዳዮችን በማካተት 50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች ከልማቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ማድረግ፤						
1.1	በዘርፉ ዕቅዶች እና ሪፖርቶች 100% (የሥርዓተ ሥራ፣ የወጣቶች፣ የህጻናት፣ የአካል ጉዳተኞች፣ የኦሪጋውያን፣ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ እና የአካባቢ ደህንነት) ጉዳዮች እንዲካተቱ ይደረጋል፡፡	የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች ያካተተ ዕቅድ በመቶኛ	100	100			
		የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች ያካተተ ሪፖርት ብዛት	4	1	1	1	1
1.2	በዘርፉ እቅዶችና የአፈፃፀም ሪፖርቶች የባለ ብዙ ዘርፍ ጉዳዮች መካተታቸውን በየሩብ ዓመቱ የሪፖርት ግብረ-መልስ ይሰጣል፡፡	የተሰጠ ግብረ መልስ በሰነድ	5	2	1	1	1

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.3	በከተሞች በህብረተሰብ ተሳትፎ በሚከናወኑ የአካባቢ ልማት ስራዎች፣ በስራ እድል ፈጠራና ምግብ ዋስትና የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ 50% እንዲሁም የወጣቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ 70% ይደርሳል፡፡	የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ በመቶኛ	50	50	50	50	50
		የወጣቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ በመቶኛ	70	70	70	70	70
1.4	በአመራር ግንባታና ስምሪት (በተቋም/የስራ ክፍል መሪነት እና ውሳኔ ሰጭነት ደረጃ) 50% ሴቶችና ወጣቶች እንዲሁም በትምህርትና ስልጠና 50% ሴቶች ድርሻ እንዲኖራቸው ይደረጋል፡፡	የሴቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ በመቶኛ	50	50	50	50	50
		የወጣቶች ተሳትፎና ተጠቃሚነት ድርሻ በመቶኛ	50	50	50	50	50
1.5	በከተሞች የመሠረተ ልማት ግንባታና ዲዛይኖች የአካል ጉዳተኞችንና የአረጋዊያንን ልዩ ፍላጎት 100% እንዲያሟሉ ይደረጋል፡፡	ለአረጋውያንና አካል ጉዳተኞች ምቹ የሆኑ መንገዶችን የሰሩ ከተሞች	85	85	85	85	85
		ልዩ ፍላጎቶችን ያሟሉ ፕላኖች፣ የግንባታዎችና ዲዛይኖች ድርሻ በመቶኛ	100	100	100	100	100
1.6	ኤች.አይ.ቪ/ኤድስን ስርጭት ለመከላከልና መቆጣጠር የሚያስችል 4 ጊዜ የስራ ላይ ውይይት ማድረግና በተቋሙ የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ፈንድ ተጠቃሚ ለሆኑ 2 ግለሰቦች ድጋፍ ይደረጋል፡፡	በተቋሙ የፈንድ ተጠቃሚ የሆኑ ግለሰቦች ብዛት	2	2	2	2	2
		የተካሄደ የውይይት መድረክ ብዛት	4	1	1	1	1
1.7	በተቋሙ ለአካል ጉዳተኛ ሰራተኞችና ተገልጋዮች ምቹ የስራ ሁኔታና አካባቢ ይፈጠራል፡፡	ለአካል ጉዳተኛ ሰራተኞችና ተገልጋዮች የተፈጠረ ምቹ የስራ አካባቢ በመቶኛ	100	100	100	100	100
ግብ 2	ከተሞች ተፈጥሯዊና ሰው ሰራሽ አደጋዎችን የመቋቋምና የመከላከል ዝግጁነት እንዲያሳድጉ በማድረግ የአደጋ ተጋላጭነት በ80% መቀነስ፤						
2.1	በከተሞች ለከፍተኛ የጎርፍ፣ የእሳትና ድንገተኛ አደጋ... ወዘተ. ጥቃት ተጋላጭነት በ80% እንዲቀንስ ይደረጋል፡፡	የቀነሰ የጎርፍ፣ የእሳትና ድንገተኛ አደጋ... ወዘተ. ተጋላጭነት በመቶኛ	80				80
2.2	አደጋዎች በሚነሱበት ጊዜ ሊያስከትሉት የሚችሉት የጉዳት መጠን በ50% እንዲቀንስ ይደረጋል፡፡	አደጋዎችን ቀድሞ በመከላከል የቀነሰ የጉዳት መጠን በመቶኛ	50				50

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ አላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
2.3	አደጋዎችን መቋቋም (Resistance)፣ ምልስትና (Response) ማገገሚያ (Recovery) ጊዜ በ50% እንዲቀንስ ይደረጋል፡፡	የቀነሰ የአደጋዎች የምልስትና የማገገሚያ ጊዜ በመቶኛ	50				50
V	የስራ እድል ፈጠራ እቅድ (1 ግብ)						
ግብ 1	በከተሞች በሚከናወኑ የልማት ስራዎች ለ342,616 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚ የስራ እድል መፍጠር፤						
1.1	በደረቅ ቆሻሻ አያያዝና አወጋገድ አዲስ ማህበራትን በማደራጀት ለ2,096 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	1,023	216	302	276	229
		ሴት	1,073	226	312	289	246
		ድምር	2,096	442	614	565	475
		ወጣቶች	1,467	309	430	396	333
1.2	በኮምፖስት ዝግጅት ለ220 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	110	25	25	30	30
		ሴት	110	25	25	30	30
		ድምር	220	50	50	60	60
		ወጣቶች	154	35	35	42	42
1.3	በአረንጓዴ ልማትና ዉበት ስራዎች ለ6,300 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ቋሚ የሥራ ዕድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	3,150	787	788	787	788
		ሴት	3,150	787	788	787	788
		ድምር	6,300	1,574	1,576	1,574	1,576
		ወጣቶች	4,410	1,102	1,103	1,102	1,103
1.4	በቤት ልማት ስራዎች ለ63,000 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ጊዜያዊ የሥራ እድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	31,500	4,725	11,025	11,025	4,725
		ሴት	31,500	4,725	11,025	11,025	4,725
		ድምር	63,000	9,450	22,050	22,050	9,450
		ወጣቶች	44,100	6,615	15,435	15,435	6,615
1.5	በመስረተ ልማት ግንባታ ስራዎች 120,000 ዜጎች (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ስራ እድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	60,000	5,550	14,400	20,850	19,200
		ሴት	60,000	5,550	14,400	20,850	19,200
		ድምር	120,000	11,100	28,800	41,700	38,400
		ወጣቶች	84,000	7,770	20,160	29,190	26,880
1.6	በ85 ከተማ አስተዳደሮች በኮሪደር ልማቱ ለ121,000 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ጊዜያዊ የስራ ዕድል ይፈጠራል፡፡	ወንድ	60,500	5,400	16,100	21,650	17,350
		ሴት	60,500	5,400	16,100	21,650	17,350

ተ. ቁ	ዓላማዎች፣ ግቦች እና የሚከናወኑ ዋና ዋና ተግባራት	መለኪያ	ዓመታዊ ኢላማዎች				
			2019	የ1ኛ ሩብ ዓመት	የ2ኛ ሩብ ዓመት	የ3ኛ ሩብ ዓመት	የ4ኛ ሩብ ዓመት
1.7	በአንድ ከተማ አንድ ፕሮጀክት ግንባታ ሂደት ለ30,000 (50% ሴቶች እና 70% ወጣቶች) ዜጎች ጊዜያዊ ስራ እድል ይፈጠራል፡፡	ድምር	121,000	10,800	32,200	43,300	34,700
		ወጣቶች	84,700	7,560	22,540	30,310	24,290
		ወንድ	15,000	2,550	4,450	4,550	3,450
		ሴት	15,000	2,550	4,450	4,550	3,450
		ድምር	30,000	5,100	8,900	9,100	6,900
		ወጣቶች	21,000	3,570	6,230	6,370	4,830